

Lupp 2021

Lokal uppföljning av ungdomspolitiken

Falu kommun

ENKÄTFABRIKEN

F LUN

“Informera mer om möjligheten att vara med och bestämma i kommunen.”

– Kille, högstadiet

Innehållsförteckning

Sammanfattning	4
Bakgrund och syfte	6
A. Bakgrundsfrågor	8
B. Fritid	12
C. Skola	30
D. Politik och samhälle	45
E. Trygghet	65
F. Hälsa	76
G. Arbete	95
H. Framtid	100
Referenslista	111

↑
Innehållet i rapporten
är färgkodat!

Sammanfattning

Att ha kunskap om unga och deras livsvillkor är en viktig förutsättning för kommunernas arbete i alla förvaltningar och områden. Både barnkonventionen som nu är lag och Sveriges ungdomspolitik betonar vikten av att alla beslut som tas, som på något sätt rör barn och unga, alltid ska utgå från ett barn- och ungdomsperspektiv. I Sverige beslutade riksdagen år 2014 om en ny ungdomspolitik. De nya målen för ungdomspolitiken är att alla ungdomar (mellan 13 och 25 år) ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. Alla beslut som tas och insatser som genomförs rörande unga ska utgå från dessa mål. Tre prioriterade områden har även tagits fram i det ungdomspolitiska handlingsprogrammet och dessa är: ungdomars inflytande, egen försörjning och psykisk hälsa.

Vi rekommenderar att man läser hela rapporten för att få en mer heltäckande bild av ungdomarnas livsvillkor i Falu kommun. Några sammanfattade reflektioner presenteras dock här.

Fritiden i Falu kommun

Majoriteten av ungdomarna i Falu kommun är nöjda med sin fritid. 92-93 % av killarna både i högstadiet och i gymnasiet svarar att de är nöjda med fritiden. Motsvarande andel bland tjejerna är 83-87 %. Det finns således en viss könsskillnad. Unga i Falu kommun är ungefär lika nöjda med fritiden som Dalarnas regionsnitt, och över tid har inga större förändringar skett. Tjejer i gymnasiet är minst nöjda med sin fritid och anser även i högst grad att det finns ganska eller väldigt lite att göra på fritiden. Unga i Falu kommun tycker dock totalt sett att det finns väldigt eller ganska mycket att göra i högre grad än regionsnittet.

När det kommer till vilka aktiviteter som unga sysselsätter sig med minst en gång i veckan ser vi att en hög andel av både killarna och tjejerna i Falu kommun, 75-78 %, tränar/idrottar minst en gång i veckan. 61-64 % är även ute i naturen varje vecka. Det syns dock också vissa könsskillnader. 85 % av killarna anger att de spelar online-, tv- eller dataspel. Motsvarande andel bland tjejerna är 36 %. Tjejer svarar att de håller på med foto, film, tecknar/målar samt spelar teater, gör musik eller dansar i större utsträckning än killar. Jämfört med regionsnittet läser unga i Falu kommun i något högre grad, men över tid har andelen unga som läser i Falu kommun minskat både bland tjejer och killar.

I den regionspecifika frågan gällande kollektivtrafiken i Dalarna anser ungdomarna i Falu kommun i högst grad att kollektivtrafiken passar dem gällande att ta sig till skolan och vänner. Generellt är ungdomar i Falu kommun mer nöjda med kollektivtrafiken än regionsnittet, framför allt gällande att ta sig till vänner och fritidsaktiviteter.

Tjejer vill påverka i högre utsträckning än killar

Ungdomar i Falu kommun vill vara med och bestämma om olika saker i skolan i hög utsträckning. På högstadiet vill 52-86 % vara med och bestämma. Motsvarande andel på gymnasiet är 47-84 %. Även här syns en viss skillnad mellan könen. Tjejer vill vara med och bestämma i högre utsträckning än killar medan killar i högre utsträckning

än tjejer upplever att de får vara med och bestämma. I en jämförelse med regionsnittet får högstadieungdomar i Falu kommun vara med och påverka i olika skolfrågor i liknande eller högre grad. Gymnasieungdomar anser att de får vara med och påverka i olika skolfrågor i något högre grad än snittet inom flera områden.

Gällande inflytande i frågor som rör kommunen vill tjejer, 42-48 %, i högre grad än killar, 33-36 %, vara med och påverka. Sett över tid har dock intresset för att påverka i kommunen minskat kraftigt sedan år 2018 och 2015. Totalt 34 % av killarna och 45 % av tjejerna är nu intresserade av att påverka i kommunen, jämfört med 49 % av killarna och 61 % av tjejerna år 2018.

Trygghet och utsatthet

När det kommer till utsatthet för mobbning ser vi att högstadietjejerna utsatts i högst grad. 32 % av högstadietjejerna anger att de blivit utsatta för mobbning, trakasserier eller utfrysning enstaka gånger eller under en längre period under de senaste sex månaderna. Motsvarande andel bland högstadiekillarna är 20 %. Bland gymnasieungdomarna har totalt 16 % utsatts, och tjejer i något högre grad än killar. Jämfört med regionsnittet har unga i Falu kommun utsatts i liknande utsträckning, och över tid syns en minskning av utsatthet för mobbning bland tjejerna. Det innebär att könsskillnaderna har minskat något sedan år 2018 och år 2015.

Gällande brott och otrygga situationer uppger främst högstadieungdomar och gymnasiekillar att de blivit utsatta för hot eller stöld. Tjejer svarar i högre grad än killar att de blivit utsatta för sexuellt våld/utnyttjande. Sett över tid har tjejers utsatthet för sexuellt våld/utnyttjande ökat sedan år 2018.

Tryggheten på fysiska platser i Falu kommun är väldigt hög. Några könsskillnader märks gällande tryggheten i kollektivtrafiken, på fritidsgårdar eller liknande och på stan där tjejer är mindre trygga än killar. I jämförelse med regionsnittet är Falu kommuns resultat väldigt likt. Över tid har tryggheten på fritidsgårdar eller liknande samt på stan minskat både bland killar och tjejer. Tjejer trygghet i kollektivtrafiken har även minskat.

Unga i Falu kommun mår sämre än tidigare

I avsnittet "Hälsa" framgår det att majoriteten av ungdomarna i Falu kommun mår bra. Det finns dock stora könsskillnader. 79-82 % av killarna skattar sin hälsa som mycket eller ganska bra, medan motsvarande andel bland tjejerna är 58 %. Tjejer är även de som skattar sin hälsa som mycket eller ganska dålig i högst utsträckning. Unga i Falu kommun mår ungefär lika bra som regionsnittet. Sett över tid har ungas välmående minskat både bland både killar och tjejer. Könsskillnaden är därmed fortsatt stor mellan könen.

Tjejer i Falu kommun upplever även samtliga psykiska och somatiska besvär i högre grad än killar. Stress är det besvär som är mest förekommande både bland tjejer och killar. 60-63 % av tjejerna och 29-30 % av killarna svarar att de känner sig stressade flera gånger i veckan eller oftare. Jämfört med Dalarnas regionsnitt upplever unga i Falu kommun olika psykiska och somatiska besvär i liknande utsträckning. Sett över tid har nedstämdheten bland både killar och tjejer ökat sedan år 2015. Däremot är årets resultat likt hur det såg ut år 2018.

Bakgrund och syfte

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors Lupp-undersökning har år 2021 genomförts i Falu kommun på högstadiet i årskurs 8 samt på gymnasiet i årskurs 2. Undersökningen genomfördes under hösten 2021 och insamlingen gjordes genom en webbenkät på skolorna. Insamlingen har skötts av kommunen och analys samt sammanställning har gjorts av Enkätfabriken på uppdrag av Falu kommun.

Lupp står för lokal uppföljning av ungdomspolitiken och startades av MUCF år 2001. Lupp är en enkät som ska ge kommuner, stadsdelar eller regioner kunskap om ungas situation. MUCF erbjuder enkäten för att stötta kommuner i utvecklingen av ungdomspolitiken. Meningen är att beslut som berör unga i kommuner ska bygga på aktuell kunskap om ungas situation, erfarenheter och åsikter. Lupp-enkäten erbjuds inom tre åldersgrupper: högstadiet 13-16 år, gymnasiet 16-19 år och unga vuxna 19-25 år.

Svarsfrekvens

Totalt har 515 elever av 643 på högstadiet svarat på undersökningen. Svarsfrekvensen på högstadiet är således 80 %. På gymnasiet har 554 elever svarat på enkäten, utav totalt 589 elever. Detta ger en svarsfrekvens om 94 %.

Därutöver har gymnasieungdomar som studerar i andra kommuner i Dalarna, men som svarat att de bor i Falu kommun, lagts till i resultatet både över tid och i årets resultat. Dessa ungdomars svar har dock inte lagts till i avsnittet om skolan.

I den här typen av skolundersökningar beror bortfallet ofta på att hela klasser inte har haft möjlighet att delta i enkäten eller att elever varit sjuka.

Grundskolorna i Falu kommun som deltog var: Hälsingårdsskolan, Britsarvsskolan, Bjursårsskolan, Svärdsjöskolan, Västraskolan, Montessoriskolan, Erlaskolan, Friskolan Mosaik och Innovitaskolan Falu kommun. Gymnasieskolorna som deltog i Falu kommun var: Lugnetgymnasiet, Kristinegymnasiet, Falu frigymnasium, Drottning Blankas gymnasium, Praktiska gymnasiet och Musikkonservatoriet.

Bortfallsanalys

För vissa frågor finns det internt bortfall, det vill säga att ungdomar på grund av olika anledningar valt att inte besvara en viss fråga i enkäten. Det rör sig oftast om några få procent, men varierar något mellan frågorna. Det kan exempelvis bero på att elever bedömt en fråga som irrelevant eller att det har rört sig om känsliga frågor. Detta är dock vanligt förekommande i undersökningar likt denna.

Analys

Enkätfabriken har analyserat och sammanställt resultaten för att i denna rapport ge en bild av ungdomarnas upplevelser. Rapporten innefattar först och främst statistik uppdelat på ålder samt kön. Jämförelser, inte bara för kön utan även med avseende på andra faktorer, möjliggör en större förståelse för huruvida alla ungdomar har lika

villkor och möjligheter i samhället. Denna kunskap är viktig för att kunna arbeta vidare med förändring och för att anpassa insatserna. Observera att nedbrytningar endast redovisas om minst 10 personer har svarat i den aktuella gruppen.

Rapporten innehåller även fördjupad analys i form av sambandsanalyser. Vad som är viktigt att tänka på är att en sambandsanalys inte säger något om orsakförhållandet, det vill säga att vi kan inte se vad som orsakar vad. Denna form av analys visar endast hur variabler eller frågor samvarierar.

I enkäten finns en fråga om respondenternas könsidentitet. Utöver alternativen kille och tjej fanns även alternativet "annan könsidentitet". Att vi endast redovisar skillnader mellan de som identifierar sig som killar eller tjejer beror på att de som svarat "annan könsidentitet" är väldigt få till antalet.

Jämförelser med Dalarnas regionsnitt för Lupp 2021

I den löpande texten samt i tabeller berörs även jämförelser med regionsnittet i Dalarna för Lupp 2021. Snittet i Dalarna innefattar totalresultatet för de kommuner i region Dalarna som deltog i Lupp år 2021. Syftet med jämförelsen är att kunna se kommunens resultat i förhållande till övriga kommuner i regionen. I rapporten tas snittet i Dalarna upp i utvalda frågor där det bedöms vara relevant att jämföra resultatet.

Läsanvisningar

Rapporten är indelad tematiskt i de områden som finns i Lupp-enkäten: A. Bakgrundsfrågor, B. Fritid, C. Skola, D. Politik och samhälle E. Trygghet, F. Hälsa, G. Arbete och H. Framtid.

För att göra materialet mer överskådligt tas de mest relevanta jämförelserna och nedbrytningarna fram. Vad som även kan vara viktigt att uppmärksamma är att en del svarsalternativ uteslutits i redovisningen. Detta har gjorts för att göra resultatet mer överskådligt. Observera också att vissa diagram redovisar resultatet totalt eller totalt per kön.

Notera även att maskinella avrundningar kan förekomma i rapporten. Det handlar då om enstaka procent.

*Svarsfrekvensen
är 80% på
högstadiet och
94% på gymnasiet*

A. Bakgrundsfrågor

Frågor om bakgrund och familj

I den första delen ställdes några frågor om ungdomarna och deras familj.

Som det framgår av bilden nedan är könsfördelningen jämn bland de som svarat på Lupp-enkäten, 47 % är killar och 51 % är tjejer. 2 % har en annan könsidentitet än tjej/kille. Totalt sett svarar 12 % att de har en långvarig nedsatt funktion eller sjukdom.

I tabell A5 på nästa sida framgår det att 89 % av ungdomarna som svarat själva är födda i Sverige.

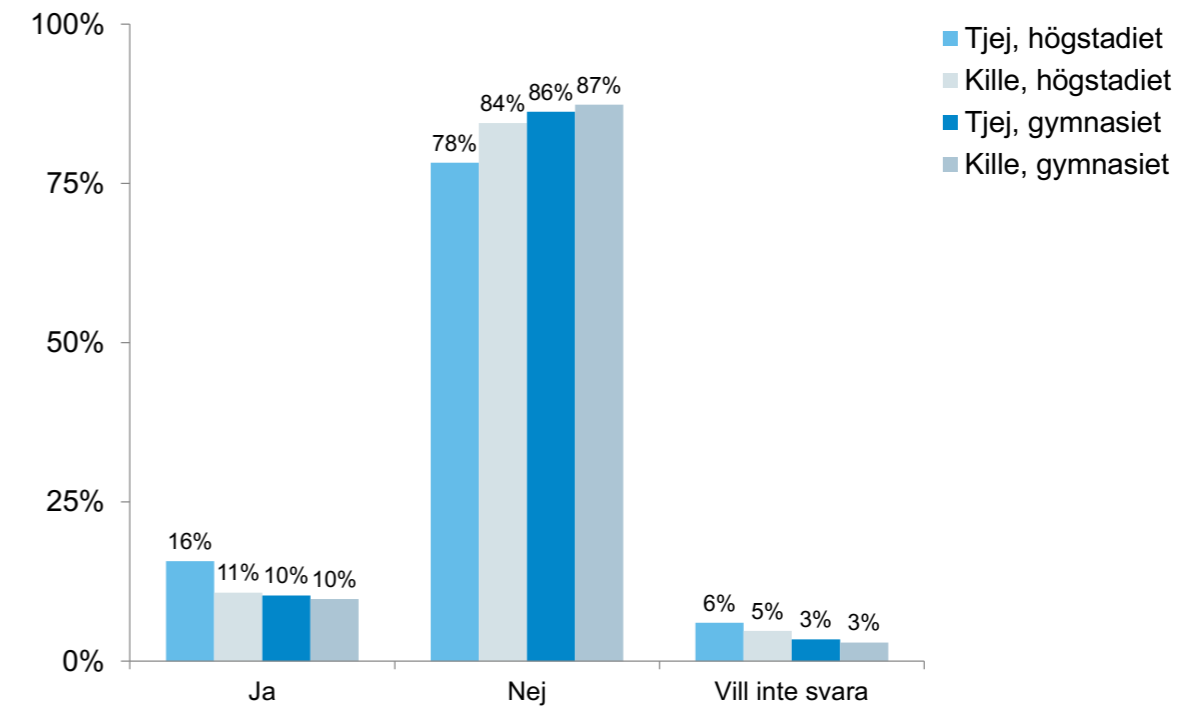
Om de svarande:

12% totalt har en långvarig nedsatt funktion

51% tjejer
47% killar
2% annan könstillhörighet

81% Heterosexuella
1% Homosexuella
5% Bisexuella
13% Övrigt/annat/
vill ej svara

A4. Har du någon sjukdom eller någon nedsatt funktion, som inte är tillfällig, och som innebär att du har svårigheter att delta i olika aktiviteter, t.ex. i skolan, med vänner eller på din fritid?

A5. Var är du och dina föräldrar födda?

	Sverige	Norden	Europa	Utanför Europa
Du själv	89%	0%	2%	8%
Förälder A	83%	2%	4%	12%
Förälder B	80%	1%	4%	14%

A5a. Du angav att du inte var född i Sverige. Hur länge har du bott här?

	Procent
10 år eller längre	42%
4-9 år	44%
0-3 år	15%

A6. Vad gör din/dina föräldrar huvudsakligen?

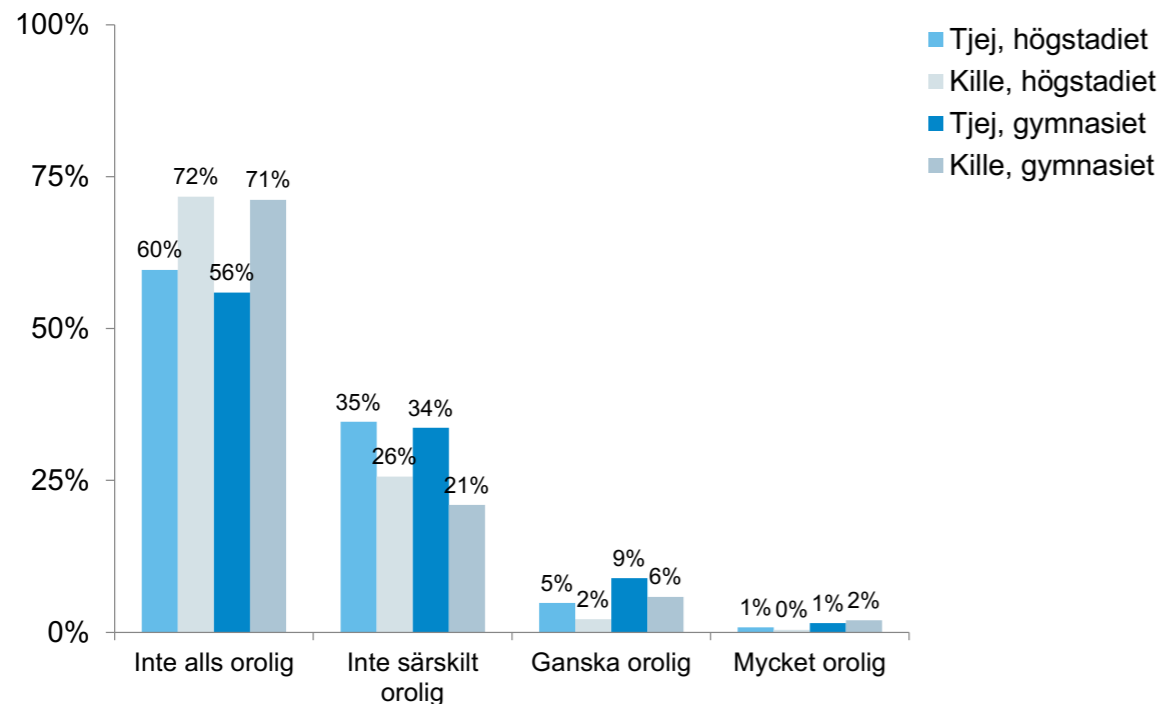
	Förälder a	Förälder b
Arbetar	92%	87%
Studerar	3%	4%
Föräldraledig	1%	0%
Arbetslös	1%	2%
Långtidssjukskriven/sjukpensionär	2%	2%
Ålderspensionär	1%	1%
Annat	1%	1%
Vet inte	1%	3%

Ekonomi

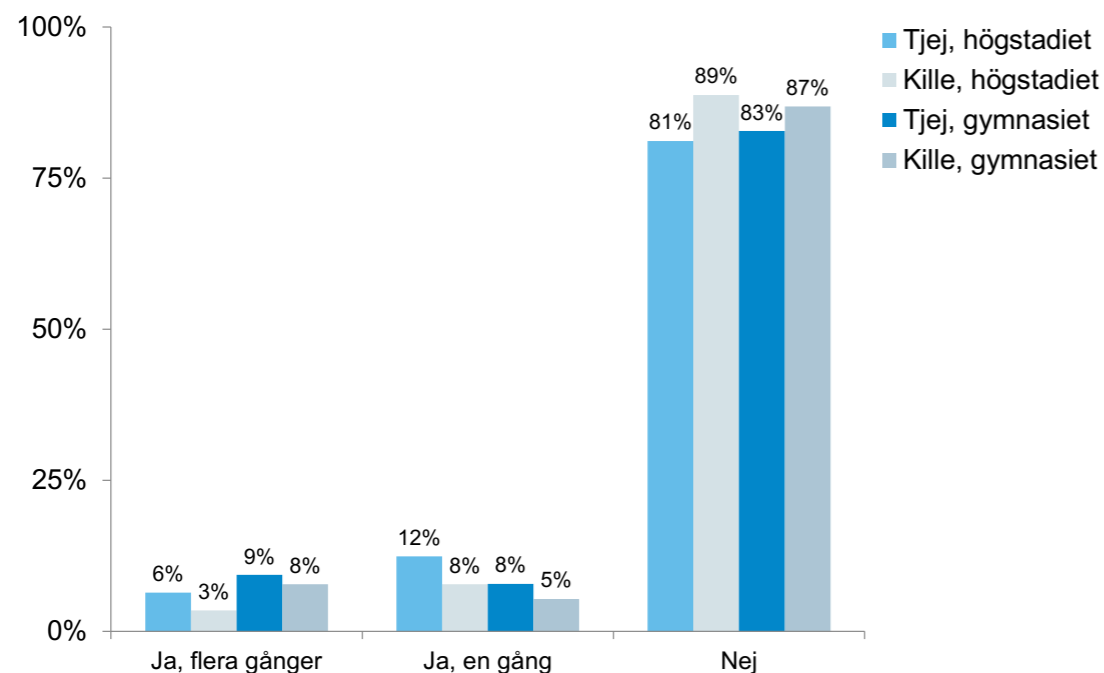
En majoritet av ungdomarna svarar att de inte är oroliga för sina föräldrars ekonomi, se diagram A7. Det är dock mellan 2-10 % som svarar att de är ganska eller mycket oroliga. Tjejer är oroliga i högre utsträckning än killar.

Vidare framgår det i diagram A8 att mellan 11-18 % av de unga svarar att det en eller flera gånger hänt att de inte kunnat göra eller köpa något som många andra i deras ålder gör eller köper, för att familjen inte haft råd. Tjejer i högstadiet svarar i högst grad att det hänt.

A7. I vilken grad är du orolig för dina föräldrars ekonomi?

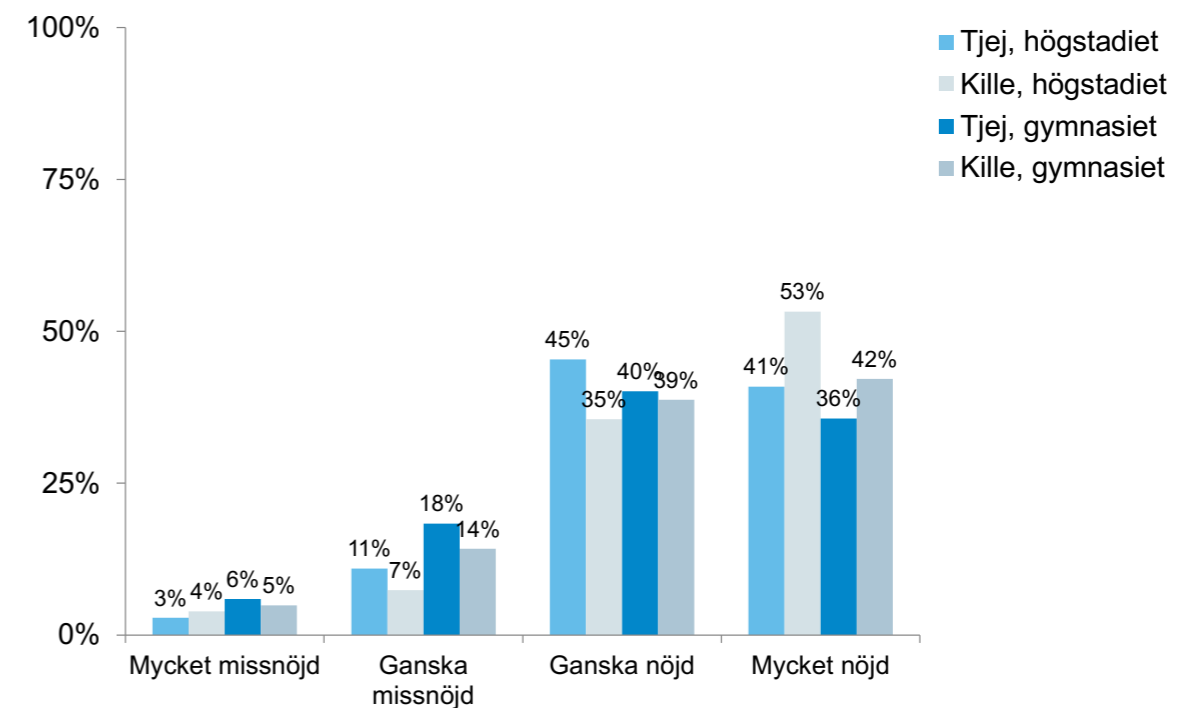

A8. Under de senaste sex månaderna, har det hänt att du inte kunnat göra något eller inte kunnat köpa något som många andra i din ålder gör eller köper för att din familj inte haft råd?

Ungdomarna svarade även på en fråga om hur nöjda de är med sin ekonomi. Vad som framgår i diagrammet nedan är att majoriteten svarar att de är mycket eller ganska nöjda med sin ekonomi. Det är dock också mellan 11-24 % som är mycket eller ganska missnöjda. Gymnasietjejerna är minst nöjda med sin ekonomi, och högstadietkillarna mest nöjda.

A9. Hur nöjd är du med din ekonomi?

“Ett ställe att vara på och bara chilla och ha det kul, typ som en fritidsgård fast för lite äldre personer”

– Svar på frågan om vilka fritidsaktiviteter som saknas i kommunen

B. Fritid

Inom området fritid ställs frågor om hur ungdomarna uppfattar sin fritid, hur mycket det finns att göra på fritiden i kommunen samt hur ofta de deltar i olika typer av kultur- och fritidssysselsättningar.

Kommunens eller samhällets ansvar när det kommer till ungas fritid handlar dels om att erbjuda ett utbud med många olika möjligheter för olika åldrar och intresseinriktningar och dels om att bevaka tillgängligheten samt se till att ingen utestängs från en stimulerande och meningsfull fritid. Forskning och tidigare studier visar dock att vissa grupper av ungdomar i lägre grad deltar i olika typer av fritidsaktiviteter. Bland annat framgår det att utrikesfödda tjejer, unga med funktionsnedsättning, unga hbtq-personer och unga med begränsade ekonomiska resurser i lägre grad är aktiva i fritidsverksamheter och föreningar.¹

En studie från MUCF år 2020 visar också att det är vanligare att unga utrikesfödda, unga hbtq-personer samt unga tjejer upplever olika hinder att delta i fritidsaktiviteter. I samma studie finner man också att var tredje ung med funktionsnedsättning och var fjärde ung hbtq-person avstår från fritidsaktiviteter av rädsla för att bli dåligt bemötta.²

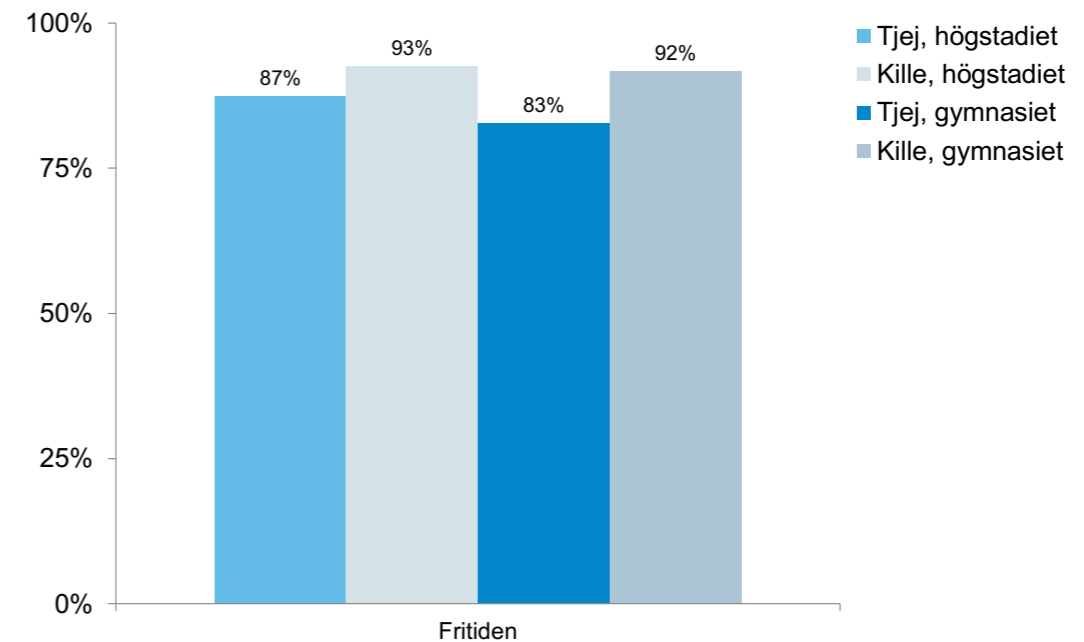
¹ MUCF 2014: Fokus 14 - Om ungas fritid och organisering

² MUCF 2020: Ungas rätt till en meningsfull fritid - tillgång, trygghet och hinder

Nöjdhet med fritiden

I diagram B0 nedan redovisas andelen nöjda med sin fritid i Falu kommun. Killar är nöjdare än tjejer, framför allt på gymnasiet. Jämför man med regionsnittet i Dalarna är ungdomarna i Falu kommun ungefär lika nöjda.

B0. Hur nöjd eller missnöjd är du med ditt liv när det kommer till din fritid? Andel som svarat "mycket nöjd" eller "ganska nöjd"

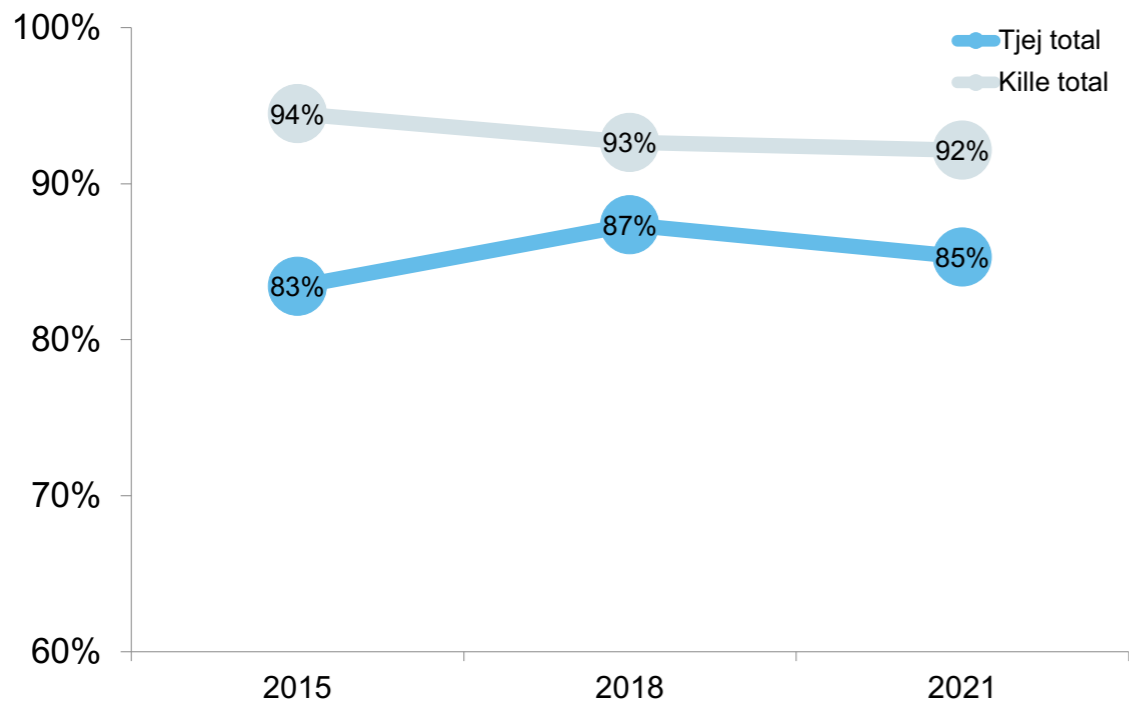

B0a. Andel nöjda med sin fritid: Jämförelse med snittet i Dalarna

Falu kommun högstadiet	Dalarna högstadiet	Falu kommun gymnasiet	Dalarna gymnasiet
90%	88%	87%	85%

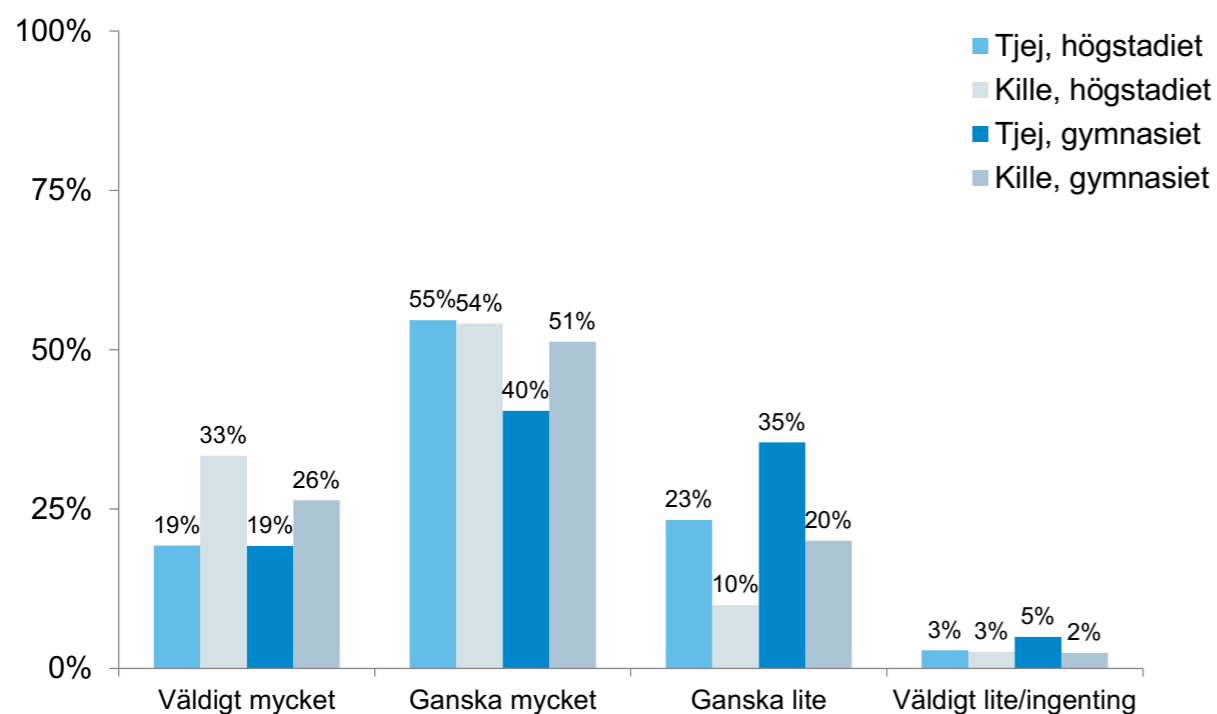
I diagram B0b nedan kan vi se att andelen nöjda med fritiden är ungefär på samma nivå som tidigare år.

B0b. Andel nöjda med sin fritid: Jämförelse över tid

När det handlar om hur mycket det finns att göra på fritiden så framkommer i diagram B1 att tjejerna är mindre nöjda med utbudet än killarna. Gymnasietjejer är minst nöjda med utbudet medan högstadiekillar är mest nöjda.

B1. Hur mycket eller lite tycker du att det finns att göra på fritiden?

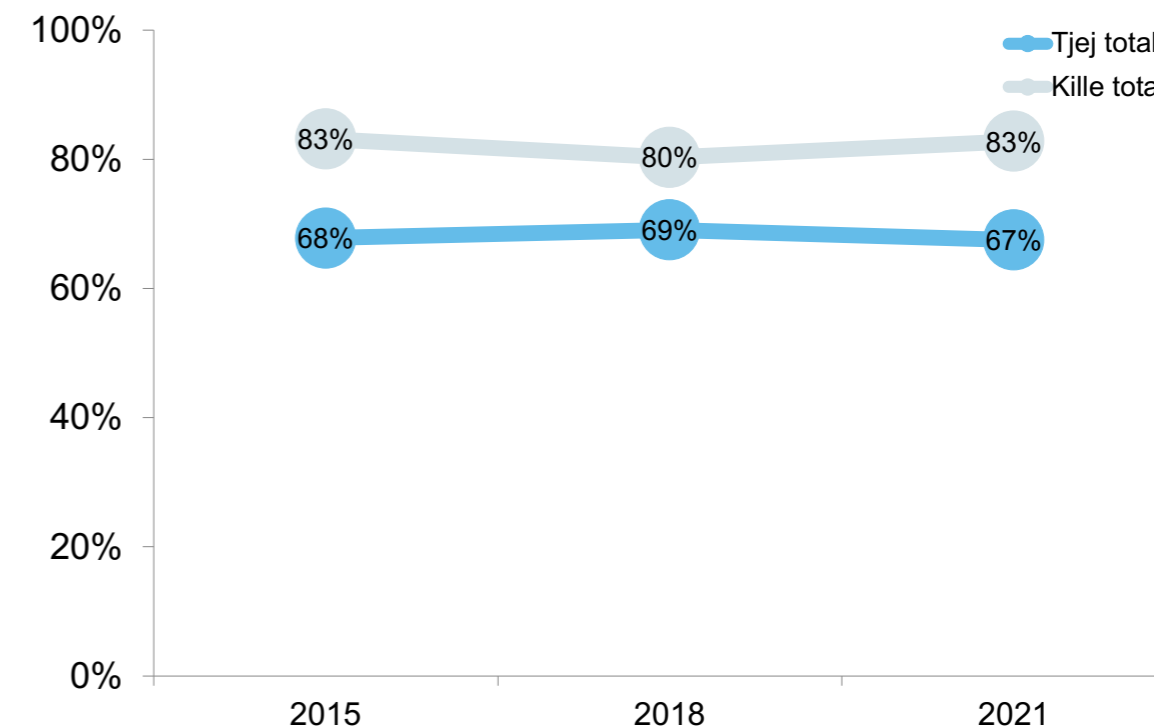
Totalt 80 % av högstadieungdomarna i Falu kommun svarar att det finns ganska eller väldigt mycket att göra, vilket är högre än regionsnittet för Dalarna. Även gymnasieungdomarna i Falu kommun är mer nöjda med utbudet av fritidsaktiviteter än regionsnittet, 68 % av gymnasieungdomarna svarar att det finns saker att göra.

Jämfört med tidigare år är resultatet på liknande nivåer.

B1a. Andel som svarat att det finns "väldigt mycket" eller "ganska mycket" att göra på fritiden: Jämförelse med snittet i Dalarna

Falu kommun högstadiet	Dalarna högstadiet	Falu kommun gymnasiet	Dalarna gymnasiet
80%	69%	68%	57%

B1b. Andel som svarat att det finns "väldigt mycket" eller "ganska mycket" att göra på fritiden: Jämförelse över tid

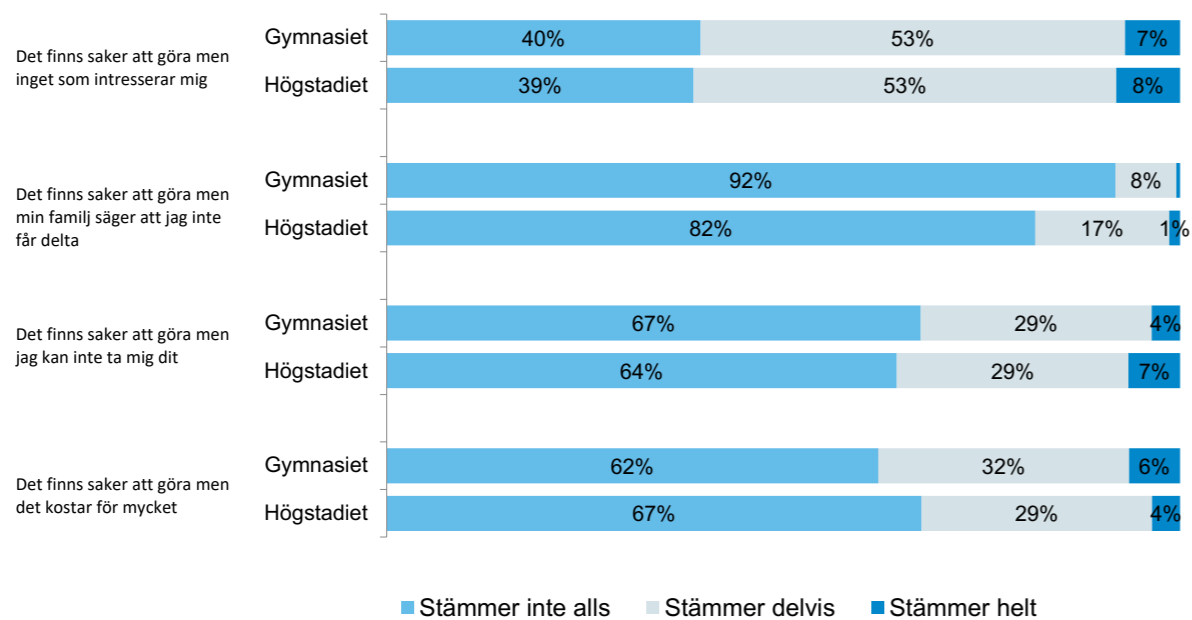

Orsaker till att avstå från fritidsaktiviteter

Ungdomarna fick ta ställning till några påståenden om fritidsutbudet och orsaker att avstå från fritidsaktiviteter, se diagram B2. Här framgår att 60-61 % av både högstadiungdomarna och gymnasieungdomarna instämmer helt eller delvis i att det finns saker att göra men inget som intresserar dem. 33-36 % instämmer även i att det finns saker att göra men att de inte kan ta sig dit. Gymnasieungdomarna instämmer i något högre grad än högstadiungdomarna i att det finns saker att göra men det kostar för mycket. Däremot instämmer högstadiungdomarna i högre grad än gymnasieungdomarna i att det finns saker att göra men att deras familj säger att de inte får delta.

Jämfört med regionsnittet för Dalarna syns också vissa mindre skillnader. Exempelvis svarar både högstadiungdomarna och gymnasieungdomarna i Falu kommun i högre grad än regionsnittet att det inte stämmer alls att det finns saker att göra men att de inte kan ta sig dit.

B2. Hur stämmer dessa påståenden in på dig?

B2a. Andel som svarat "stämmer inte alls" jämförelse med snittet i Dalarna

	Falu kommun högstadiet	Dalarna högstadiet	Falu kommun gymnasiet	Dalarna gymnasiet
Det finns saker att göra men inget som intresserar mig	39%	35%	40%	35%
Det finns saker att göra men min familj säger att jag inte får delta	82%	76%	92%	91%
Det finns saker att göra men jag kan inte ta mig dit	64%	58%	67%	62%
Det finns saker att göra men det kostar för mycket	67%	63%	62%	60%

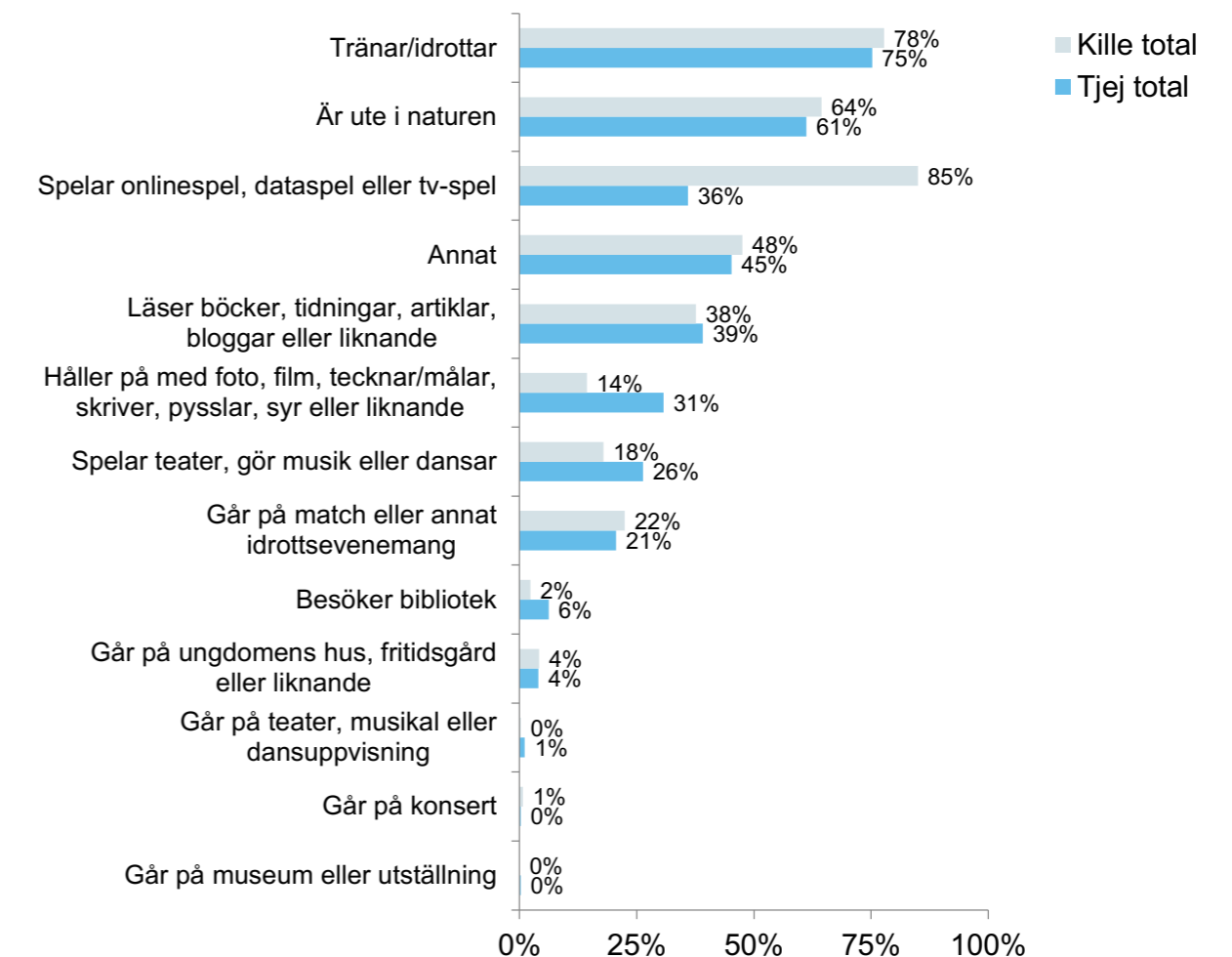
Vad ungdomarna gör och hur ofta

I diagram B3 redovisas vilka aktiviteter ungdomarna regelbundet (minst en gång i veckan) sysselsätter sig med. Vad som framgår är att en hög andel, 75-78 %, av både killar och tjejer tränar eller idrottar minst en gång i veckan.

Det finns också vissa könsskillnader i vad ungdomarna gör på fritiden. Vad gäller data-, tv- eller onlinespel svarar 85 % av killarna att de spelar minst en gång i veckan. Motsvarande siffra för tjejerna är 36 %. Tjejer svarar däremot i högre grad än killar att de spelar teater, gör musik samt håller även på med foto, film, målar, skriver eller pysslar i högre grad än vad killar gör.

Bland de som svarar att de gör något annat på sin fritid nämns bland annat tränar olika idrotter och umgås med vänner och familj. Flera unga nämner även att de arbetar, bakar eller streamar.

B3. Hur ofta gör du följande saker på din fritid? Andel som svarat "en gång i veckan" eller oftare

Resultatet i Falu kommun gällande vad ungdomarna gör minst en gång i veckan är i många fall likt snittet i Dalarna för Lupp, se tabell B3a nedan. Vissa saker skiljer sig dock. Högstadiungdomarna i Falu kommun uppger till exempel i högre grad än regionsnittet att de tränar/idrottar, medan de besöker fritidsgårdar eller liknande i lägre grad än snittet. I övrigt är resultatet för högstadiungdomar likt regionsnittet. Bland gymnasieungdomar så läser unga i Falu kommun i högre grad än regionsnittet. Däremot går de på match/idrottsevenemang i lägre grad.

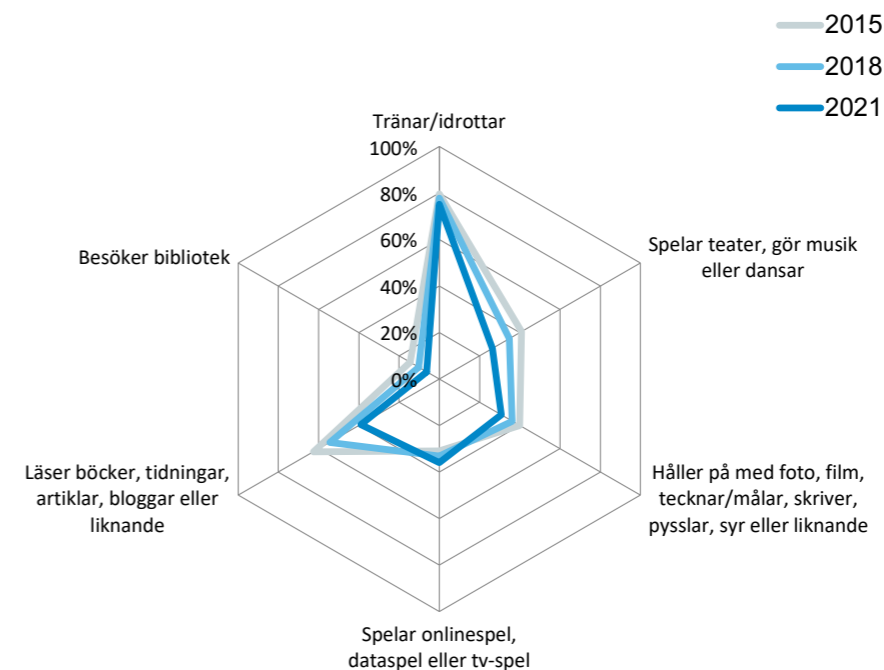
B3a. Fritidsaktiviteter minst en gång i veckan, jämförelse med snittet i Dalarna

	Falu kommun högstadiet	Dalarna högstadiet	Falu kommun gymnasiet	Dalarna gymnasiet
Tränar/idrottar	80%	74%	72%	70%
Spelar teater, gör musik eller dansar	26%	23%	19%	17%
Håller på med foto, film, tecknar, målar, skriver, pysslar, syr eller liknande	27%	25%	19%	17%
Spelar online-, data- eller tv-spel	67%	67%	54%	53%
Läser böcker, tidningar, artiklar, bloggar eller liknande	39%	35%	39%	33%
Besöker bibliotek	4%	5%	6%	5%
Är ute i naturen	69%	65%	55%	54%
Går på ungdomens hus, fritidsgård eller liknande	5%	14%	3%	4%
Går på konsert	0%	1%	1%	1%
Går på teater, musikal eller dansuppvisning	1%	1%	0%	1%
Går på museum eller utställning	0%	1%	0%	1%
Går på match eller annat idrottsevenemang	26%	25%	17%	22%
Annat	47%	46%	44%	44%

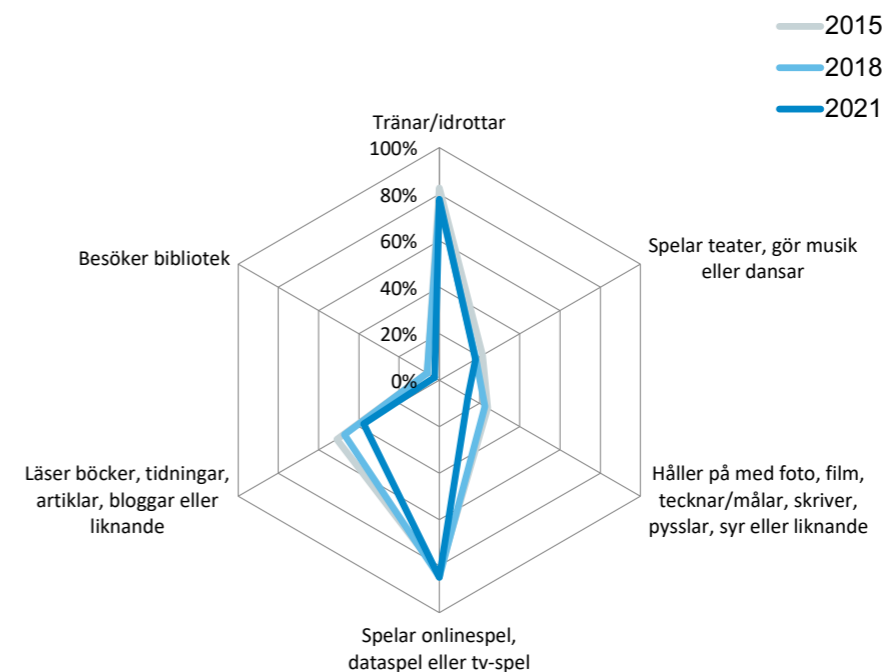
Över tid kan vi se andelen tjejer som läser och spelar teater, gör musik eller dansar minskat jämfört med år 2018, se diagram B3b nedan. I övrigt är resultatet likt år 2018.

Även bland killar ses en minskning från tidigare år gällande läsning. De håller även på med foto, film, teckning/målning och liknande i lägre grad än tidigare. I övrigt är killarnas fritidsaktiviteter ungefär desamma som tidigare år.

B3b. Fritidsaktiviteter minst en gång i veckan, jämförelse över tid, tjej

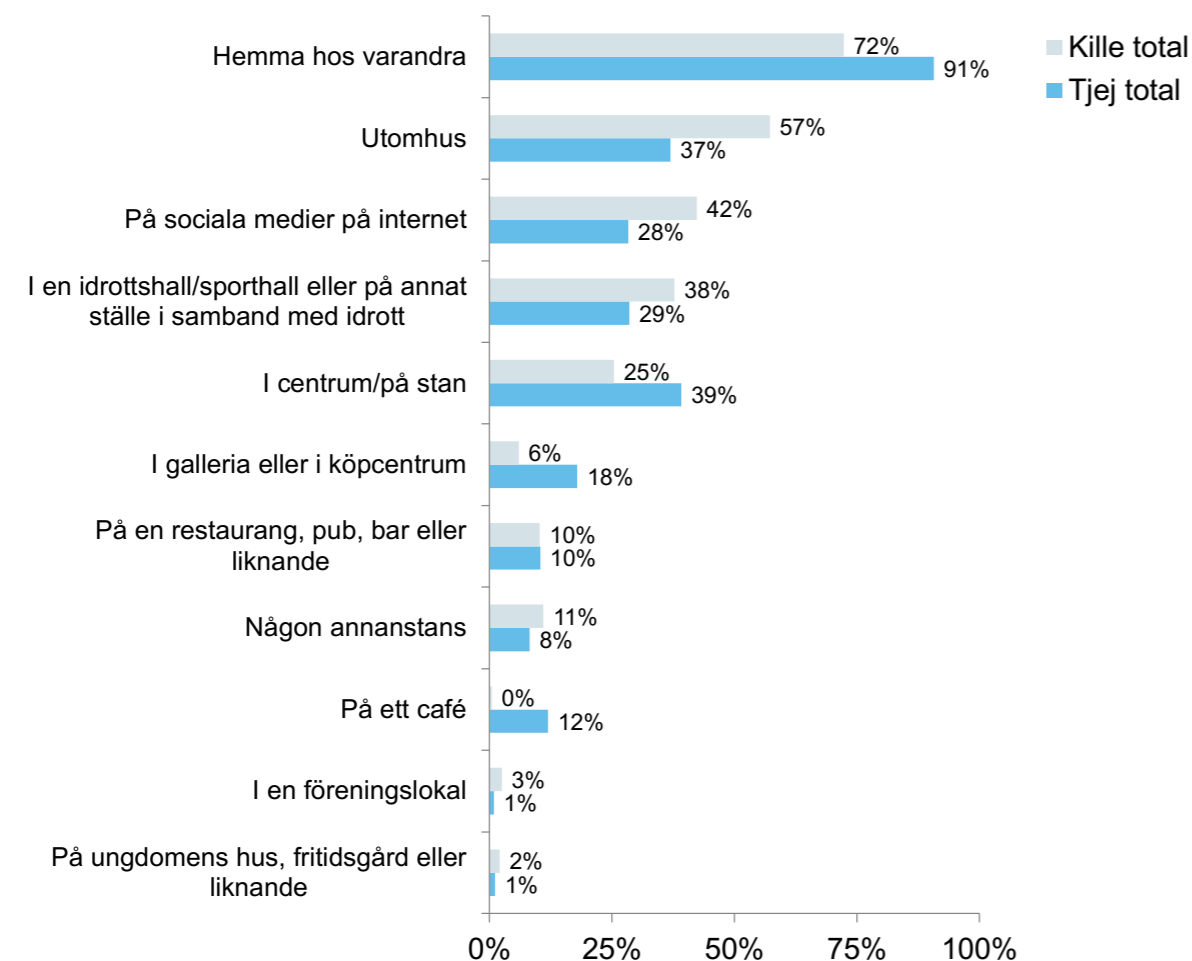
B3c. Fritidsaktiviteter minst en gång i veckan, jämförelse över tid, kille

Var ungdomarna brukar umgås på fritiden

Vad gäller var ungdomarna brukar träffa sina kompisar på fritiden är det vanligast att träffas hemma hos varandra. En väldigt hög andel av tjejerna, 91 %, svarar att de brukar träffa sina kompisar hemma hos varandra. Bland killar är motsvarande andel lägre, 72 %. Killar umgås utomhus, på sociala medier och i idrottshallar i högre grad än vad tjejer gör. Tjejer däremot umgås i högre grad i galleria, på centrum och på caféer. 10 % av ungdomarna anger att de umgås på restaurang eller liknande.

B4. När du träffar dina kompisar på fritiden, var brukar ni då vara?

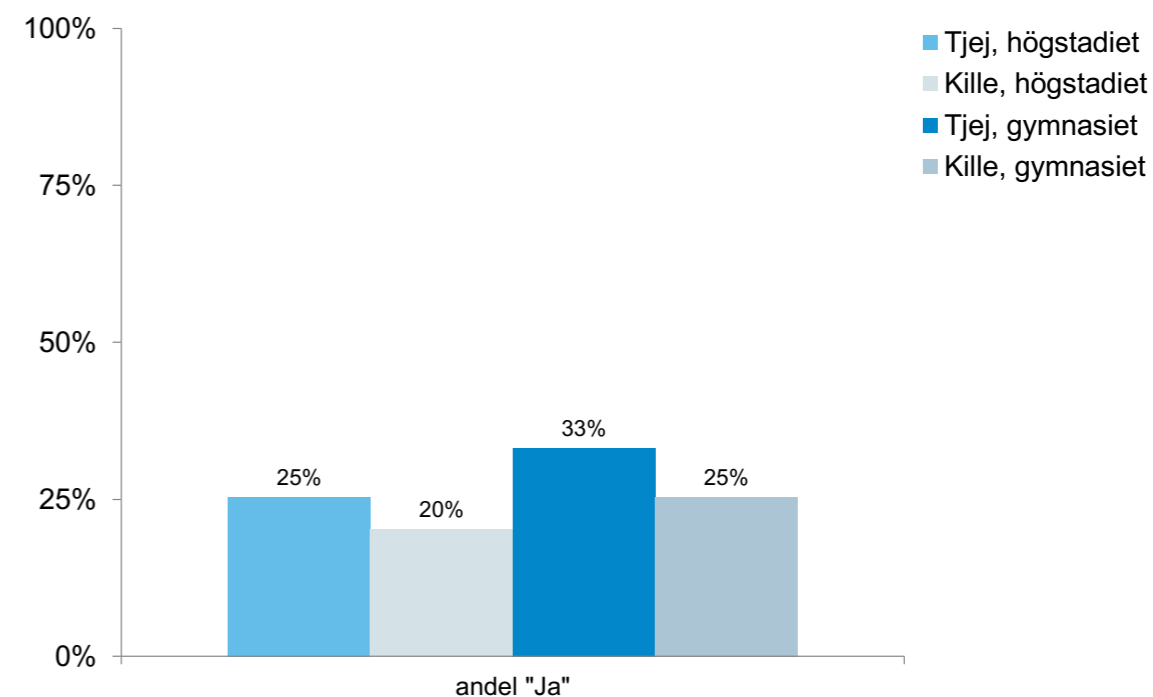

Saknas fritidsaktiviteter?

Ungdomarna svarade på en fråga om huruvida det saknas fritidsaktiviteter där de bor, se diagram B5 nedan. Tjejer saknar aktiviteter i högre grad än killar, och tjejer i gymnasiet är de som i högst grad svarar att det saknas fritidsaktiviteter (33 %).

Vid en jämförelse med snittet i Dalarna ser vi att högstadieungdomarna i Falu kommun saknar fritidsaktiviteter i lägre grad än regionsnittet.

B5. Tycker du att det saknas fritidsaktiviteter där du bor?

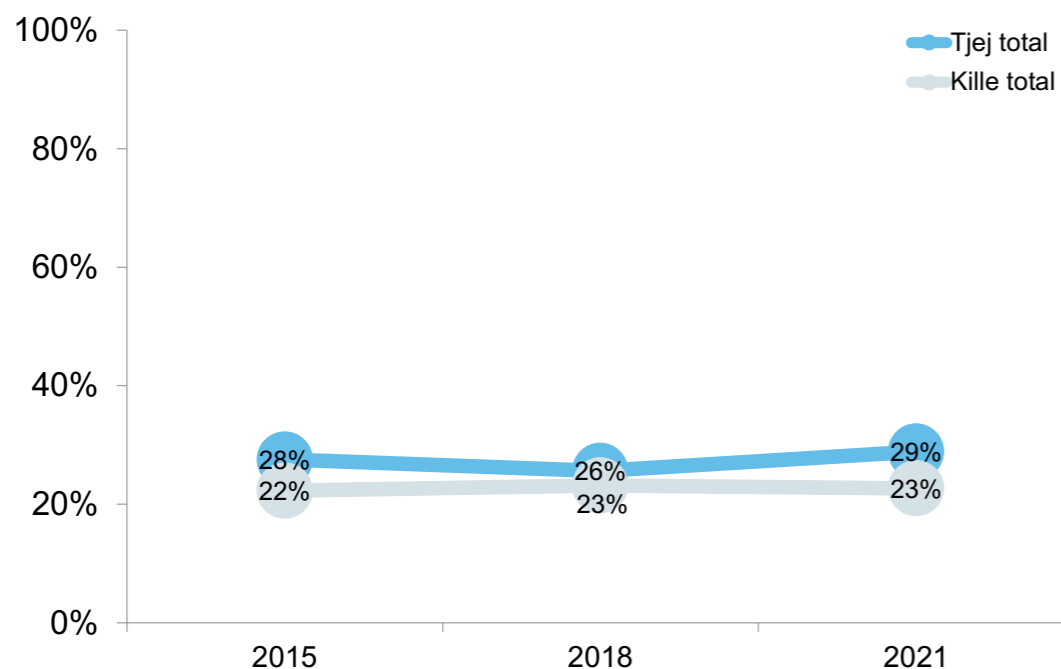

B5a. Andel som saknar fritidsaktiviteter: jämförelse med snittet i Dalarna

Falu kommun högstadiet	Dalarna högstadiet	Falu kommun gymnasiet	Dalarna gymnasiet
23%	31%	30%	36%

Andelen som saknar fritidsaktiviteter har ökat något sedan år 2018 bland tjejer medan killarnas resultat är oförändrat.

B5b. Andel som saknar fritidsaktiviteter: Jämförelse över tid

Vilka aktiviteter som saknas

B5c. Vad är det för fritidsaktiviteter du saknar?

Ungdomarna kunde även i fritext skriva vad för fritidsaktiviteter de saknar. Flera kommenterar att de saknar olika typer av sporter, till exempel paintball, dans, kampsport, klättring, bowling, pingis, biljard, basket och skateboard. Andra saknar platser där de kan utöva olika sporter/aktiviteter. Exempelvis nämns en inomhushall för att åka skateboard, basketplaner, fotbollsplaner och bowlinghall. Andra saker som nämns är bland annat nöjespark, fik, restauranger och bio.

Mötesplatser av olika slag önskas också av flertalet ungdomar, till exempel platser där man kan vara och träffa sina kompisar och/eller göra olika aktiviteter tillsammans, likt ungdomsgårdar. Även musikevenemang och kreativa saker som inte är idrott efterfrågas, exempelvis bok-klubb och målargrupper. Det finns också de som kommenterar att det inte finns så mycket att göra, men utan att specificera vad för aktiviteter de saknar.

"Mer it-relaterade saker, mer spel osv"

- Tjej, gymnasiet

"Något ställe där man kan träffa fler kompisar och bara ha kul, typ som ett lite ungdomshem med en massa spel och fika och sånt. Där man bara kan sitta och prata eller göra något kul."

-Tjej, högstadiet

"Typ, padel, att man kan vara i idrottshallen när man vill istället för att man måste pröjsa för en ungdom som vill träna, det är liksom vår framtid låt oss träna."

- Kille, högstadiet

"Speedball bana (paintball) Basket plan"

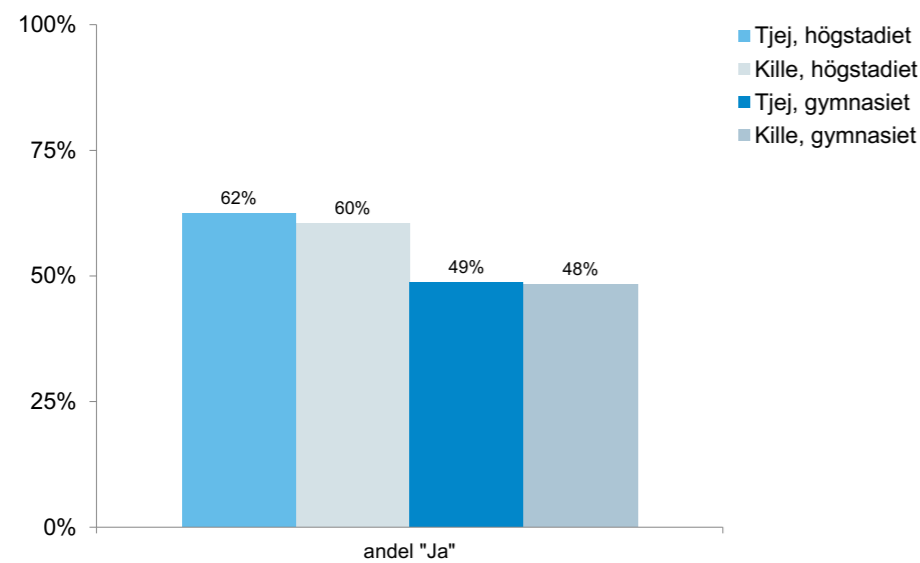
-Kille, gymnasiet

Medlemskap i föreningar

I Falu kommun svarar totalt 61 % av högstadieungdomarna och 49 % av gymnasieungdomarna att de är medlemmar i någon förening.

Andelen högstadieungdomar i Falu kommun som är föreningsmedlemmar är högre än snittet i Dalarna, se tabell B6a. För gymnasieungdomarna är andelen föreningsmedlemmar på en liknande nivå som regionsnittet. I diagram B5b på nästa sida ser vi även att andelen ungdomar som är föreningsmedlemmar är på en liknande nivå som år 2018.

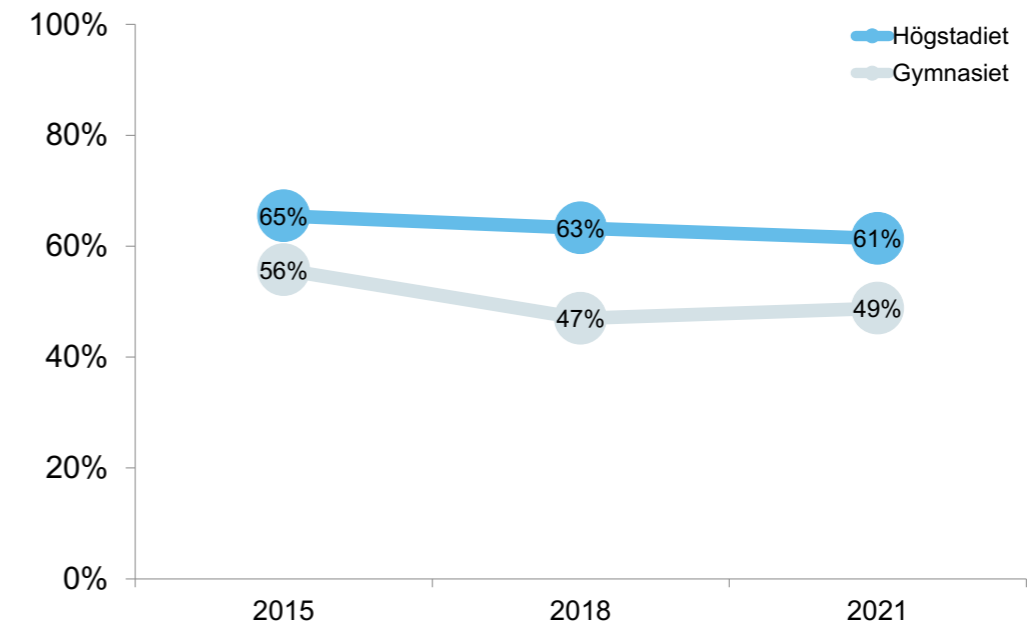
B6. Är du medlem i någon förening? Andel "ja"

B6a. Andel som svarat att de är föreningsmedlemmar: Jämförelse med snittet i Dalarna

Falu kommun högstadiet	Dalarna högstadiet	Falu kommun gymnasiet	Dalarna gymnasiet
61%	53%	49%	47%

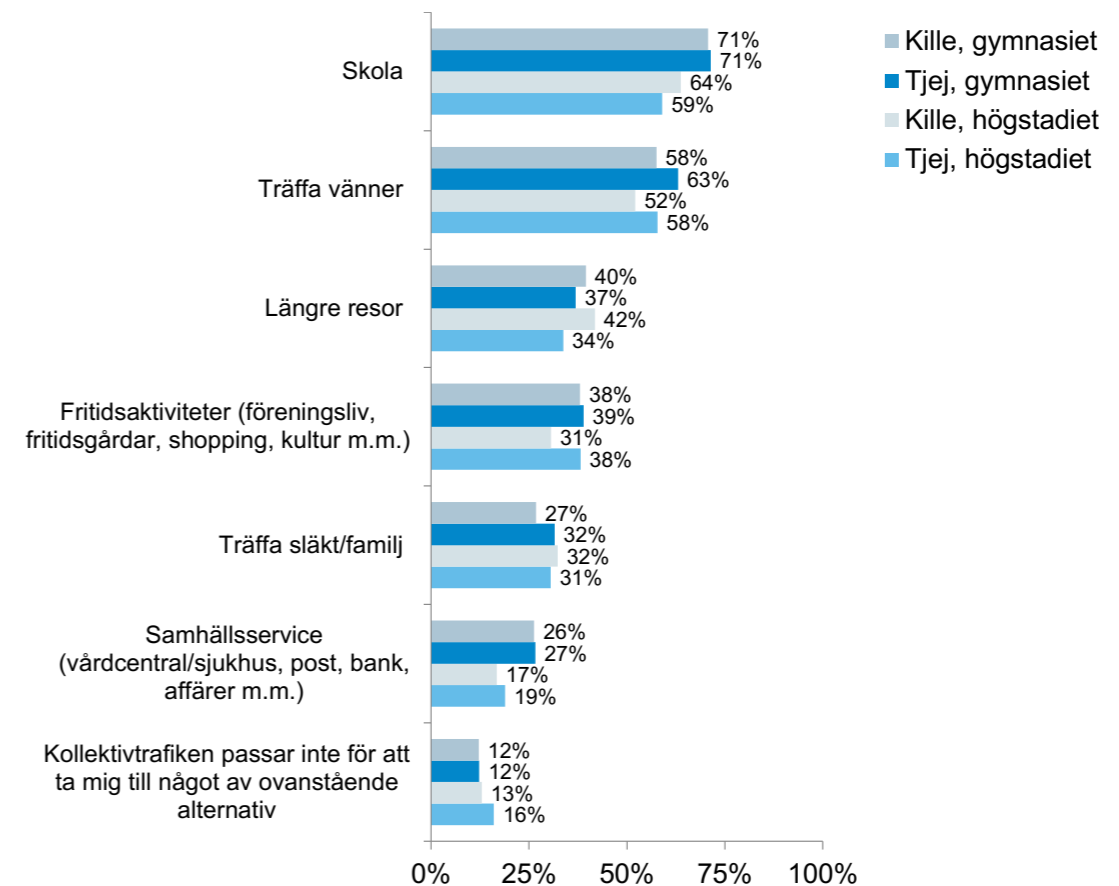
B5b. Andel som är medlem i en förening: Jämförelse över tid

Kollektivtrafiken

I Dalarna ställdes även en regionspecifik fråga om huruvida kollektivtrafiken passar ungdomarnas behov av att ta sig till och från olika platser. Vad som framgår är att majoriteten av ungdomarna i Falu kommun anser att kollektivtrafiken passar deras behov av att ta sig till och från skolan och för att träffa vänner. Andelen som svarar att det passar deras behov att ta sig till andra platser är något lägre. Högstadietjerna svarar i högst grad, 16 %, att kollektivtrafiken inte passar deras behov alls.

B7. Kollektivtrafiken passar mina behov att ta mig till och från:

Jämfört med regionsnittet för Dalarna ser vi i tabell B7a att högstadieungdomarna i Falu kommun i högre grad svarar att kollektivtrafiken passar deras behov för att ta sig till olika platser och aktiviteter än regionsnittet. Undantaget gäller skolan där ingen skillnad syns. Även gymnasieungdomar svarar i högre grad än regionsnittet att kollektivtrafiken passar deras behov.

B7a. Kollektivtrafiken passar mina behov att ta mig till och från: Jämförelse med snittet i Dalarna

	Falu kommun högstadiet	Dalarna högstadiet	Falu kommun gymnasiet	Dalarna gymnasiet
Skola	60%	61%	71%	60%
Fritidsaktiviteter	34%	24%	38%	21%
Samhällsservice	17%	12%	27%	17%
Träffa vänner	55%	41%	59%	37%
Träffa släkt/familj	31%	23%	29%	22%
Längre resor	38%	32%	38%	33%
Kollektivtrafiken passar inte för att ta mig till något av ovanstående alternativ	14%	13%	12%	17%

Fördjupat om ungas fritid

Det första valda fördjupningsområdet i Falu kommun handlar om ungas fritid, och hör till kommunens målområde "Attraktiv boendekommun". Målet lyder: "Falun är en attraktiv boendekommun som präglas av goda livsmiljöer". I detta område syftar insatsområdena till att skapa trygghet, bra bostäder, hållbara kommunikationer och ett aktivt kultur- och fritidsliv.

I avsnittet "Fritid" framgick bland annat att majoriteten av ungdomarna i Falu kommun är nöjda med sin fritid och utbudet av aktiviteter, men också att det finns vissa könsskillnader. Tjejer är både mindre nöjda med sin fritid och utbudet av aktiviteter än vad killar är, och tycker i högre grad att det saknas fritidsaktiviteter där de bor.

Möjligheten till en meningsfull fritid är en faktor som är betydelsefull för ungas hälsotillstånd

-MUCF 2020

Fritiden är en betydelsefull tid för ungdomarna och forskning visar att fritidsaktiviteter har många positiva effekter, bland annat för den sociala utvecklingen och den psykiska hälsan. Forskning visar att en fysiskt aktiv fritid samvarierar tydligt med en bättre hälsa och en högre livskvalitet. Även nöjdhet med fritidssituationen har ett samband med ungas hälsa och livskvalitet generellt.¹ Även MUCF konstaterar att möjligheten till en meningsfull fritid är en faktor som är betydelsefull för ungas hälsotillstånd. Unga som upplever att de har lagom med fritid har lägre risk att ha symptom på psykisk ohälsa jämfört med de som upplever att de har för lite eller för mycket att göra på fritiden.² Fritidsaktiviteter tillsammans med andra jämnåriga kan också innebära en betydelsefull gemenskap för många barn och unga. Civilsamhället utgör dessutom ett viktigt skyddsnät för många som lever i utsatthet i hemmet eller i skolan.³

För att ta reda på mer om vad som samvarierar med ungas syn på fritiden i Falu kommun har vi i fördjupningen plockat ut den grupp som uppgett att de är missnöjda med sin fritid och/eller som tycker det finns ganska eller väldigt lite att göra på fritiden jämfört med de som är nöjda både med sin fritid och utbudet av fritidsaktiviteter. Det är totalt 30 % av ungdomarna som är missnöjda med sin fritid och/eller utbudet av fritidsaktiviteter. Gruppen består av 64 % tjejer och 34 % killar, och en högre andel gymnasieungdomar (56 %) än högstadieungdomar (44 %). I vissa fall har samband endast syns i den ena av de två frågorna, och vi har då istället tittat på de två frågorna separat.

Bakgrund

När det kommer till födelseland syns endast en mindre skillnad. Bland de som är födda i Sverige är 29 % missnöjda med sin fritid och/eller utbudet av fritidsaktiviteter, medan motsvarande andel bland de som är födda utrikes är 35 %. En liknande skillnad syns när det kommer till ungdomar med utländsk bakgrund⁴, jämfört med de med helt svensk bakgrund.

¹ Stockholms stad 2015: Jämlig fritid, bättre framtid: Om unga stockholmarnas fritidsvillkor

² MUCF 2020: Ungas rätt till en meningsfull fritid

³ Bris 2020: "Hållbara liv: Om barnets rättigheter, barns uppväxtvillkor och samhällets ansvar"

⁴ Utländsk bakgrund = antingen själva födda utanför Sverige och/eller minst en förälder född utanför Sverige

Socioekonomi

Socioekonomi är en ytterligare faktor som tydligt samvarierar med ungas syn på fritiden. Vad som framgår är att de ungdomar som är missnöjda med fritiden och/eller utbudet av aktiviteter i högre grad oroar sig för sina föräldrars ekonomi. Bland de som är missnöjda oroar sig 12 % över sina föräldrars ekonomi, medan andelen bland övriga är 4 %. Vi ser också att de ungdomar som har minst en förälder utanför arbetsmarknaden⁵ är missnöjda med utbudet av aktiviteter i högre grad än övriga. Bland ungdomarna som har minst en förälder utanför arbetsmarknaden svarar 37 % att det finns ganska eller väldigt lite att göra på fritiden, medan motsvarande andel bland övriga är 25 %. Vad gäller missnöje med fritiden syns däremot ingen tydlig skillnad.

Funktionsnedsättning eller långvarig sjukdom

Vi ser också att unga som svarat att de har en nedsatt funktion eller långvarig sjukdom är mindre nöjda med sin fritid och utbudet av aktiviteter jämfört med de som inte har det. Även här är skillnaden tydligast vad gäller utbudet av aktiviteter. Bland de som har en nedsatt funktion eller långvarig sjukdom svarar 37 % att det finns mycket eller ganska lite att göra på fritiden, jämfört med 23 % bland övriga unga.

Föreningsmedlemskap

Vi ser också att de unga som är missnöjda med sin fritid och/eller utbudet av aktiviteter är föreningsmedlemmar i lägre grad än de som är nöjda. Bland de som är missnöjda med fritiden och/eller utbudet av aktiviteter är 42 % medlemmar i en förening, jämfört med 62 % bland de som inte är missnöjda.

Drog, tobaks-och alkoholvanor

Vad gäller drog-och alkoholvanor syns endast en mindre skillnad mellan de som är missnöjda med utbudet av fritidsaktiviteter och de som inte är det. Bland de som svarar att det finns ganska eller väldigt lite att göra på fritiden har 93 % aldrig använt narkotika, medan motsvarande andel bland övriga är 97 %. Skillnaden är alltså liten.

Vad gäller rökning och snusning syns något tydligare skillnader. De som är missnöjda med utbudet av fritidsaktiviteter svarar i lägre grad än övriga att de aldrig eller sällan röker cigaretter eller snusar. Bland de som tycker att det finns ganska eller väldigt lite att göra svarar 83 % att de aldrig/sällan gör det, medan motsvarande andel bland övriga är 90 % vad gäller snusning och 94 % vad gäller rökning. Det syns även skillnader när det kommer till ungdomarnas alkoholvanor. Bland de som tycker att det finns ganska eller väldigt lite att göra på fritiden dricker 66 % aldrig eller sällan alkohol. Motsvarande andel bland övriga är 82 %.

Nöjdhet med livet

När det kommer till nöjdhet med olika aspekter av livet ser vi att ungdomarna som är missnöjda med fritiden och/eller utbudet av aktiviteter även är mindre nöjda med skolan, utbildningen, kompisarna, familjen, sin ekonomi och livet som helhet. Skillnaden är tydligast avseende livet som helhet, vilket 64 % av de som är missnöjda med fritiden och/eller utbudet av aktiviteter är nöjda med, jämfört med 92 % bland övriga.

⁵ Minst en förälder utanför arbetsmarknaden = de som svarat att minst en förälder är arbetslös eller långtidssjukskriven/sjukpensionär

Utsatthet för mobbning

Även vad gäller utsatthet för mobbning syns skillnader. Bland de unga som är missnöjda med fritiden och/eller utbudet av aktiviteter har 29 % utsatts för mobbning enstaka gånger eller en längre period under de senaste sex månaderna. Motsvarande andel bland övriga är 18 %. Unga som är missnöjda med fritiden och/eller utbudet av aktiviteter har även utsatts för orättvis behandling i klart högre grad - 55 %, jämfört med 33 % bland övriga. Skillnaden är särskilt tydlig när det kommer till missnöje med fritiden. Bland de som är missnöjda med sin fritid har 65 % utsatts för orättvis behandling, jämfört med 36 % bland de som är nöjda.

Förtroende för vuxna och politiker

Vad som också framgår är att ungdomarna som är missnöjda med fritiden och/eller utbudet av aktiviteter har ett lägre förtroende för vuxna och politiker. Bland de som är missnöjda har 58 % mycket eller ganska stort förtroende för vuxna i allmänhet. Motsvarande andel bland de som är nöjda är 79 %. Även förtroendet för politiker är lägre - 34 % av de som är missnöjda med fritiden eller utbudet av aktiviteter har ganska eller mycket stort förtroende för politiker, jämfört med 52 % bland de som är nöjda. Tittar vi på andelen unga som har lågt förtroende för både vuxna och politiker ser vi också skillnader. Bland de som är missnöjda med fritiden och/eller utbudet av aktiviteter har 36 % ett lågt förtroende för både vuxna och politiker, jämfört med 15 % bland de som är nöjda.

"satsa mer på skolmat för det är så mycket viktigare att man är mätt och har ätit ordentligt för att kunna jobba bra i skolan än va många vuxna tror."

– Svar på frågan om vad Falu kommun borde veta för att göra kommunen bättre för unga

C. Skola

I Lupp-enkäten ställs en rad frågor om hur ungdomarna ser på sin skola – hur de trivs, hur de ser på undervisningen och skolmiljön samt ett antal ytterligare aspekter. I området ställs även frågor om hur mycket eller lite unga upplever att de får och vill vara med och bestämma i olika frågor som rör skolan. Lupp-enkäten ger således värdefull information om ungdomarnas upplevda skolsituation, men ska inte ses som heltäckande.

Det finns flera viktiga aspekter att ta hänsyn till för att skapa framgång i skolan och i undervisningen enligt en forskningssammanställning av Skolinspektionen. Framgångar i skolan och undervisningen bygger bland annat på ett tydligt pedagogiskt ledarskap från lärarens sida, goda relationer mellan lärare och elever samt att själva lärandemiljön i skolan är trygg och stödjande för eleverna. Det behöver också finnas tilltro till varje elevs förmåga, och därutöver ska skolan anpassa undervisningen efter varje elev.¹

De senaste åren har det även kommit en rad publikationer gällande jämställdhet i skolan. Bland annat kan vi se att killars skolresultat är avsevärt sämre än tjejers, vilket bland annat förklaras genom begränsande normer kring maskulinitet.² Därutöver visar studier att tjejer är mindre trygga i skolan, mår sämre och är mer utsatta för bland annat trakasserier och övergrepp. Flera studier pekar på att lösningen på dessa problem är ett aktivt jämställdhetsarbete i skolorna, där man kontinuerligt utmanar destruktiva normer.³ Arbetet med jämställdhet i skolan behöver vara långsiktigt och aktivt för att alla elever ska tillförsäkras en utbildning av hög kvalitet där skolmiljön är såväl trygg som jämställd.⁴

¹ Skolinspektionen 2010: Framgång i undervisningen

² SKL 2018: Maskulinitet och jämställd skola: Arbeta för ökad trygghet och bättre studieresultat.

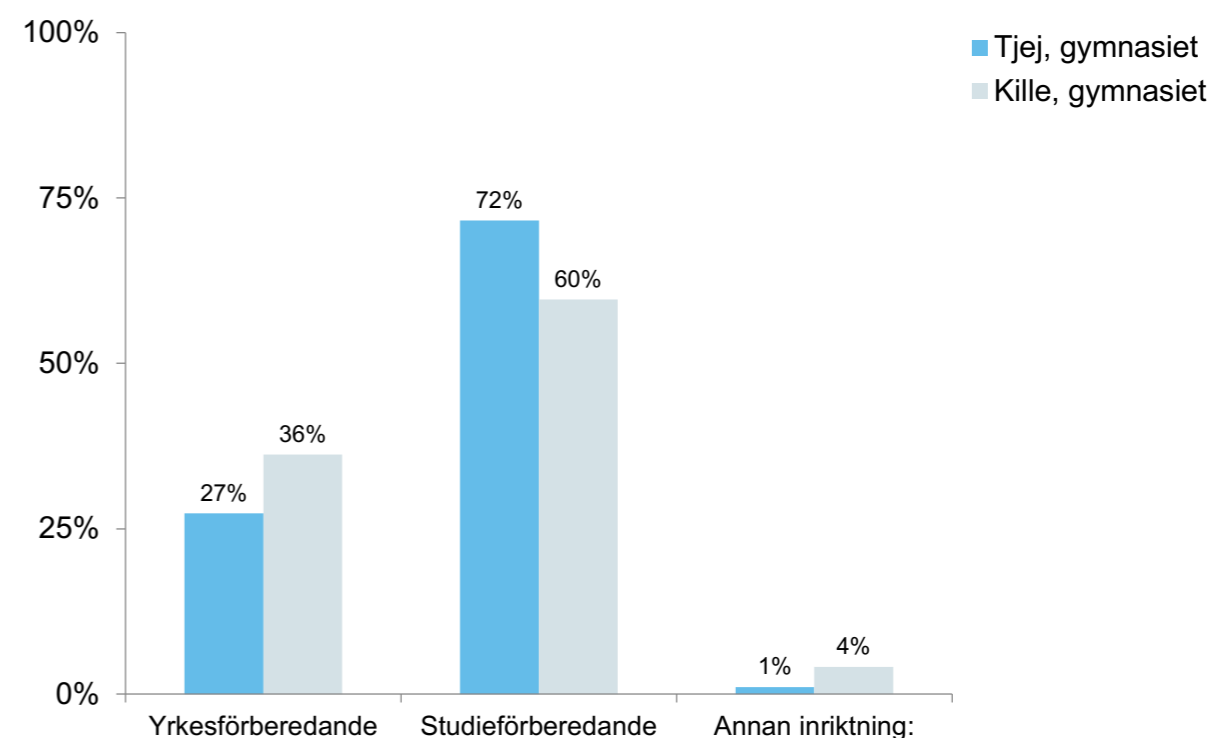
³ Skolinspektionen 2020: Grundskolors arbete med jämställdhet

⁴ Skolinspektionen 2020: Grundskolors arbete med jämställdhet

Programinriktning gymnasiet

I diagrammet nedan redovisas gymnasieelevernas programinriktning. En majoritet av både tjejerna och killarna läser ett studieförberedande program. 27 % av tjejerna och 36 % av killarna läser ett yrkesförberedande program.

C2. Vilken inriktning har ditt gymnasieprogram?

Nöjdhet med skolan och utbildningen

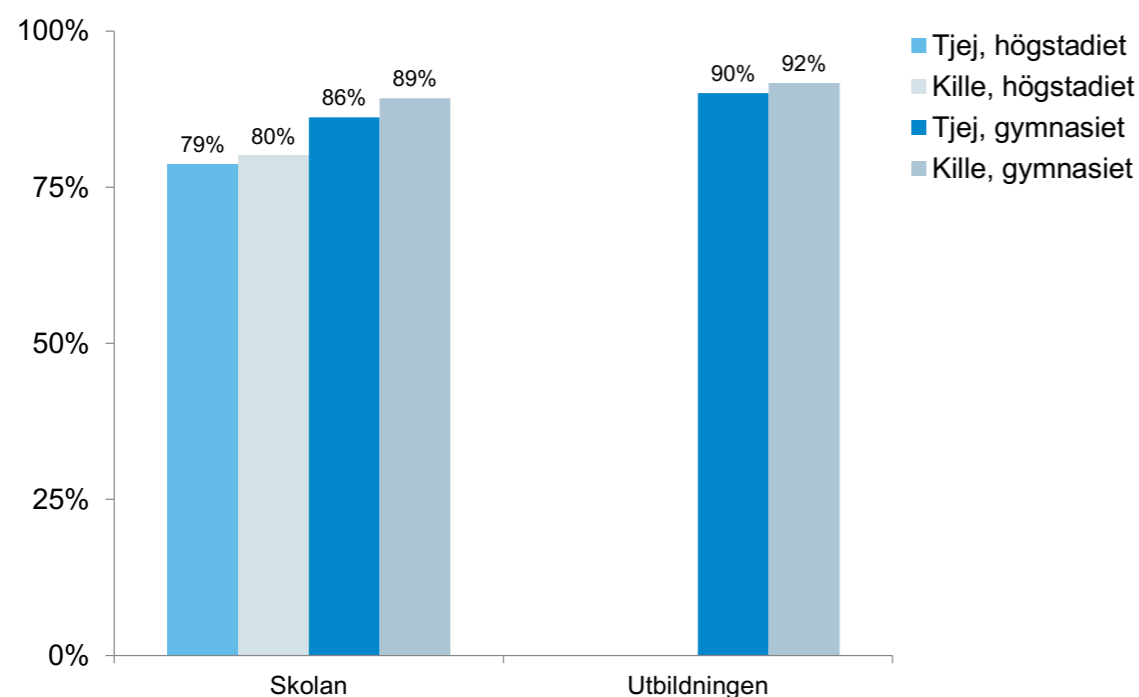
Ungdomarna fick även svara på en fråga om hur nöjda de är med skolan, se diagram C2a nedan. En andel om 79 % av högstadieungdomarna och 87 % av gymnasieungdomarna svarar att de är nöjda med skolan. Högstadietjejerna är i lägst grad nöjda med skolan (79 %), medan gymnasiekillarna i högst grad är nöjda (89 %).

Gymnasieungdomarna fick även svara på en fråga om de är nöjda med utbildningen. En stor andel om totalt 90 % svarar att de är nöjda med utbildningen.

I tabell C2b framgår att högstadieungdomarna i Falu kommun är något mer nöjda med skolan jämfört med regionsnittet. Gymnasieungdomarna är ungefär lika nöjda med både skolan och utbildningen som regionsnittet.

C2a. Hur nöjd är du med ditt liv när det handlar om följande?

Andel "mycket nöjd" eller "ganska nöjd"

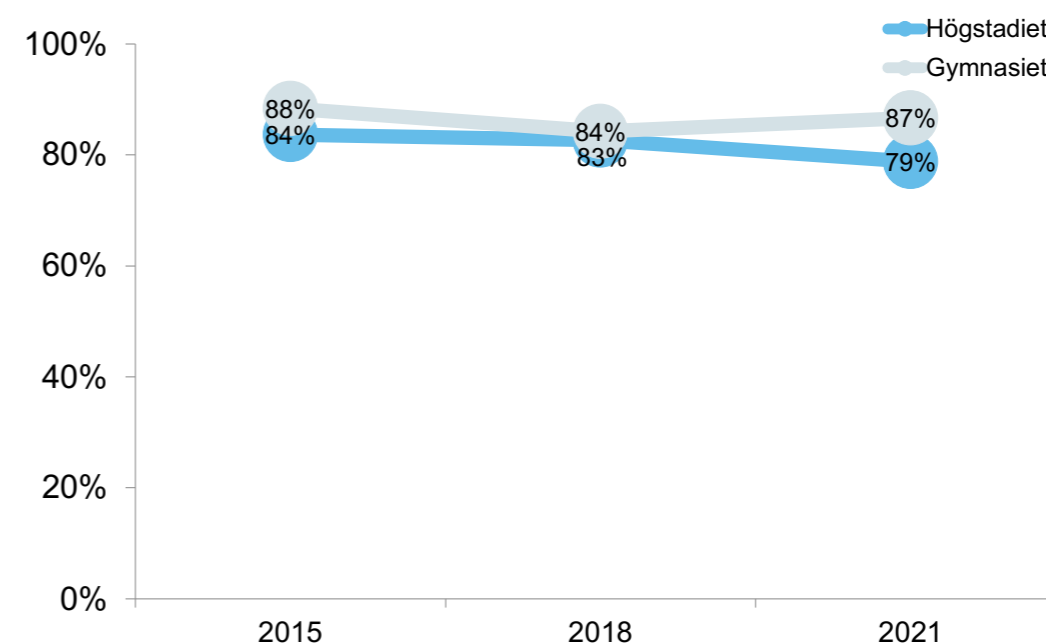
C2b. Andel nöjda med skolan och utbildningen: Jämförelse med snittet i Dalarna

	Falu kommun högstadiet	Dalarna högstadiet	Falu kommun gymnasiet	Dalarna gymnasiet
Skolan	79%	74%	87%	84%
Utbildning	-	-	90%	88%

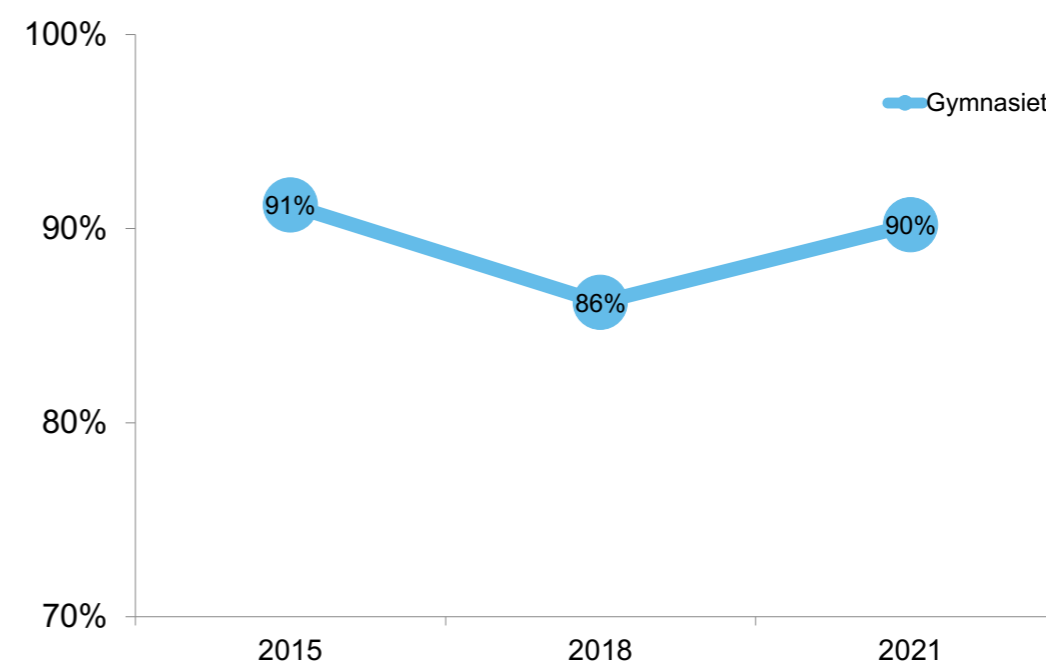
Över tid kan vi se att andelen nöjda med skolan i högstadiet och gymnasiet är på en liknande nivå som år 2018, se diagram C2c.

När det kommer till nöjdheten med utbildningen så ser vi en positiv förändring sedan år 2018. Jämfört med 2015 är nöjdheten i år på en liknande nivå, se diagram C2d.

C2c. Andel nöjda med skolan: Jämförelse över tid

C2d. Andel nöjda med utbildningen: Jämförelse över tid

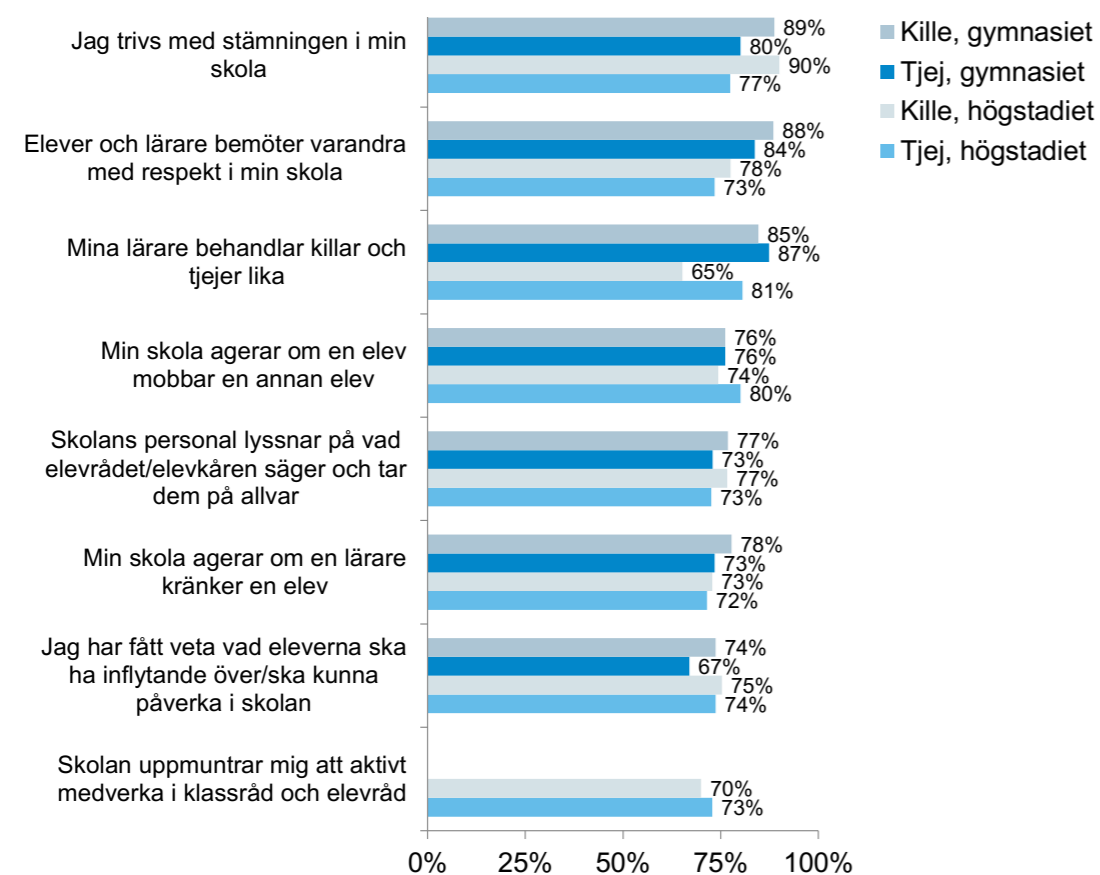

Trivsel och stämning

I diagram C3 nedan redovisas andelen som instämmer helt eller till stor del i respektive påstående. En andel om mellan 77-90 % instämmer i att de trivs med stämningen på sin skola. Killar trivs bäst medan tjejer trivs i lägre grad. Gymnasieungdomar svarar i högre grad än högstadieungdomar att elever och lärare bemöter varandra med respekt i skolan. Även gällande likabehandling av killar och tjejer anser gymnasieungdomar att det stämmer i högre grad. I övrigt är skillnaderna mellan åldersgrupperna små.

På följande sida redovisas Falu kommuns resultat och snittet i Dalarna för Lupp 2021. Högstadieungdomarna i Falu kommun instämmer i en högre grad i samtliga påståenden jämfört med snittet i Dalarna. Gymnasieungdomarna instämmer i liknande eller högre grad än regionsnittet.

C3. Hur tycker du att det stämmer in på hur det är på din skola? * Andel som svarat att de "stämmer helt" eller "stämmer till stor del"

*OBS! Andelen som svarat 'vet ej' är bortplockad ur redovisningen för C3 för att ge en mer rättvis bild av instämmandegraden. Andelen som svarat vet ej varierar stort i frågorna och är mellan 1-47 %.

Notera även att endast högstadieelever fick svara på frågan "Skolan uppmanar mig att aktivt medverka i klassråd och elevråd".

I tabellen nedan redovisas Falu kommuns resultat och snittet i Dalarna för Lupp 2021. Högstadieungdomarna i Falu kommun instämmer i en högre grad i samtliga påståenden jämfört med snittet i Dalarna. Gymnasieungdomarna instämmer i liknande eller högre grad än regionsnittet.

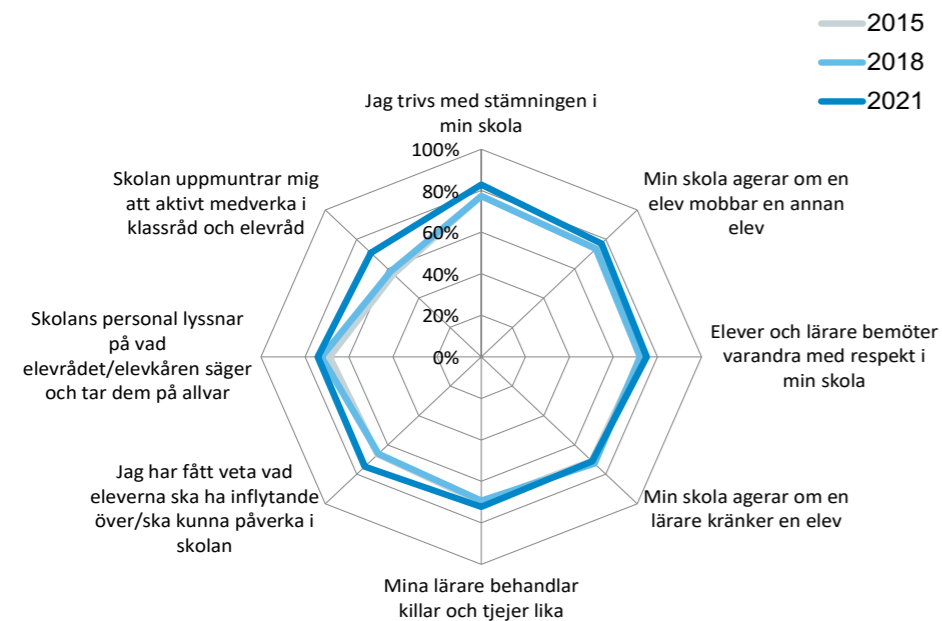
C3a. Andel som instämmer i påståenden om skolan: Jämförelse med snittet i Dalarna*

	Falu kommun högstadiet	Dalarna högstadiet	Falu kommun gymnasiet	Dalarna gymnasiet
Jag trivs med stämningen i min skola	83%	71%	83%	83%
Min skola agerar om en elev mobbar en annan elev	77%	58%	75%	70%
Elever och lärare bemöter varandra med respekt i min skola	75%	64%	85%	82%
Min skola agerar om en lärare kränker en elev	71%	60%	75%	72%
Mina lärare behandlar killar och tjejer lika	72%	65%	86%	80%
Jag har fått veta vad eleverna ska ha inflytande över/ska kunna påverka i skolan	75%	61%	69%	65%
Skolans personal lyssnar på vad elevrådet/elevkåren säger och tar dem på allvar	74%	62%	74%	70%
Skolan uppmanar mig att aktivt medverka i klassråd och elevråd	71%	54%	-	-

*OBS! Andelen som svarat 'vet ej' är bortplockad ur redovisningen för C3a för att ge en mer rättvis bild av instämmandegraden. Andelen som svarat vet ej varierar stort i frågorna och är mellan 2-29 % för högstadiet och 1-47 % för gymnasiet.

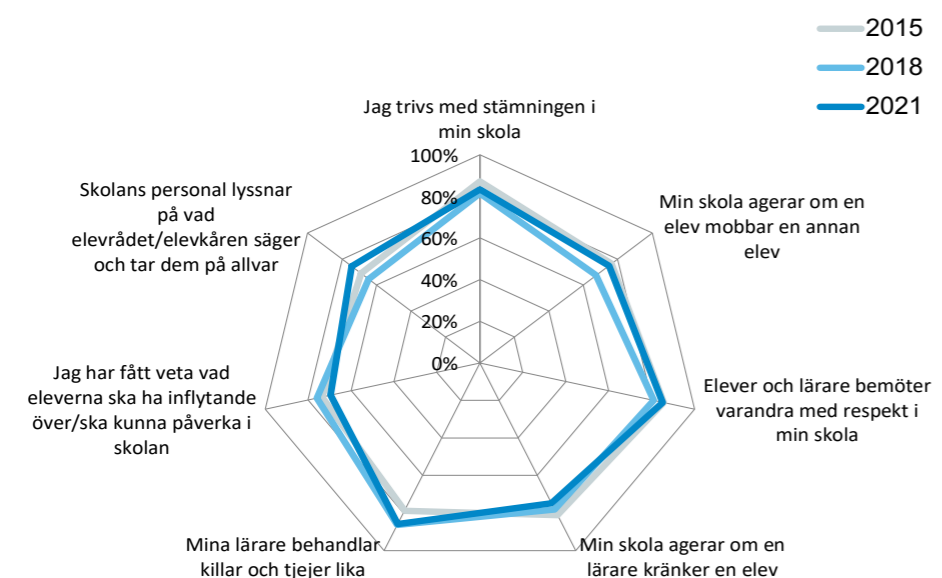
Över tid kan vi se att inga större skillnader syns på högstadiet förutom i påståendet gällande uppmuntran att medverka i klass- och elevråd, vilket har ökat sedan år 2018. Vad gäller resultatet för gymnasiet, se diagram C3b_2 nedan, är även det på en liknande nivå som år 2018, men har ökat något gällande påståendet om att skolans personal lyssnar på elevrådet säger och tar dem på allvar.

C3b_1. Andel som instämmer i påståenden om skolan: högstadiet, jämförelse över tid*

*OBS! Andelen som svarat "vet ej" är bortplockad ur redovisningen för C3b_1 för att ge en mer rättvis bild av instämmandegraden. Andelen som svarat vet ej varierar stort i frågorna och är mellan 1- 47 %.

C3b_2. Andel som instämmer i påståenden om skolan: gymnasiet, jämförelse över tid*

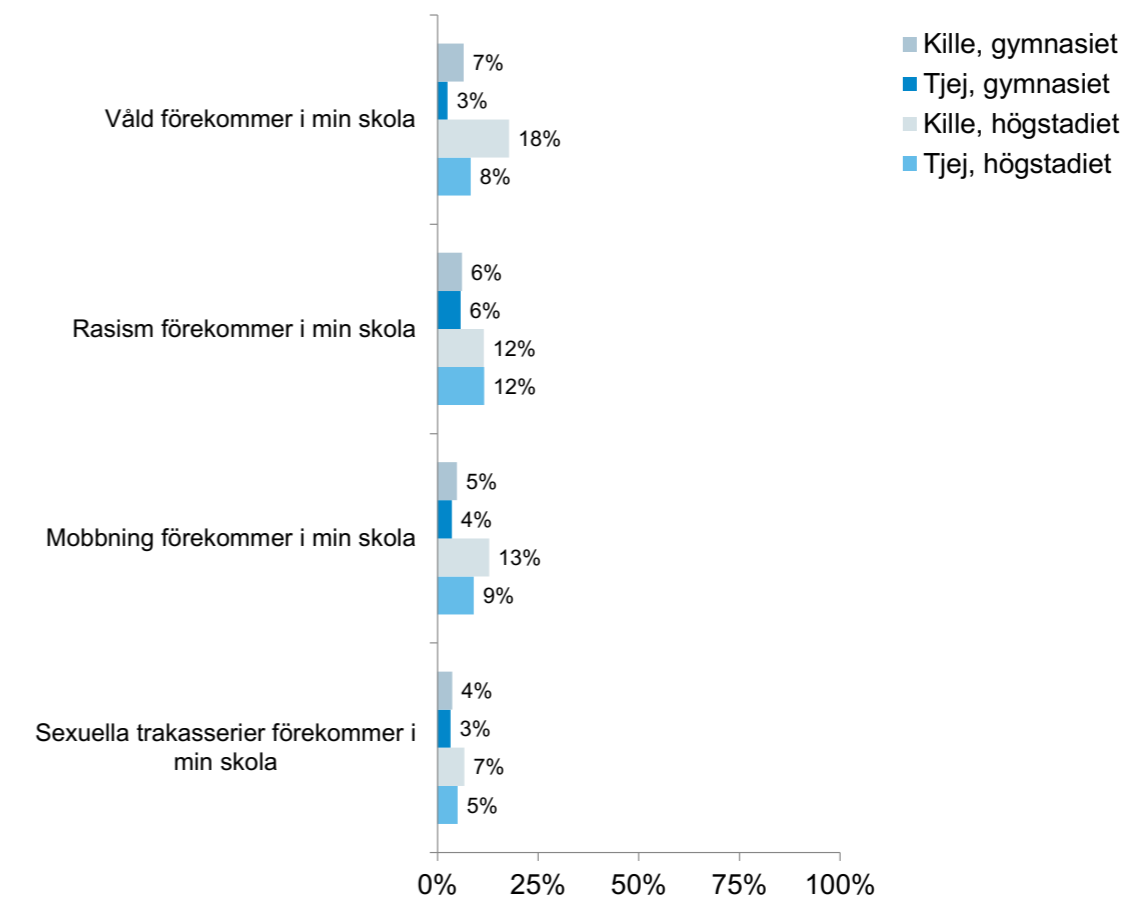

*OBS! Andelen som svarat "vet ej" är bortplockad ur redovisningen för C3b_2 för att ge en mer rättvis bild av instämmandegraden. Andelen som svarat vet ej varierar stort i frågorna och är mellan 1-47 %.

Rasism, våld, trakasserier och mobbning

Ungdomarna fick även ta ställning till huruvida rasism, våld, mobbning eller sexuella trakasserier är problem som förekommer på skolan. Vad som framgår är att ungdomarna, och framförallt högstadiekillar, svarar att samtliga problem förekommer i deras skola. Exempelvis uppger 18 % av högstadiekillarna att våld förekommer. Andelen högstadieungdomar som instämmer i att problemen förekommer är däremot lägre i Falu kommun jämfört med snittet i Dalarna, se tabell C3d. Andelen gymnasieungdomar som uppger att problemen förekommer är något lägre än snittet eller på samma nivå.

C3c. Hur tycker du att det stämmer in på hur det är på din skola? Andel som svarat "stämmer helt" eller "stämmer till stor del"

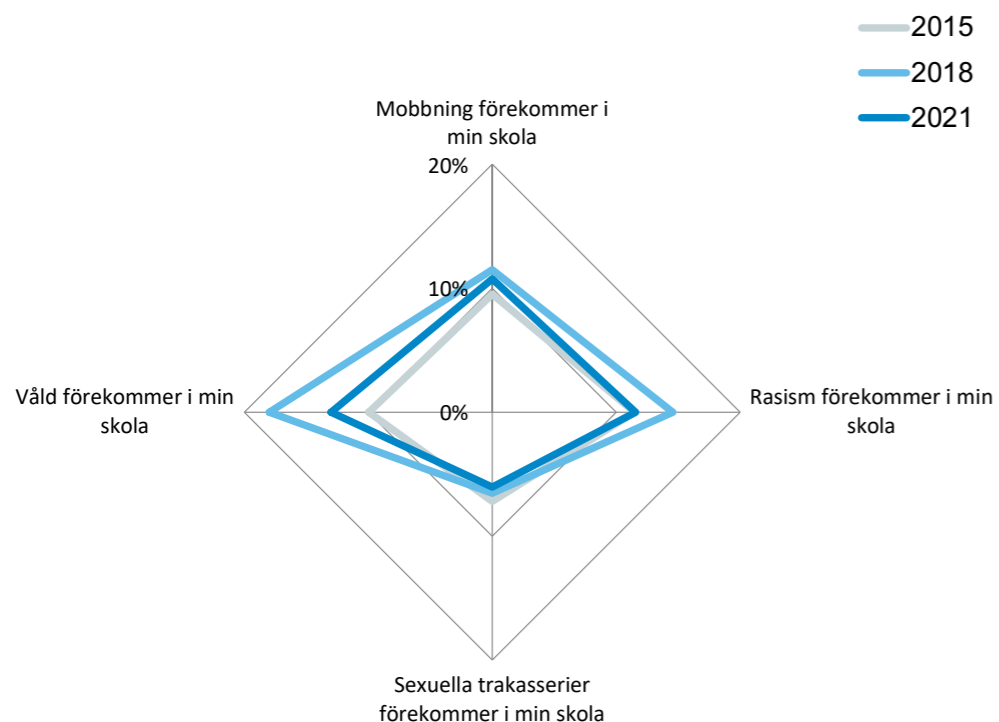
C3d. Andel som instämmer i att problem förekommer på skolan: jämförelse med snittet i Dalarna

	Falu kommun högstadiet	Dalarna högstadiet	Falu kommun gymnasiet	Dalarna gymnasiet
Mobbning förekommer i min skola	11%	19%	4%	7%
Rasism förekommer i min skola	12%	22%	6%	10%
Sexuella trakasserier förekommer i min skola	6%	11%	4%	6%
Våld förekommer i min skola	13%	21%	4%	6%

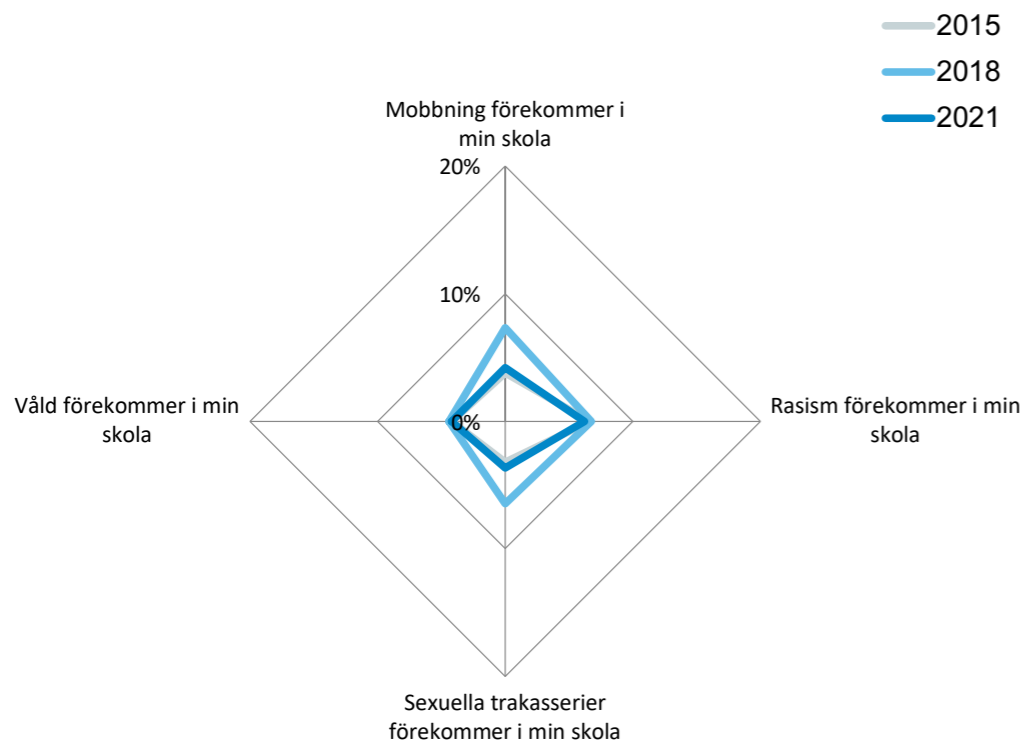
*OBS! Andelen som svarat "vet ej" är bortplockade ur redovisningen för C3c och C3d för att ge en mer rättvis bild av instämmandegraden. Andelen som svarat "vet ej" varierar stort i frågorna och är mellan 25-54 %.

Över tid har det skett en positiv utveckling och andelen som svarar att rasism och våld förekommer i högstadiet är lägre än år 2018, se diagram C3e på sida 34. Även i gymnasiet har det skett en viss positiv utveckling över tid och problemen med sexuella trakasserier och mobbning minskar, se diagram C3f.

C3e. Andel som instämmer i att problem förekommer på skolan: högstadiet, jämförelse över tid

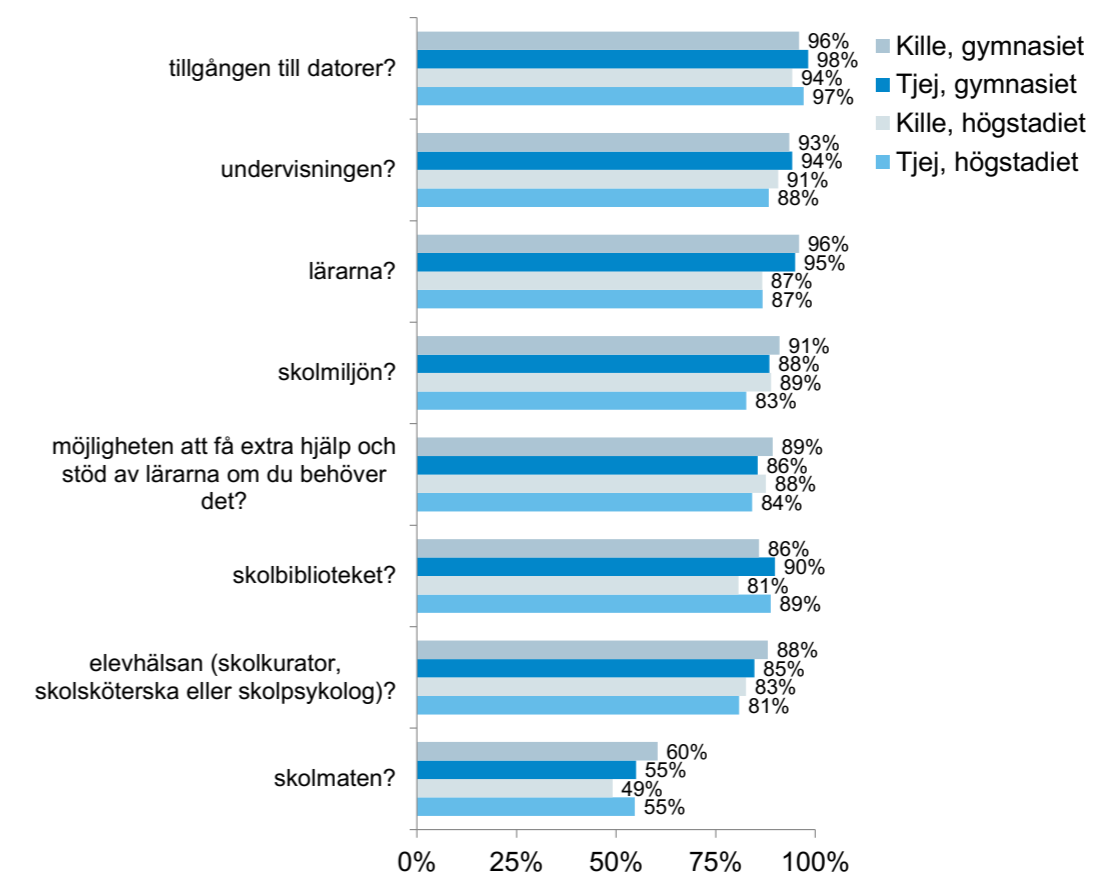
C3f. Andel som instämmer i att problem förekommer på skolan: gymnasiet, jämförelse över tid

Omdöme skola

Lupp-enkäten innefattar även frågor om en rad centrala aspekter av ungdomarnas skolsituation, såsom skolbiblioteket, skolmiljön, skolmaten, undervisningen, lärarna, elevhälsosvården, tillgången till datorer samt möjligheten att få extra hjälp eller stöd. I diagram C4 framgår att en hög andel både i högstadiet och gymnasiet är nöjda med tillgången till datorer, lärare, undervisning. När det kommer till skolmaten är nöjdheten lägre. I diagrammet syns inga större skillnader mellan könen, högstadiekillar är mindre nöjda med skolbiblioteket och skolmaten och högstadietjejer är mindre nöjda med skolmiljön än övriga.

C4. Nu kommer några frågor om din skola. Vad tycker du om... Andel som svarat "mycket bra" eller "ganska bra"

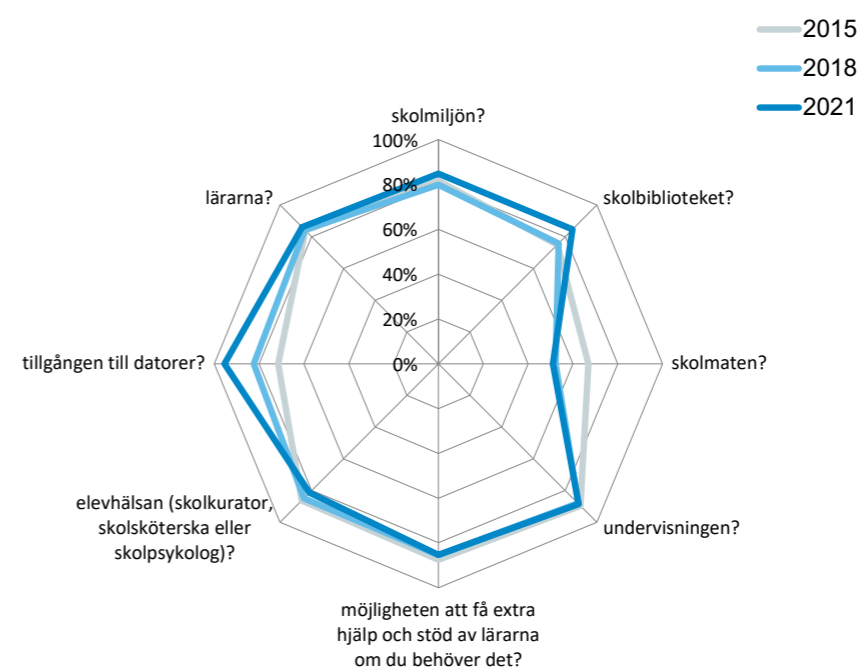
I tabell C4a nedan görs en jämförelse med snittet i Dalarna. Här framgår att högstadiungdomarna i Falu kommun är mer nöjda än snittet med samtliga aspekter, medan gymnasieungdomarna är ungefär lika nöjda som snittet.

C4a. Nu kommer några frågor om din skola. Vad tycker du om...
Andel som svarat "mycket bra" eller "ganska bra": Jämförelse med snittet i Dalarna

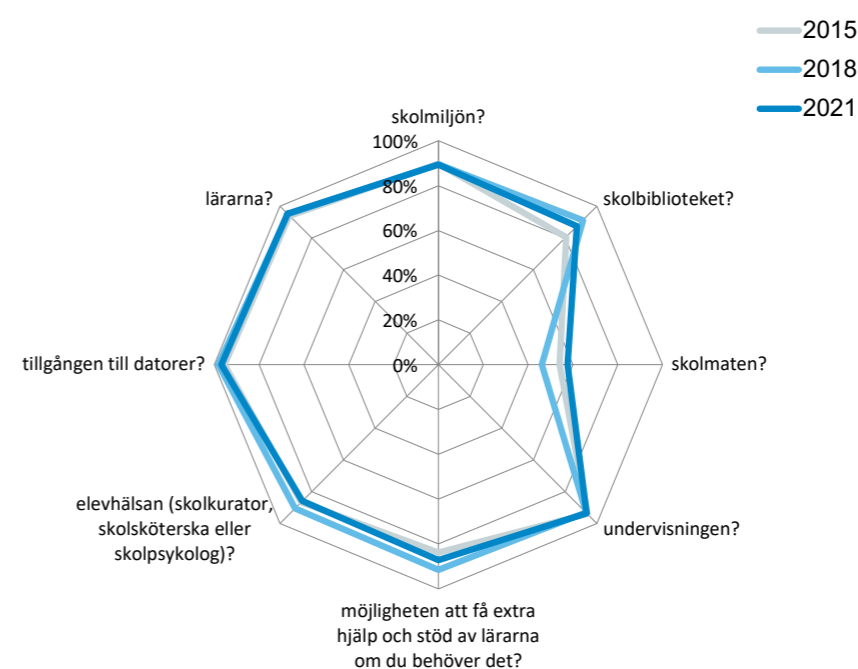
	Falu kommun högstadiet	Dalarna högstadiet	Falu kommun gymnasiet	Dalarna gymnasiet
skolmiljön?	85%	74%	89%	87%
skolbiblioteket?	85%	74%	87%	84%
skolmaten?	51%	44%	58%	61%
undervisningen?	89%	82%	94%	91%
möjligheten att få extra hjälp och stöd av lärarna om du behöver det?	85%	77%	87%	85%
elevhälsan (skolkurator, skolsköterska eller skolpsykolog)?	81%	78%	86%	85%
tillgången till datorer?	95%	85%	97%	95%
lärarna?	86%	82%	95%	92%

Sett över tid är resultatet likt tidigare år både på högstadiet och gymnasiet. Högstadiungdomar är mer nöjda med tillgången till datorer jämfört med år 2018, se diagram C4b. För gymnasiet har nöjdheten med skolmaten ökat sedan år 2018, se diagram C4c.

C4b. Nu kommer några frågor om din skola. Vad tycker du om...: högstadiet,
Andel som svarat "mycket bra" eller "ganska bra" jämförelse över tid

C4c. Nu kommer några frågor om din skola. Vad tycker du om...: gymnasiet,
Andel som svarat "mycket bra" eller "ganska bra" jämförelse över tid

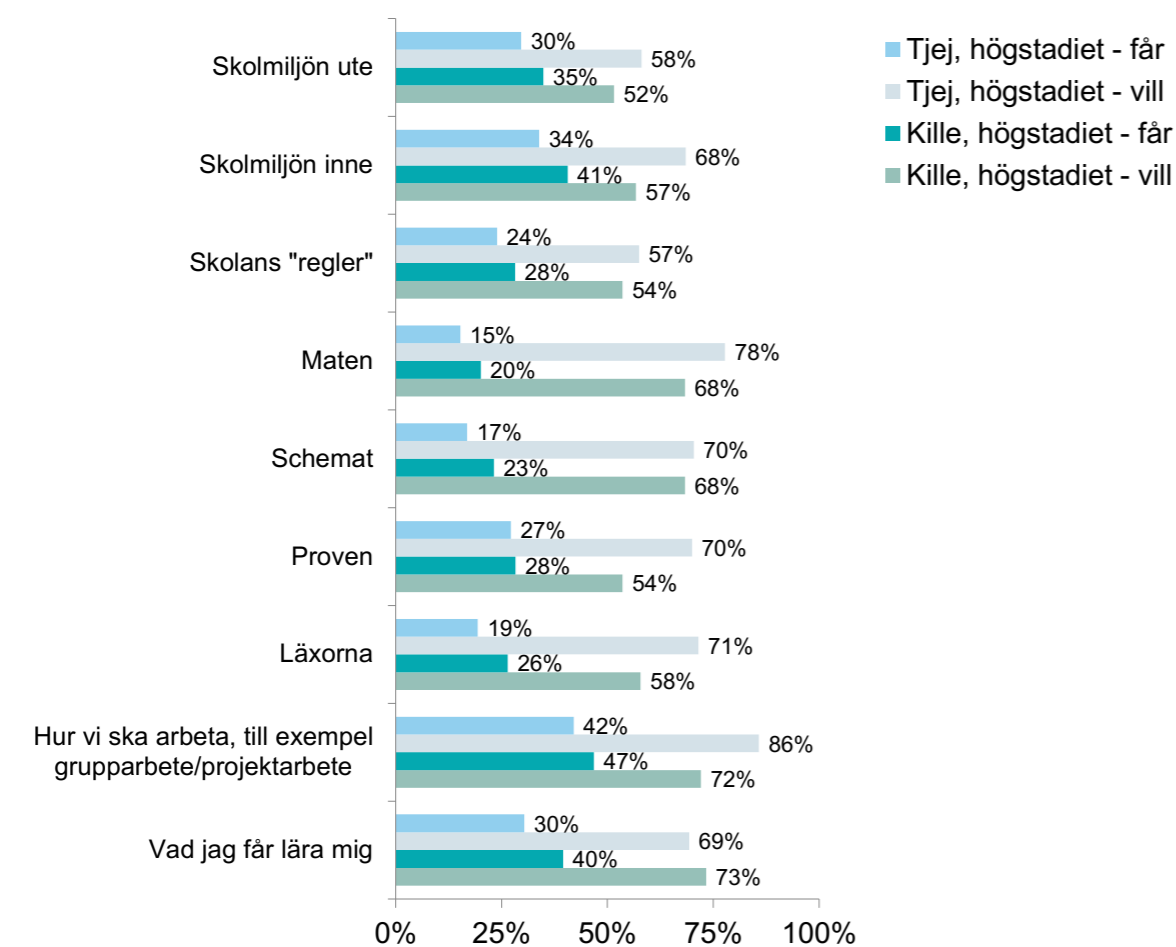

Elevinflytande

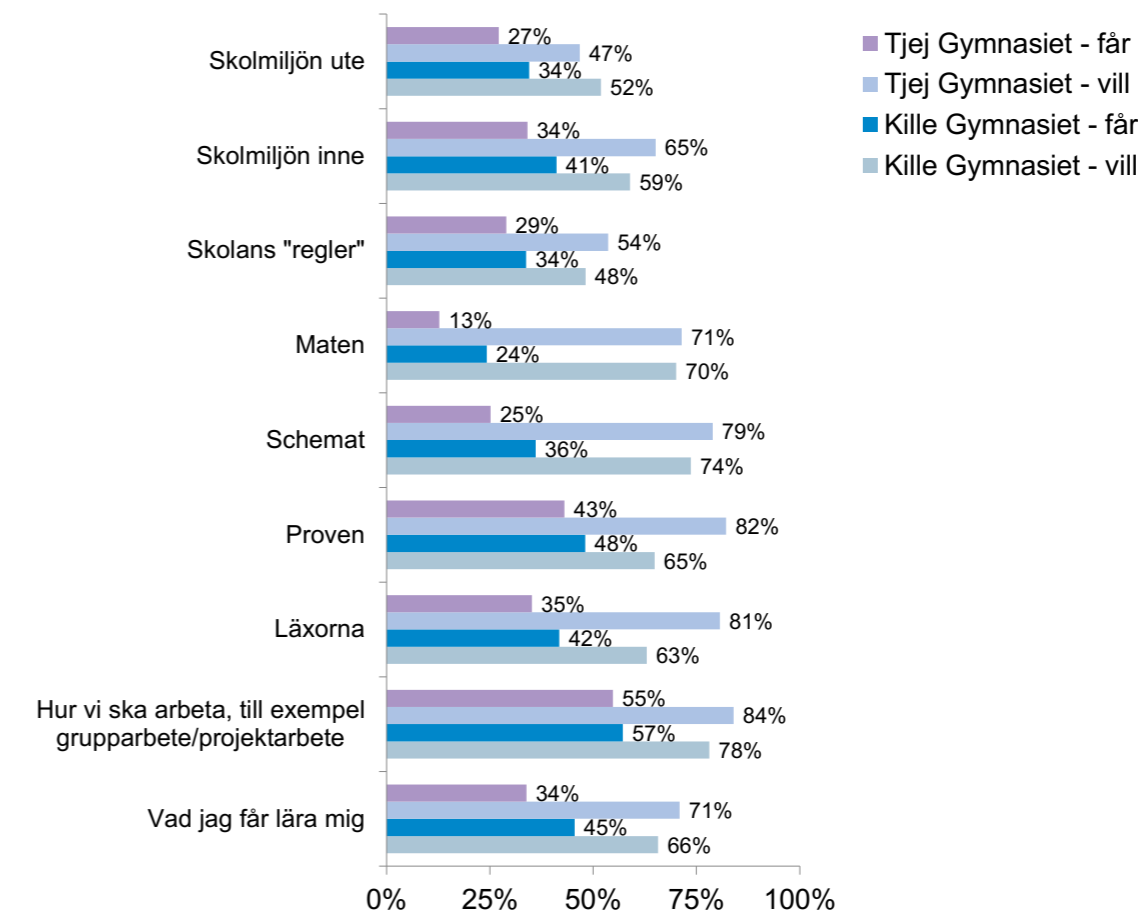
Lupp-enkäten innehåller ett antal frågor som rör elevinflytande. Ungdomarna svarade på frågor om hur mycket de skulle vilja vara med och bestämma i skolan och hur mycket de anser att de får bestämma i dagsläget. I Falu kommun ser vi att andelen unga som vill påverka är hög både i högstadiet (se diagram C5a) och gymnasiet (se diagram C5b på följande sida). Högstadietjerna svarar i högre grad än högstadiekillarna att de vill påverka olika saker, medan högstadiekillarna i något högre grad svarar att de får påverka olika saker. Även på gymnasiet vill tjejer påverka i högre grad medan killar upplever att de får påverka i högre grad.

Hur ungdomarna ska arbeta är det som ungdomarna anser att de i högsta grad får vara med och bestämma om idag.

C5a. Högstadiet: Hur mycket eller lite vill/får du som elev vara med och bestämma om följande? Andel som svarat "våldigt mycket" eller "ganska mycket"

C5b. Gymnasiet: Hur mycket eller lite vill/får du som elev vara med och bestämma om följande? Andel som svarat "våldigt mycket" eller "ganska mycket"

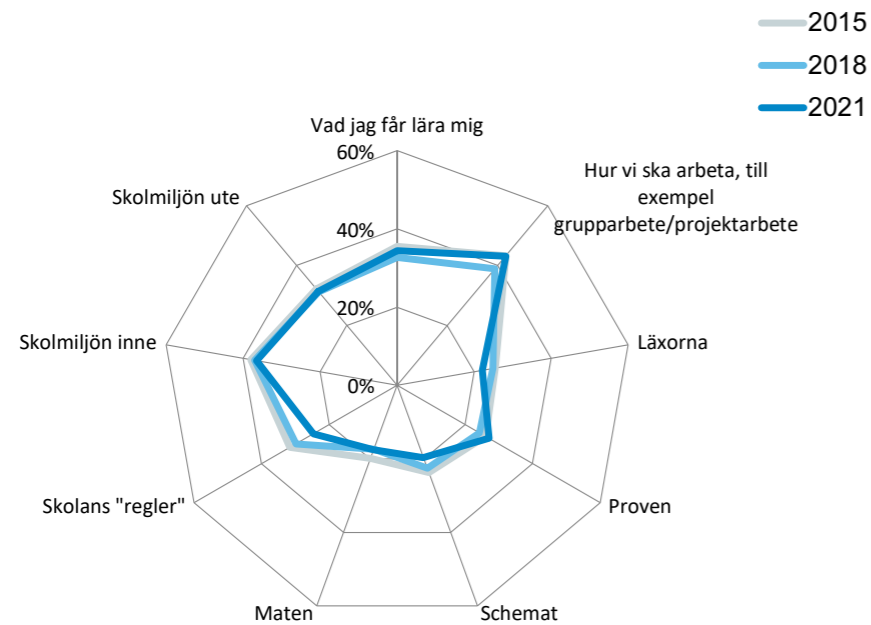
I tabell C5c nedan redovisas andelen som får vara med och påverka i jämförelse med snittet i Dalarna. Vad som framgår är att gymnasieungdomarna i Falu kommun i något högre grad än snittet svarar att de får vara med och bestämma om flera saker. Skillnaden är störst när det gäller proven. Högstadieungdomarna i Falu kommun svarar i högre grad än snittet att de får vara med och påverka skolmiljön inne, vad de får lära sig och hur de ska arbeta. I övrigt är resultatet för högstadiet likt regionsnittet.

C5c: Andel som upplever att de får vara med och bestämma om följande: Jämförelse med snittet i Dalarna

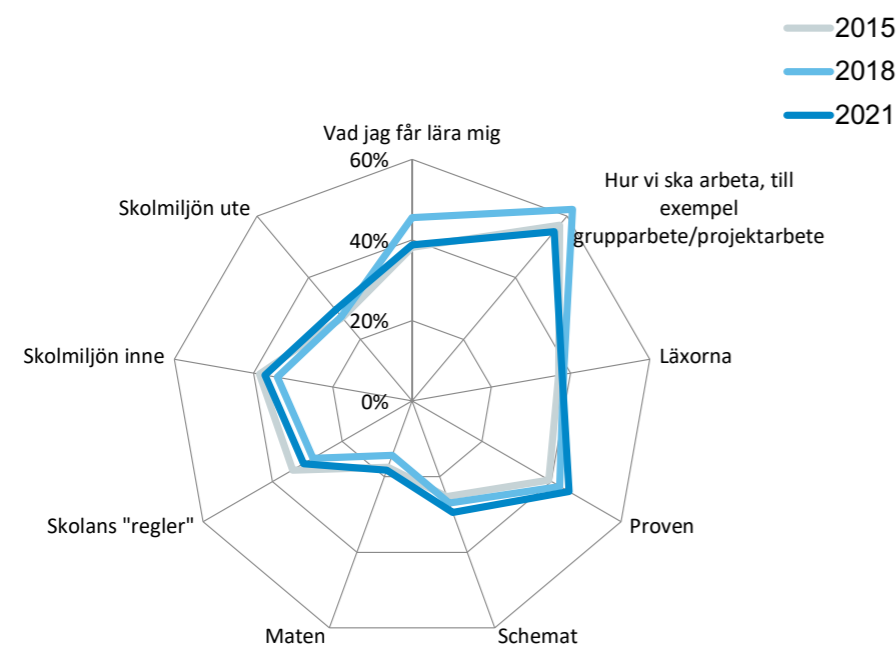
	Falu kommun högstadiet	Dalarna högstadiet	Falu kommun gymnasiet	Dalarna gymnasiet
Vad jag får lära mig	34%	28%	39%	34%
Hur vi ska arbeta, till exempel grupparbete/projektarbete	43%	36%	55%	48%
Läxorna	22%	21%	38%	30%
Proven	27%	24%	45%	35%
Schemat	20%	21%	30%	24%
Maten	17%	19%	18%	17%
Skolans "regler"	25%	27%	31%	26%
Skolmiljön inne	36%	31%	37%	32%
Skolmiljön ute	31%	28%	30%	27%

Andelen i högstadiet som upplever att de får vara med att bestämma om olika saker i skolan är på liknande nivå som år 2018. Bland gymnasieungdomarna har inflytandet gällande vad ungdomarna får lära sig och hur de ska arbeta minskat något jämfört med år 2018. I övrigt är resultatet på en liknande nivå som tidigare.

C5d: Andel som upplever att de får vara med och bestämma om följande, högstadiet, jämförelse över tid

C5e: Andel som upplever att de får vara med och bestämma om följande, gymnasiet, jämförelse över tid

D. Politik och samhälle

I Lupp-enkäten ställs även några frågor om inflytande och delaktighet i kommunen och ungas intresse för olika samhällsfrågor.

I aktuell forskning både i Sverige och andra demokratier finns det oenigheter om ungas engagemang. En del menar att demokratin är hotad och att unga tappat både intresset och tron på möjligheten att påverka. Andra menar istället att unga är mer missnöjda och kritiska till dagens traditionella former för inflytande, och att det nödvändigtvis inte bör ses som ett hot.¹

Vad som dock framkommer är att man inte kan se skillnader mellan äldre och unga avseende intresse för politik och samhälle. Däremot röstar unga i mindre utsträckning än äldre och en mindre andel uppger att de är medlemmar eller aktiva i politiska partier eller föreningar. Fler unga uppger dock att de deltar i andra politiska aktiviteter, exempelvis demonstrationer. Jämfört med äldre är ungas engagemang mer individualiserat och många väljer bort organiserade aktiviteter. Slutsatsen enligt flera nya studier är att unga inte är mindre politiskt aktiva än äldre, däremot deltar de på andra sätt.²

Förutsättningarna för unga att delta och påverka är även ofta sämre på grund av bland annat ålder, utbildning och erfarenhet. Trösklarna för deltagande kan vara högre då unga ofta har ett svagare politiskt kapital jämfört med vuxna.³ För att sänka trösklarna för engagemang bland unga är det bland annat viktigt att det finns kontaktytor mellan unga och organisationer samt att unga har kunskap om olika vägar att kanalisera samhällsengagemang.⁴ Samhället och kommunen får därför en väldigt viktig roll i att stötta unga i dessa frågor.

“Skolmiljön, kollektivtrafiken, säkerheten på stan/centrum/segregerade områden”

– Svar på frågan om vad man skulle vilja påverka i kommunen

¹ SOU 2016:5 “Låt fler forma framtiden” del A
² MUCF 2019: Ungas möjlighet till inflytande på lokal nivå
³ SKL 2014: Ungas inflytande och delaktighet
⁴ MUCF 2021: Fokus 21: Om ungas samhällsengagemang

Intresse för olika frågor

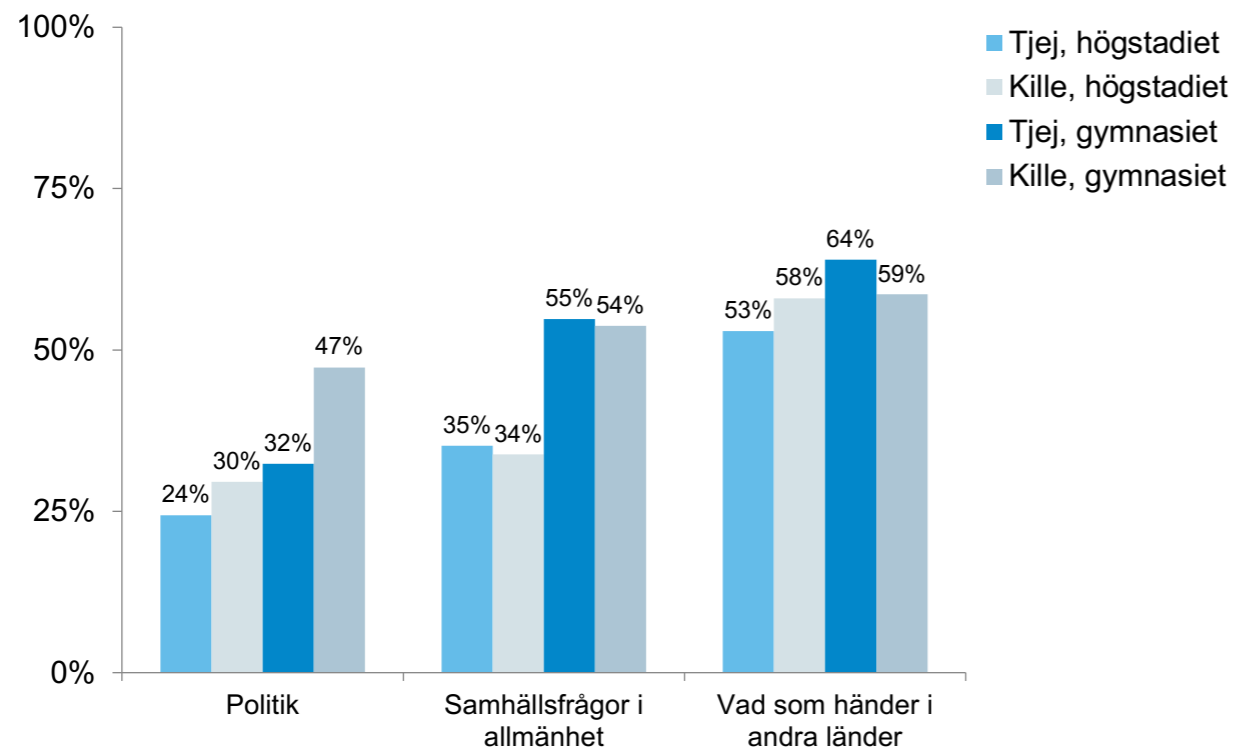
Ungdomarna i Falu kommun svarade på frågor om hur intresserade de är av politik, samhällsfrågor i allmänhet och vad som händer i andra länder, se diagram D1 nedan.

Killar i gymnasiet är i högre grad än övriga intresserade av politik. 47 % av gymnasiekillarna svarar att de är intresserade av detta, medan motsvarande andel bland gymnasietjejerna och högstadieungdomarna är mellan 24-32 %. Gymnasieungdomar är mer intresserade av samhällsfrågor i allmänhet än vad högstadieungdomar är. En majoritet av ungdomarna i Falu kommun är intresserade av vad som händer i andra länder.

Jämfört med regionsnittet svarar ungdomarna i Falu kommun i högre grad att de är intresserade av de olika frågorna.

D1. Hur intresserad är du av följande?

Andel som svarat "mycket intresserad" eller "ganska intresserad"

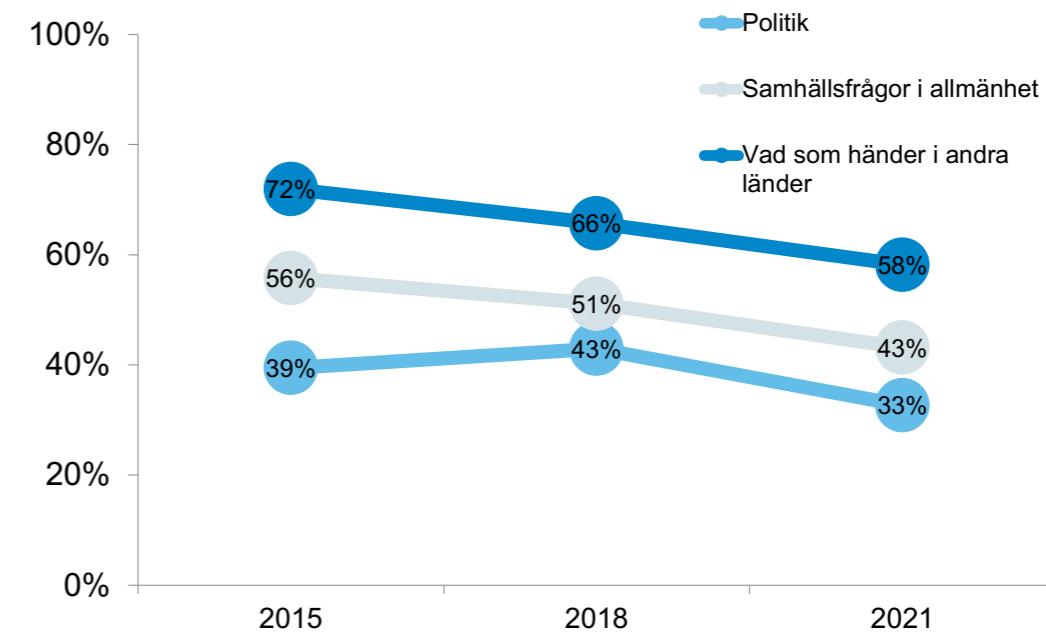

D1a. Andelen som är mycket eller ganska intresserade av följande: Jämförelse med snittet i Dalarna

	Falu kommun högstadiet	Dalarna högstadiet	Falu kommun gymnasiet	Dalarna gymnasiet
Politik	27%	21%	40%	34%
Samhällsfrågor i allmänhet	34%	27%	54%	45%
Vad som händer i andra länder	56%	46%	61%	50%

Över tid har intresset för de olika frågorna minskat. Störst minskning ser vi gällande politik, där minskningen är 10 procentenheter sedan 2018, se diagram D1b nedan.

D1b. Andelen som är mycket eller ganska intresserade av följande: Jämförelse över tid

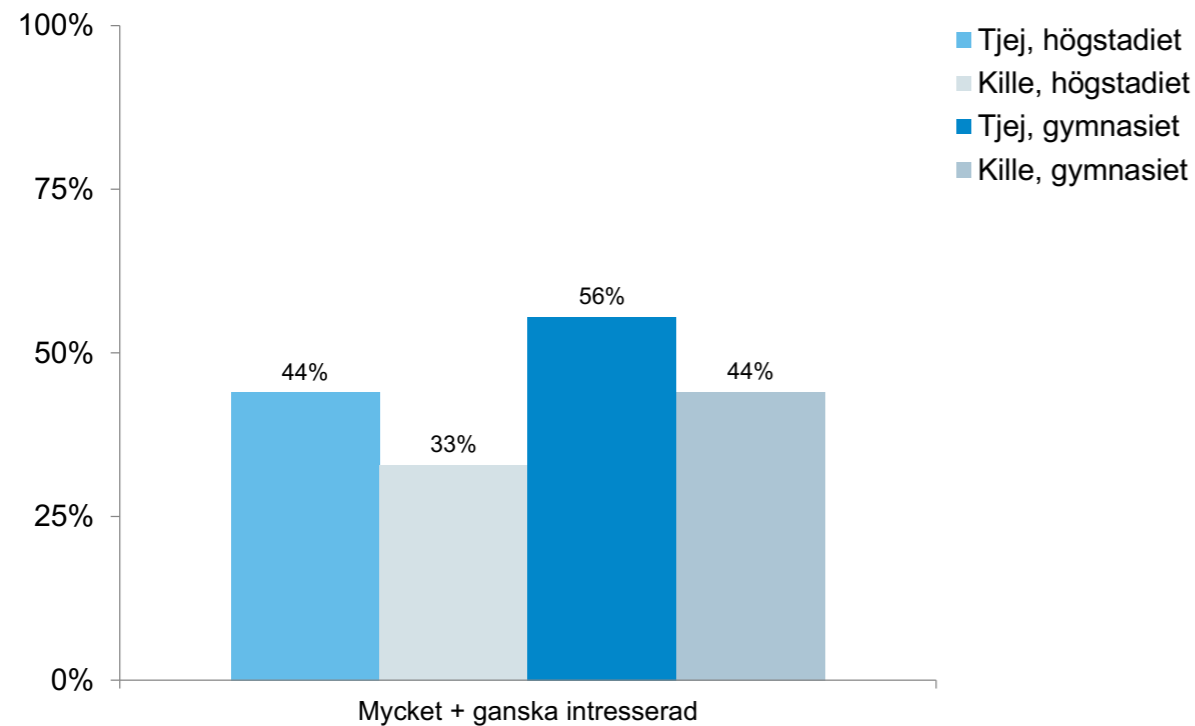

Intresse för klimat och miljö

I Dalarna ställdes även en regionspecifik fråga om ungdomarnas intresse för frågor som rör miljö och klimat. Vad som framgår i diagrammet nedan är att tjejer i gymnasiet är mest intresserade av klimat- och miljöfrågor. 56 % av gymnasietjejeerna svarar att de är intresserade av detta. Motsvarande andel bland högstadietjejeerna och gymnasiekillarna är 44 %. Andelen högstadiekillar är lägre, 33 %.

Totalt 39 % av högstadieungdomarna och 50 % av gymnasieungdomarna i Falu kommun är mycket eller ganska intresserade av miljön och klimatet. Detta är högre än regionsnittet, se tabell D1d.

D1c. När det gäller frågor som rör klimat och miljö är jag:

D1d. Andelen som är mycket eller ganska intresserade av frågor som rör klimat och miljö: Jämförelse med snittet i Dalarna

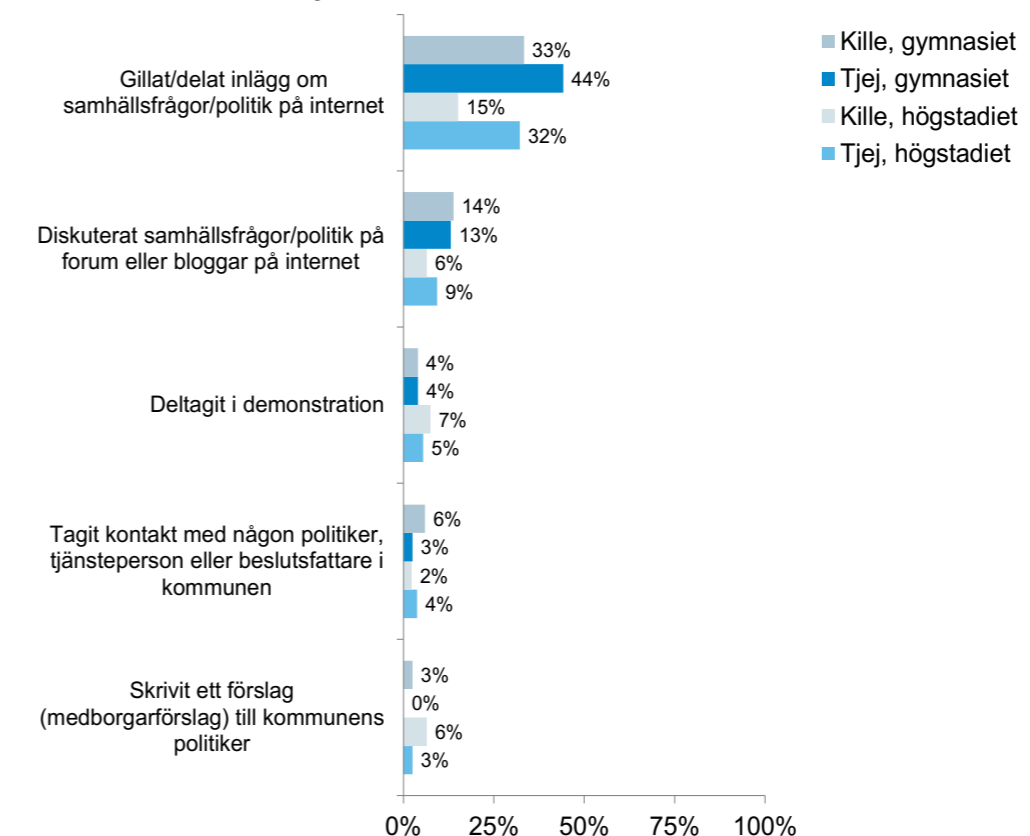
Falu kommun högstadiet	Dalarna högstadiet	Falu kommun gymnasiet	Dalarna gymnasiet
39%	31%	50%	39%

Aktivt samhällsengagemang

I Lupp-enkäten ställs inte någon fråga om politiskt engagemang i partier, men däremot finns en fråga om huruvida ungdomarna gjort någon aktiv politisk handling under det senaste året. Vad som framgår i diagram D2 är att en andel om 33-44 % av gymnasieungdomarna har gillat eller delat ett inlägg om samhällsfrågor eller politik på internet. 32 % av högstadietjejeerna och 15 % av högstadiekillarna har gjort detsamma. Gymnasieungdomar har även i högre grad än högstadieungdomar diskuterat samhällsfrågor/politik på internet. Högstadieungdomar har däremot i något högre grad än gymnasieungdomarna deltagit i demonstration och skrivit medborgarförslag.

Vid en jämförelse med regionsnittet framgår det att resultatet för Falu kommun är likt snittet för Dalarna.

D2. Under de senaste 12 månaderna, har du gjort något av följande?
Andel som svarat "ja"

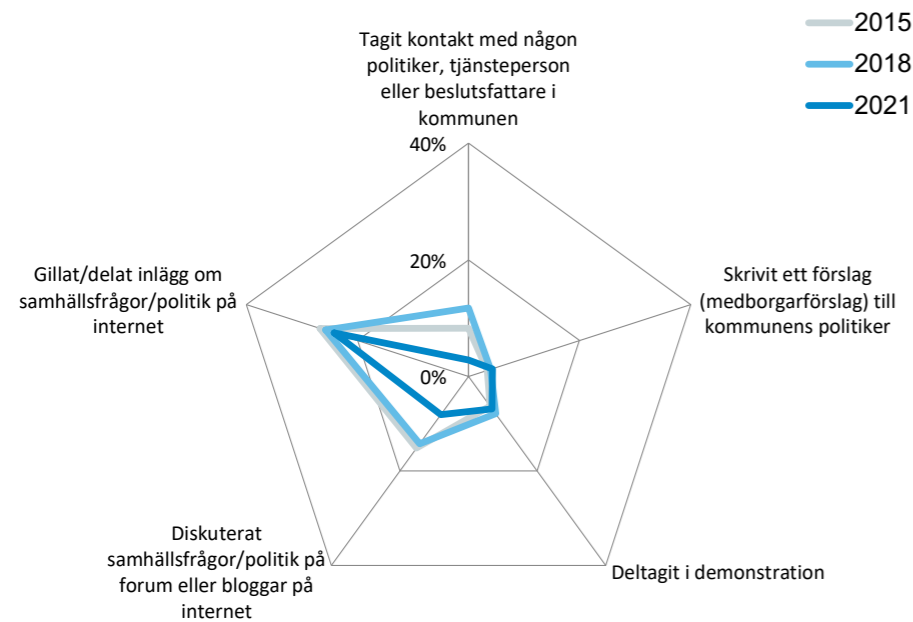

D2a. Andel som gjort följande de senaste 12 månaderna: Jämförelse med snittet i Dalarna

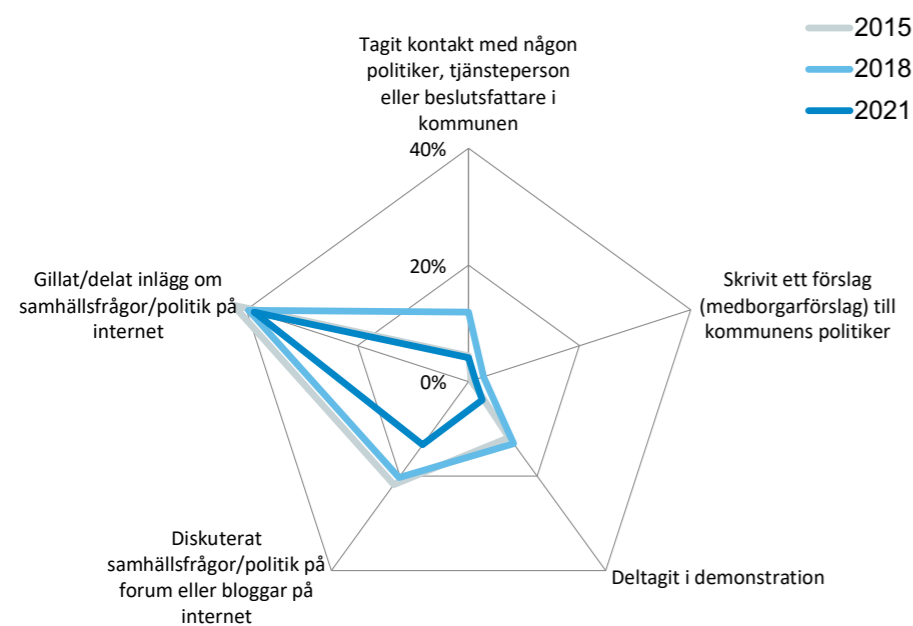
	Falu kommun högstadiet	Dalarna högstadiet	Falu kommun gymnasiet	Dalarna gymnasiet
Tagit kontakt med någon politiker, tjänsteman eller beslutsfattare i kommunen	3%	4%	4%	5%
Skrivit ett förslag (medborgarförslag) till kommunens politiker	4%	4%	1%	2%
Deltagit i demonstration	7%	3%	4%	3%
Diskuterat samhällsfrågor/politik på forum eller bloggar på internet	8%	8%	13%	12%
Gillat/delat inlägg om samhällsfrågor/politik på internet	24%	22%	39%	35%

I diagrammen nedan redovisas resultatet över tid. Bland annat framgår att andelen i högstadiet som tagit kontakt med någon politiker och andelen som diskuterat politik/samhällsfrågor på internet har minskat. Även på gymnasiet har andelen som genomfört flera politiska handlingar minskat sedan år 2018. Bland annat har andelen som tagit kontakt med tjänstepersoner och som deltagit i demonstrationer minskat, se diagram D2c.

D2b. Andel som gjort följande de senaste 12 månaderna: högstadiet, jämförelse över tid

D2c. Andel som gjort följande de senaste 12 månaderna: gymnasiet, jämförelse över tid

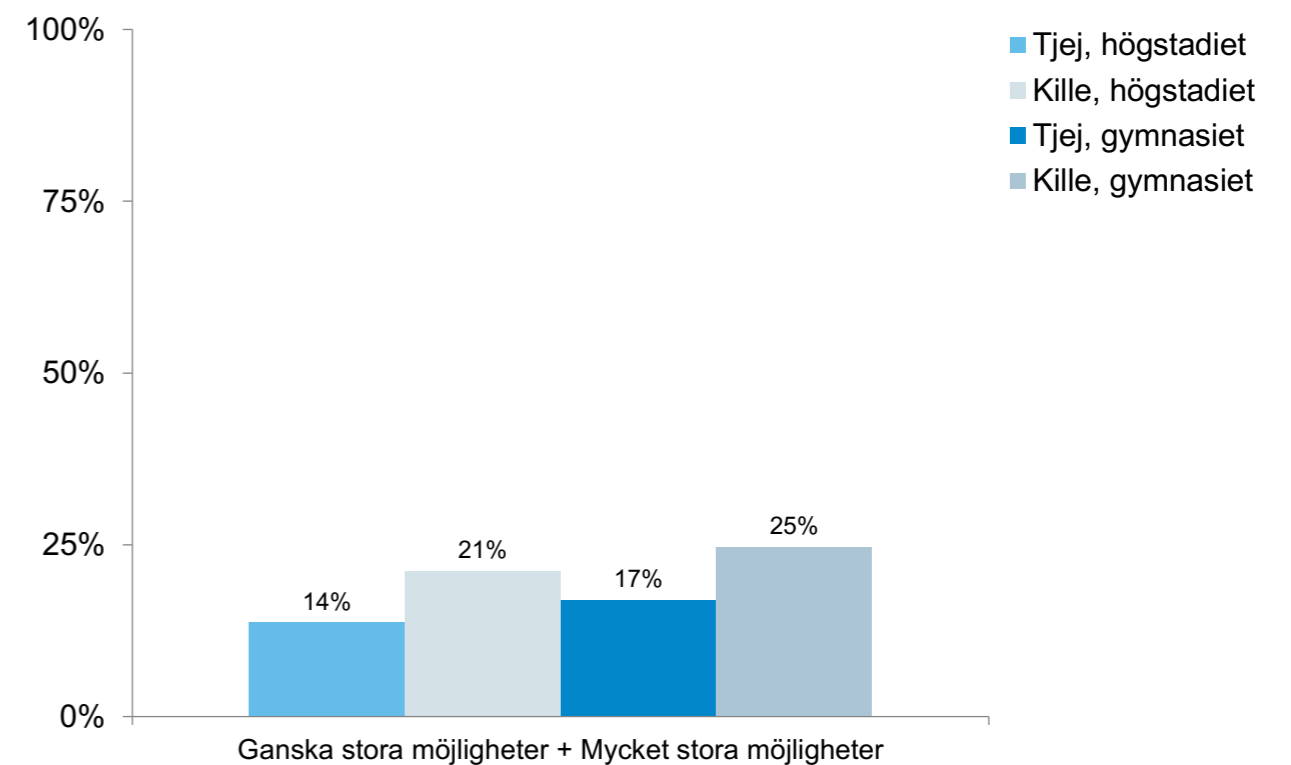
Möjligheter att påverka

I Lupp-enkäten ställs även en fråga om hur ungdomarna ser på sina möjligheter att föra fram sina åsikter till dem som bestämmer i kommunen.

Vad som framgår i diagrammet nedan är att killar på gymnasiet ser mer positivt än övriga på sina möjligheter att föra fram sina åsikter till de som bestämmer i kommunen. Bland högstadietjejer är tilltron lägst, 14 %. 51% av högstadieungdomarna och 55 % av gymnasieungdomarna svarar "vet ej" på denna fråga, vilket kan vara bra att vara medveten om.

Resultatet för Falu kommun är likt regionsnittet i denna fråga, se tabell D3a nedan.

D3. Vilka möjligheter har du att föra fram dina åsikter till dem som bestämmer i kommunen? Andel som svarat "mycket stora" eller "ganska stora" möjligheter

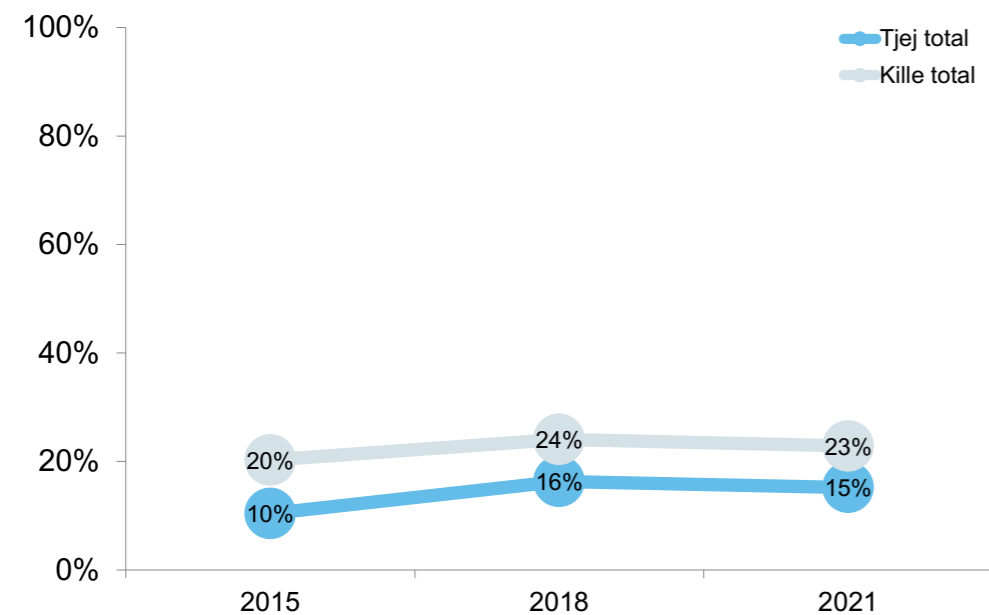

D3a. Andel som ser sig ha mycket eller ganska stora möjligheter: jämförelse med snittet i Dalarna

Falu kommun högstadiet	Dalarna högstadiet	Falu kommun gymnasiet	Dalarna gymnasiet
17%	19%	20%	19%

I en jämförelse över tid framkommer det att andelen som ser sig ha mycket eller ganska stora möjligheter att påverka är ungefär densamma som år 2018 både bland killar och tjejer. Könsskillnaden i frågan är densamma som år 2018 men har minskat något sedan år 2015.

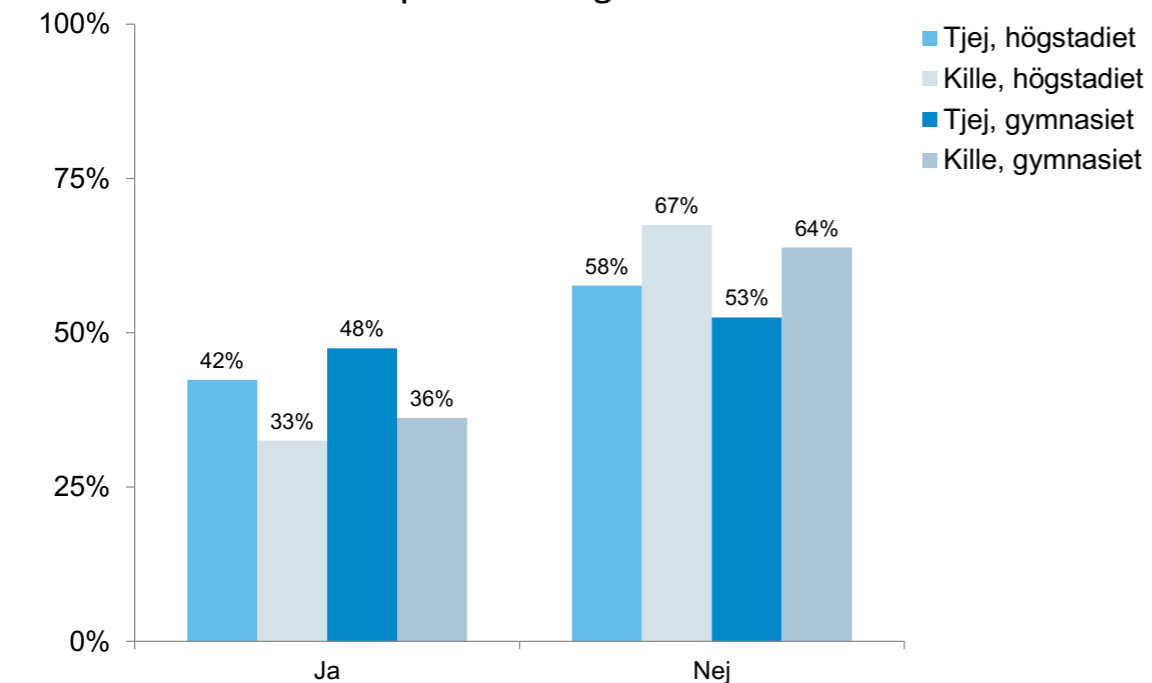
D3b. Andel som ser sig ha mycket eller ganska stora möjligheter: Jämförelse över tid

Vill vara med och påverka

Ungdomarna svarade på en fråga om huruvida de vill vara med och påverka i frågor i kommunen. I denna fråga framgår att andelen tjejer som vill påverka är högre än andelen killar, se diagram D4 nedan. Killar i högstadiet svarar i lägst grad att de vill vara med och påverka, 33 %.

D4. Vill du vara med och påverka i frågor som rör din kommun?

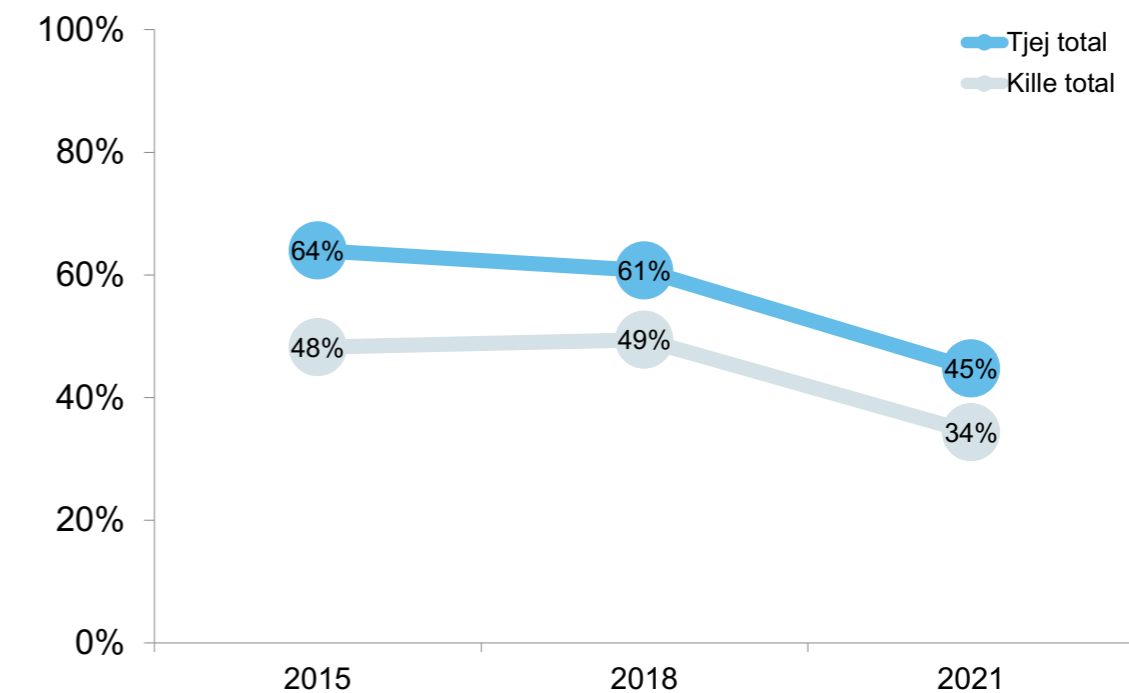
Ungdomarna i Falu kommun vill vara med och påverka vad som händer i kommunen i liknande utsträckning som snittet för Dalarna, se tabell D4a.

I diagram D4b nedan framgår det att intresset för att påverka i kommunen tydligt minskat sedan 2015 och år 2018. Sedan år 2015 har intresset minskat kraftigt, idag vill endast 45 % av tjejerna i Falu kommun påverka i kommunen jämfört med 64 % år 2015. Bland killarna vill endast 34 % påverka i kommunen idag jämfört med 48 % år 2015.

D4a. Andel som vill påverka i kommunen: Jämförelse med snittet i Dalarna

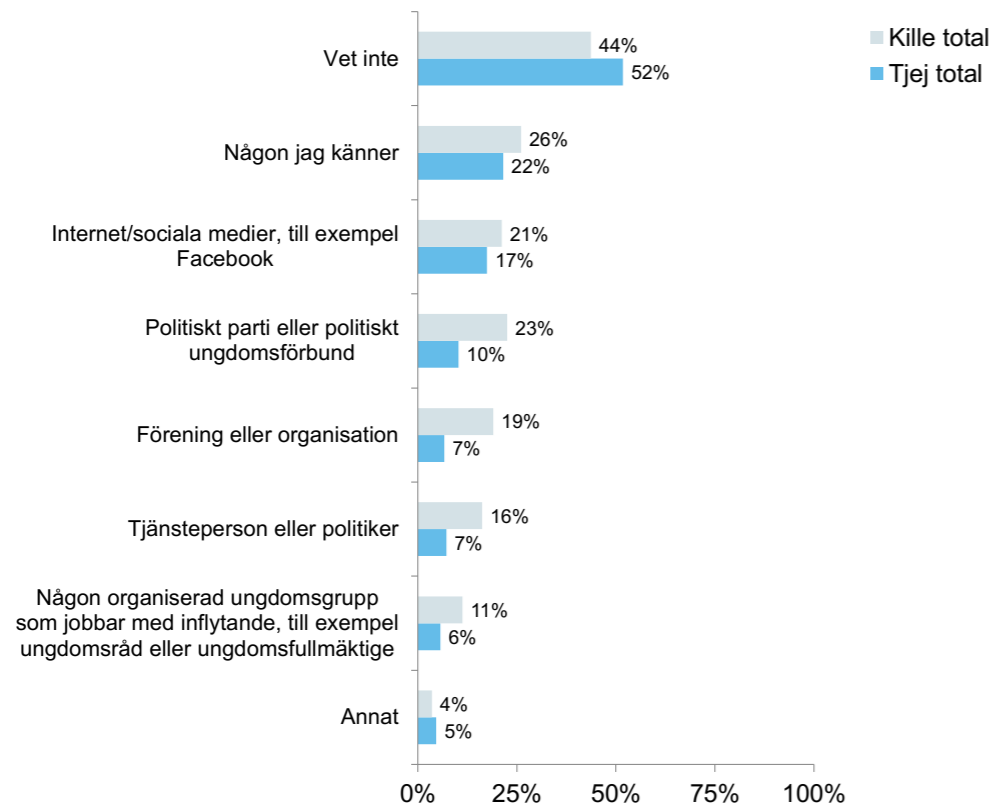
Falu kommun högstadiet	Dalarna högstadiet	Falu kommun gymnasiet	Dalarna gymnasiet
38%	36%	42%	44%

D4b. Andel som vill påverka i kommunen: Jämförelse över tid

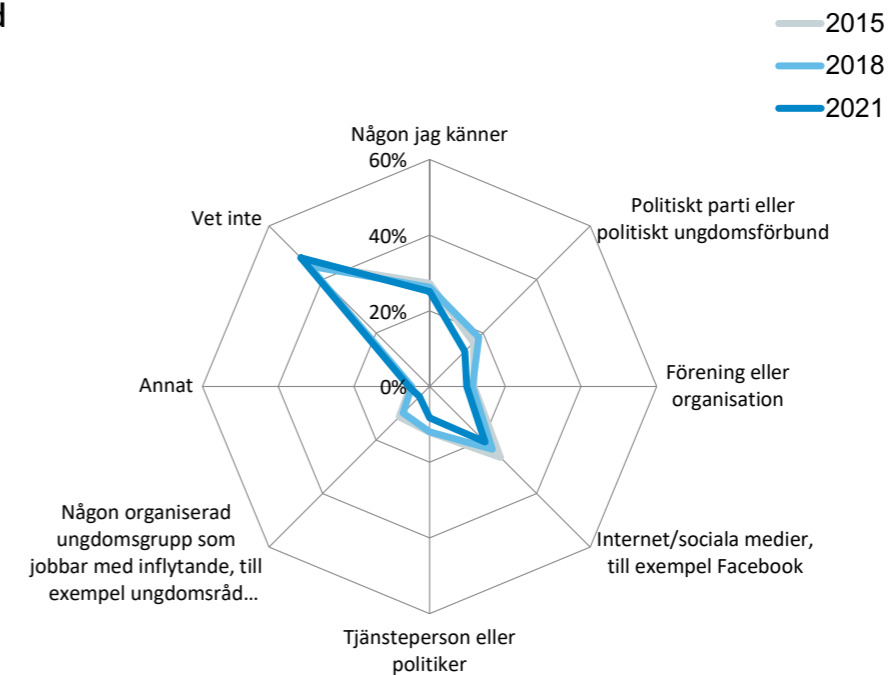
De som svarade att de vill påverka i kommunen fick en följdfråga gällande vem de skulle vända sig till om de vill påverka något. 44 % av killarna och 52 % av tjejerna svarar att de inte vet vart de skulle vända sig. Därefter svarar störst andel av både tjejer och killarna att de skulle vända sig till någon de känner. Vi kan även se att killar i högre grad än tjejer skulle vända sig till en förening, ett politiskt parti eller tjänsteperson/politiker.

**D4c. Till vem eller vart vänder du dig om du vill påverka något i din kommun?
Besvarades endast av de som svarat att de vill påverka**

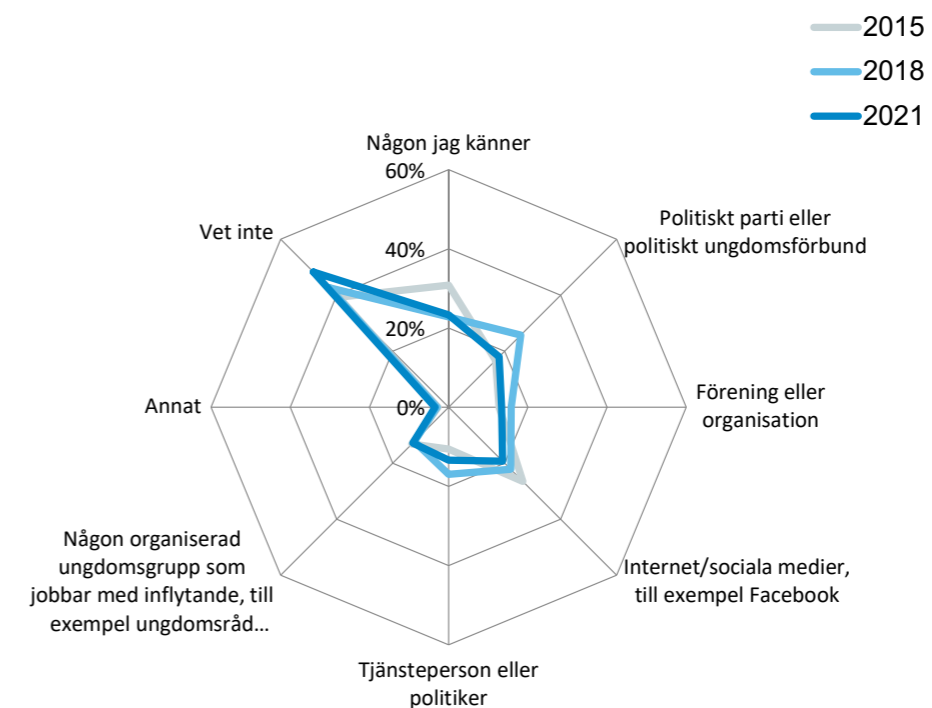

Vid en jämförelse över tid kan vi se att resultatet generellt är på en liknande nivå. Vis-sa skillnader syns dock, och bland annat skulle ungdomarna, framför allt i gymnasiet, i lägre grad vända sig till ett politiskt parti eller ungdomsförbund jämfört med 2018.

**D4c_1. Till vem eller vart vänder du dig om du vill påverka något i din kommun?
Besvarades endast av de som svarat att de vill påverka: högstadiet, jämförelse över tid**

**D4c_2. Till vem eller vart vänder du dig om du vill påverka något i din kommun?
Besvarades endast av de som svarat att de vill påverka: gymnasiet, jämförelse över tid**

D4d. Vad vill du påverka?

Ungdomarna som svarade att de vill påverka kunde även i fritext ta upp vad för typ av frågor de skulle vilja påverka. Många kommenterar sådant som rör skolan, till exempel skolmaten, mängden läxor och prov och resurserna till skolan. Även fritidsaktiviteter, orättvisor i samhället, miljöfrågor, brott och straff är något som flertalet ungdomar vill påverka. Busstider, biljettpriser i kollektivtrafiken och bensinpriset nämns också av flera. Det finns också några som kommenterar att de tycker att ungdomar borde ha mer inflytande i allmänhet.

Ytterligare saker som nämns av enstaka unga är infrastruktur, Sveriges import, kulturevenemang, inflytande över budget samt energifrågor.

"Vilka fritids aktiviteter som finns och vad som byggs i staden. tex idrottsplatser och liknande"

- Kille, högstadiet

"Jag vill verkligen påverka lärarnas rättvisa, skolorna, lärarnas upplägg, scheman. Bara mestadels hur min skola är. Alla prov vi har varenda vecka, det tröttar ut mig och jag får knappt någon fritid, hinner ej vara med vänner."

-Tjej, högstadiet

"jag vill påverka Falu kommuns ungdomsliv dvs hur ungdomar är i samhället och jag vill även minska utanförskapen i Falu kommun/dalarna"

- Kille, gymnasiet

"Kulturen och lokaltrafiken till viss del"

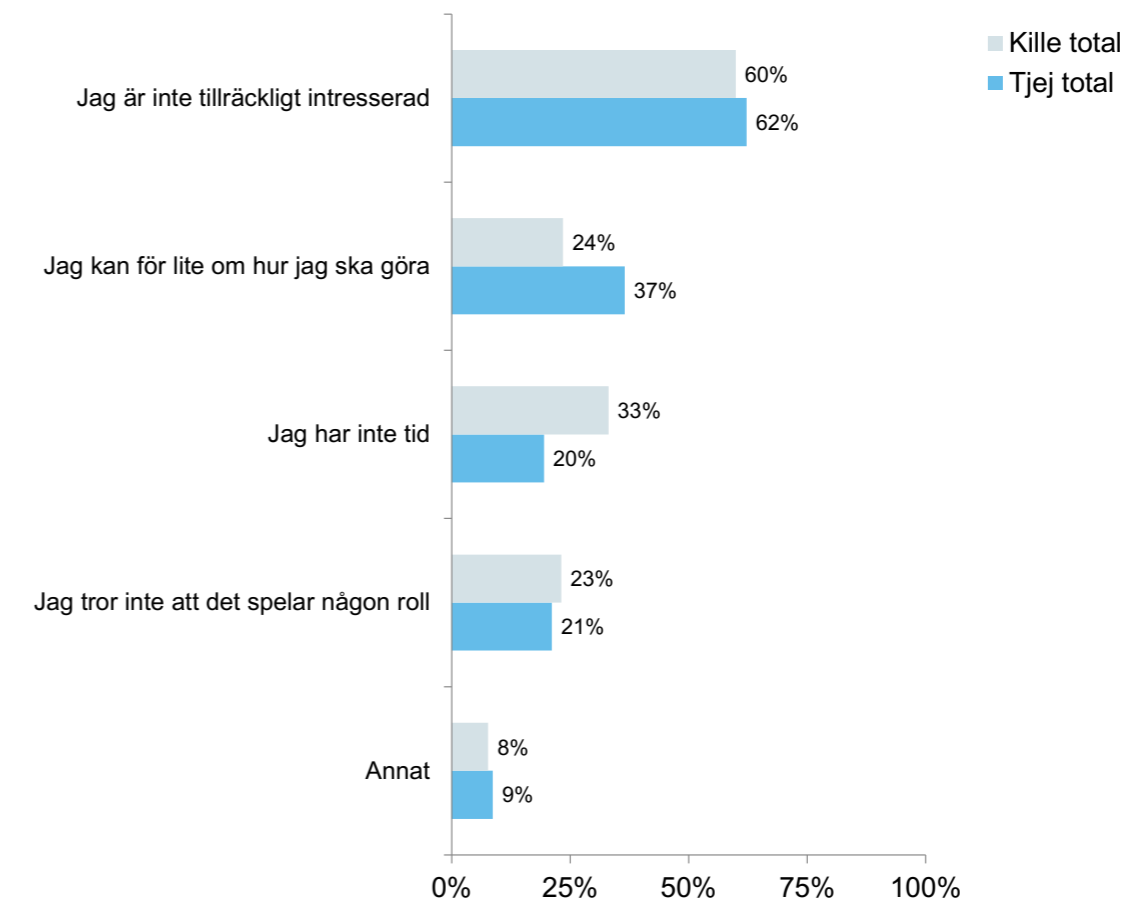
-Tjej, gymnasiet

De som inte vill påverka

De som på fråga D4 svarade att de inte vill vara med och påverka i kommunen fick svara på en fråga om varför de inte vill det, se diagram D4f nedan.

60-62 % svarar att de inte är tillräckligt intresserade. 37 % av tjejerna svarar att de kan för lite om hur de ska göra och 24 % av killarna svarar detsamma. 20 % av tjejerna och 33 % av killarna svarar att de inte har tid. Ungefär en lika stor andel killar (23 %) och tjejer (21 %) tror att det inte spelar någon roll.

D4f. Vilken eller vilka är anledningarna till att du inte vill vara med och påverka? Besvarades endast av de som svarat att de inte vill påverka

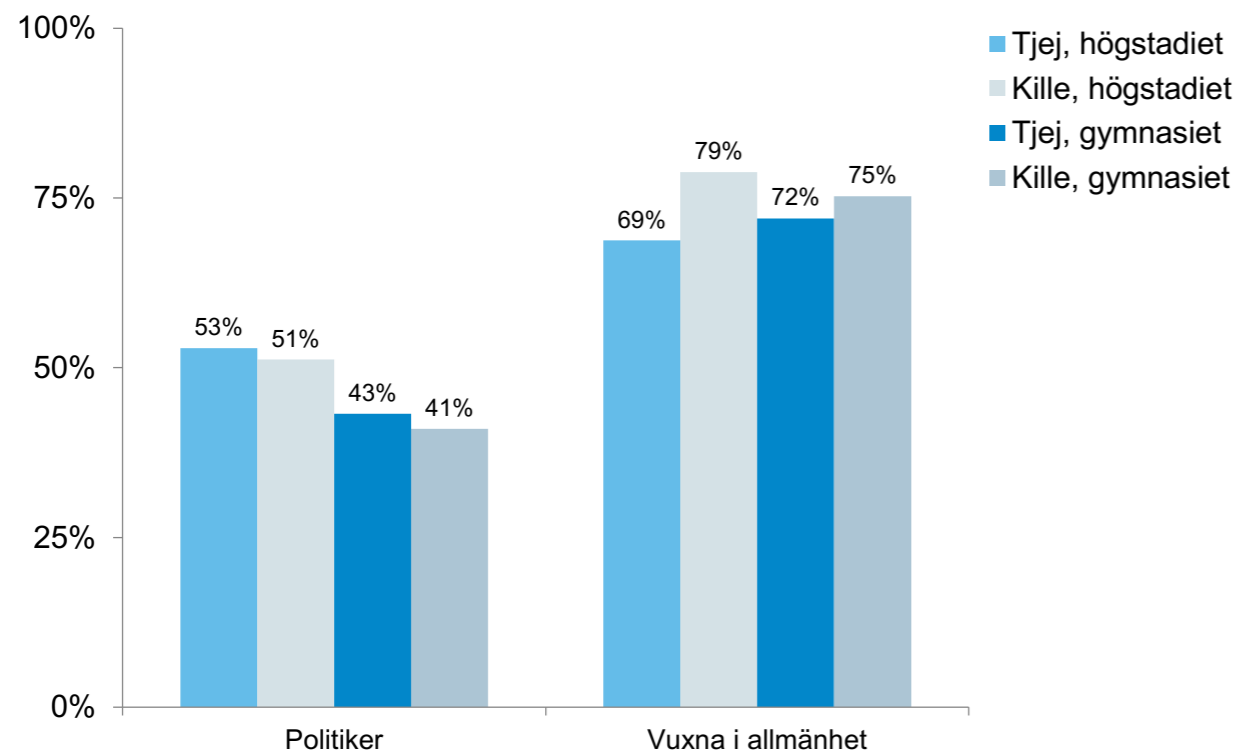

Förtroende för vuxna och politiker

Ungdomarna svarade på en fråga om hur stort förtroende de har för vuxna i allmänhet och en fråga om hur stort förtroende de har för politiker. Totalt 73 % svarar att de har ett högt förtroende för vuxna i allmänhet. Förtroendet för politiker är däremot lägre, 47 %. Tjejer i högstadiet har lägre förtroende för vuxna i allmänhet än övriga, 69 %, jämfört med runt 75 % bland gymnasieungdomarna och högstadiekillarna. Förtroendet är högst bland killar i högstadiet (79 %). Vad gäller förtroendet för politiker så är det högre bland högstadieungdomar (52 %) än gymnasieungdomar (42 %).

Vid en jämförelse med snittet i Dalarna framgår det att ungdomarna i Falu kommun har ett högre förtroende för både politiker och vuxna i allmänhet än snittet, se tabell D5a nedan.

D5. Hur stort eller litet förtroende har du för följande vuxna personer? Andel som svarat "mycket stort" eller "ganska stort"

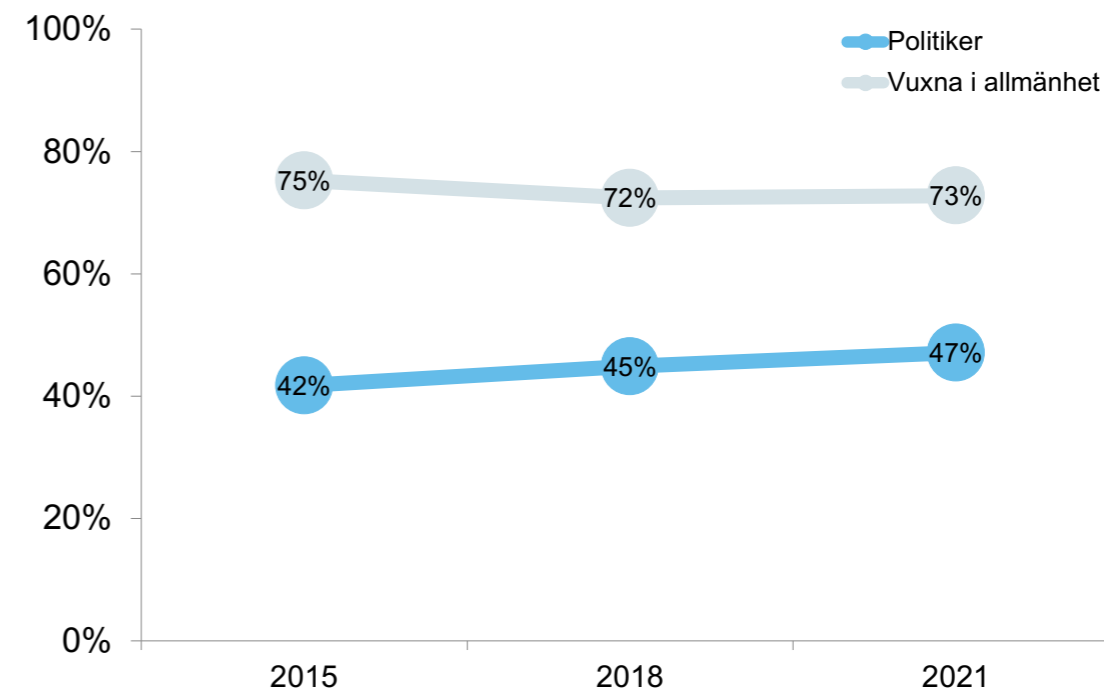

D5a. Andel med stort eller ganska stort förtroende för vuxna och politiker. Jämförelse med snittet i Dalarna

	Falu kommun högstadiet	Dalarna högstadiet	Falu kommun gymnasiet	Dalarna gymnasiet
Politiker	52%	45%	42%	35%
Vuxna	73%	66%	73%	68%

I diagram D5b nedan ser vi att förtroendet för både vuxna och politiker är stabilt över tid.

D5b. Andel med stort eller ganska stort förtroende för vuxna och politiker. Jämförelse över tid

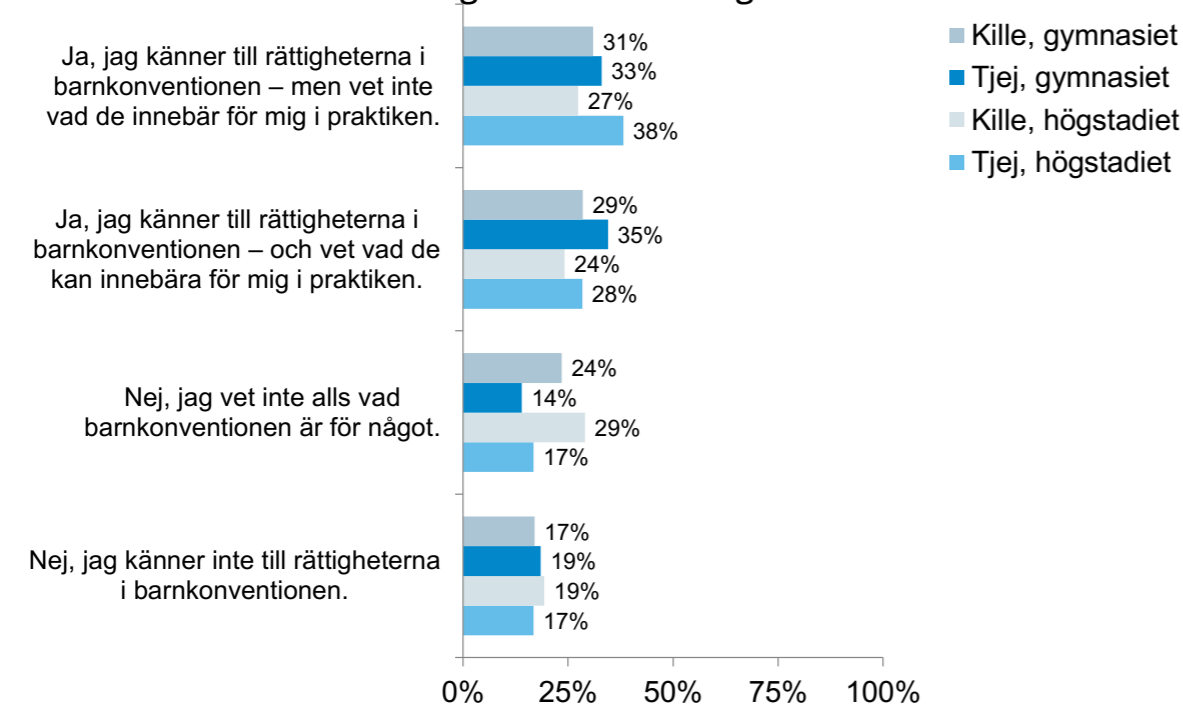

Barnkonventionen

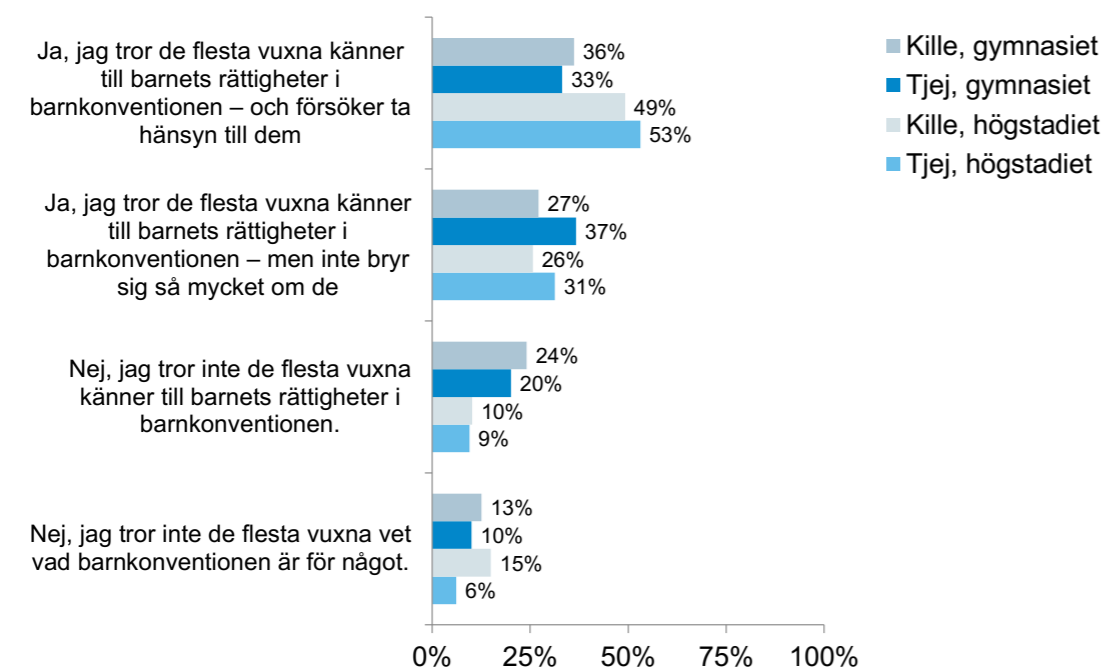
I Lupp-enkäten ställdes även två frågor om barnkonventionen. Vad som framgår är att en andel om 14-29 % svarar att de inte alls vet vad barnkonventionen är för något. Killar i högstadiet känner i lägst grad till vad barnkonventionen är, medan tjejer i gymnasiet i högst grad känner till rättigheterna och vad de kan innebära i praktiken.

På gymnasiet tror 33-36 % att de flesta vuxna känner till barnkonventionen och försöker ta hänsyn till den, se diagram D6b. Motsvarande siffra för högstadiet är 49-53 %.

D6a. Känner du till vilka rättigheter du har enligt barnkonventionen?

D6b. Tror du att vuxna i allmänhet känner till barnets rättigheter enligt barnkonventionen?

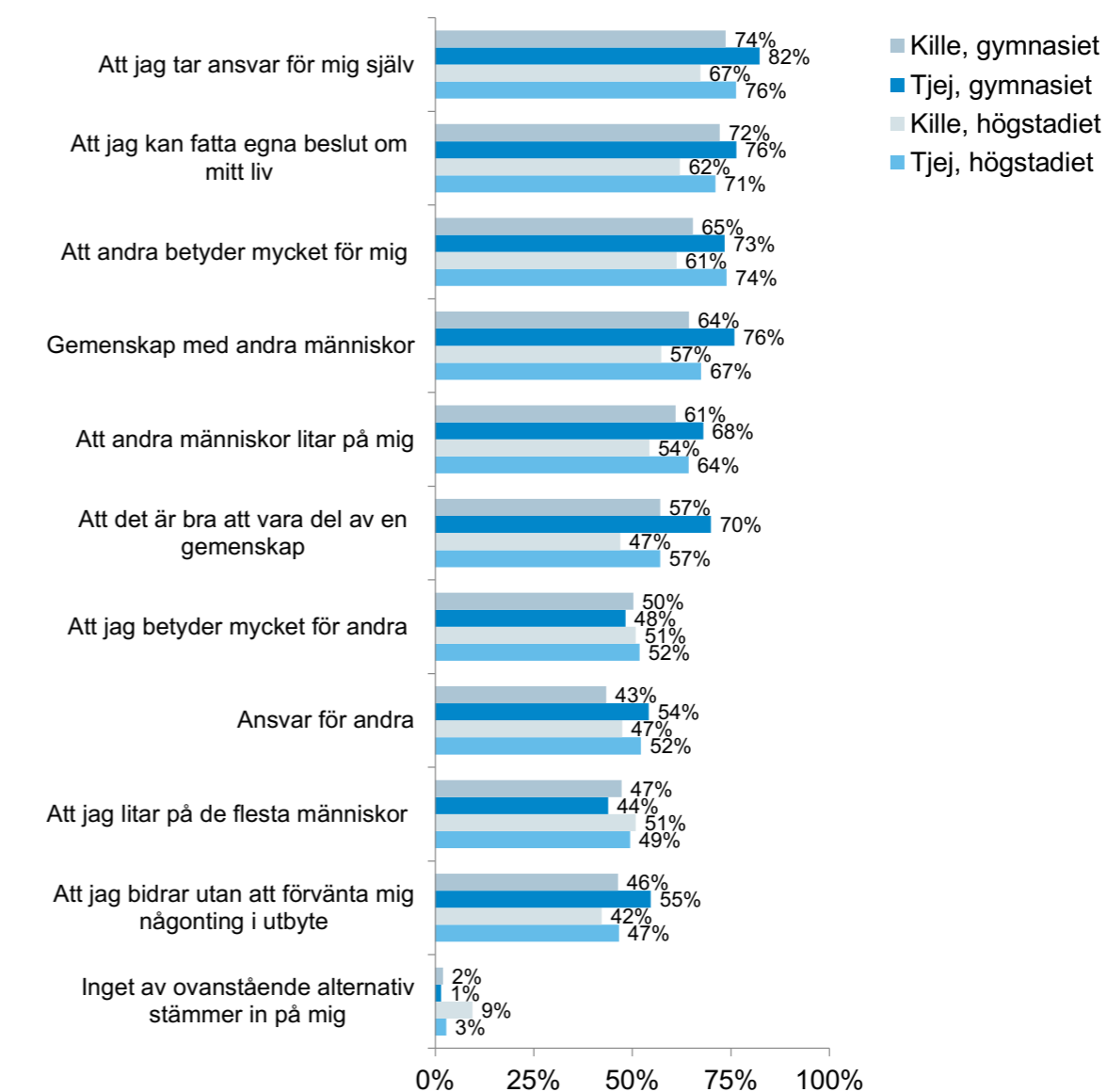

Ungas syn på delaktighet och gemenskap

Det ställdes även en regionspecifik fråga om ungas syn på gemenskap, möjlighet till självbestämmande och synen på sig själva och relationen till andra. Vad som framgår är att majoriteten av ungdomarna i Falu kommun känner att de tar ansvar för sig själva och att de kan fatta egna beslut om sitt liv. Majoriteten känner också gemenskap med andra människor, och att andra betyder mycket för dem. Andelen som instämmer i att de litar på andra och att de bidrar utan att förvänta sig något i utbyte är något lägre.

9 % av högstadiekillarna svarar att inget av alternativen stämmer in på dem. Motsvarande andel bland övriga är 1-3 %.

D7. Vi vill att du berättar för oss vilka påståenden som passar in på dig. Här kan du välja flera alternativ. Jag känner:

Jämfört med regionsnittet instämmer både högstadie-och gymnasieungdomarna i Falu kommun i högre eller något högre grad i de flesta påståendena, se tabell D7a nedan. Högstadieungdomarna instämmer framför allt i högre grad gällande att känna ansvar för andra, att betyda mycket för andra samt att lita på de flesta människor. Gymnasieungdomarna instämmer framför allt i högre grad än regionsnittet i påståendena om att bidra utan att förvänta sig något i utbyte, att de betyder mycket för andra och att andra människor litar på dem.

D7a. Vi vill att du berättar för oss vilka påståenden som passar in på dig. Här kan du välja flera alternativ. Jag känner:

	Falu kommun högstadiet	Dalarna högstadiet	Falu kommun gymnasiet	Dalarna gymnasiet
Gemenskap med andra människor	62%	58%	69%	66%
Ansvar för andra	50%	43%	48%	47%
Att jag tar ansvar för mig själv	71%	72%	77%	75%
Att det är bra att vara del av en gemenskap	52%	47%	62%	57%
Att jag bidrar utan att förvänta mig någonting i utbyte	44%	39%	50%	43%
Att jag kan fatta egna beslut om mitt liv	66%	66%	73%	70%
Att jag betyder mycket för andra	50%	44%	49%	42%
Att andra betyder mycket för mig	67%	63%	68%	62%
Att jag litar på de flesta människor	49%	43%	45%	39%
Att andra människor litar på mig	59%	55%	64%	57%
Inget av ovanstående alternativ stämmer in på mig	7%	6%	2%	4%

Fördjupat om inflytande och delaktighet

Det andra valda fördjupningsområdet i Falu kommun handlar om inflytande och delaktighet, och även detta hör till kommunens målområde "Attraktiv boendekommun". Som nämnt i avsnittets inledning är en viktig faktor för att kunna öka ungas delaktighet i kommunen och samhället är att unga faktiskt ser att de har möjligheter att få sin röst hörd. När unga får inflytande över sin vardag och görs delaktiga i det lokala samhället skickas samtidigt signaler om att ungas röster tas på allvar och att det är möjligt att påverka i olika frågor, vilket främjar framtida politiskt deltagande. Att känna sig delaktig skapar också en större tillit och ett större förtroende till samhället.¹ Ungas förutsättningar att påverka är dock ofta sämre på grund av bland annat ålder och utbildningsnivå. Graden av samhällsengagemang idag skiljer sig också åt mellan olika grupper av unga, till exempel beroende på kön, bakgrund, föräldrars utbildningsnivå och funktionsvariation.²

I avsnittet "Politik och samhället" såg vi att ungdomarna i Falu kommun vill påverka i kommunen i högre grad än vad de ser sig ha möjligheter. Andelen unga som vill påverka har dock minskat över tid. Vi såg därutöver att förtroendet för vuxna i allmänhet är högt, totalt 73 % av ungdomarna i Falu kommun svarar att de har ett ganska eller mycket stort förtroende för vuxna i allmänhet. Förtroendet för politiker är däremot lägre - totalt 47 % av ungdomarna svarar att förtroendet för politiker är mycket eller ganska stort. Eftersom ungas förtroende för vuxna och politiker är en viktig fråga för Falu kommun har vi i fördjupningen tittat på gruppen unga som har ett lägre förtroende för vuxna och/eller politiker jämfört med de som har ett högt förtroende både för vuxna och politiker. Totalt 59 % av ungdomarna i Falu kommun har ett lågt förtroende för vuxna och/eller politiker. Gruppen är jämnt fördelad mellan tjejer och killar, och även jämnt fördelad mellan högstadiet och gymnasiet. I vissa fall har samband endast syns i den ena av de två frågorna, och vi har då istället tittat på de två frågorna separat.

Bakgrund

När det kommer till födelseland syns ingen skillnad avseende förtroendet för politiker. Däremot syns skillnader vad gäller förtroendet för vuxna i allmänhet. Vad som framgår är att utrikes födda unga har ett lägre förtroende för vuxna i allmänhet än de som är födda i Sverige. Bland de unga som är födda i Sverige har 26 % ett mycket eller ganska litet förtroende för vuxna i allmänhet, medan motsvarande andel bland de som är födda utrikes är 40 %. Utrikes födda har även i högre grad ett lågt förtroende för både vuxna och politiker jämfört med de som är födda i Sverige. Bland de som är utrikes födda har 35 % ett lågt förtroende för både vuxna och politiker, medan motsvarande andel bland de som är födda i Sverige är 19 %. Liknande mönster syns även bland unga med utländsk bakgrund.³

¹ MUCF 2019: Ungas möjlighet till inflytande på lokal nivå

² MUCF 2021: Fokus 21: Om ungas samhällsengagemang

³ Utländsk bakgrund = antingen själva födda utanför Sverige och/eller minst en förälder född utanför Sverige

Socioekonomi

Gällande socioekonomi har vi även på detta område tittat på två frågor där den ena är i vilken grad ungdomarna känner sig oroliga för sin egen ekonomi och den andra vilken sysselsättning de uppgett att deras föräldrar har. Vad som framgår är att de ungdomar som har ett lågt förtroende för vuxna och/eller politiker i något högre grad än övriga är oroliga för sina föräldrars ekonomi. Vi ser också att de ungdomar som har minst en förälder utanför arbetsmarknaden i högre grad än övriga svarar att de har ett lågt förtroende för vuxna och/eller politiker. Bland de med minst en förälder utanför arbetsmarknaden har 73 % ett lågt förtroende för vuxna och/eller politiker, medan andelen bland övriga är 58 %.

Funktionsnedsättning eller långvarig sjukdom

Vad gäller funktionsnedsättning eller långvarig sjukdom syns också vissa skillnader. Av de som svarar att de har en nedsatt funktion eller långvarig sjukdom har 79 % ett mycket eller ganska litet förtroende för vuxna och/eller politiker. Motsvarande andel bland de som svarar att de inte har någon nedsatt funktion eller långvarig sjukdom är 56 %.

Föreningsmedlemskap

När det kommer till andelen föreningsmedlemmar syns en viss skillnad mellan de som har ett lågt förtroende för både vuxna och/eller politiker och övriga. Bland de med ett lågt förtroende för vuxna och/eller politiker är 53 % medlemmar i någon förening, medan motsvarande andel bland övriga är 61 %.

Drog, tobaks-och alkoholvanor

Vad gäller narkotika, alkohol och tobak syns generellt inga större skillnader mellan de som har lågt förtroende för vuxna och/eller politiker och övriga. Vi ser dock att de som har ett lägre förtroende för vuxna och/eller politiker i något lägre grad svarar att de aldrig använt narkotika - 94 %, jämfört med 98 % bland övriga. De svarar även i något lägre grad att de sällan eller aldrig röker och snusar (86-89 % bland de med lägre förtroende snusar/röker aldrig, jämfört med 91-95 % bland övriga). Vad gäller alkohol är skillnaden något tydligare. Bland de som har ett lågt förtroende för vuxna och/eller politiker svarar 74 % att de sällan eller aldrig dricker alkohol, jämfört med 83 % bland de med ett högre förtroende.

Nöjdhet med livet

När det kommer till nöjdhet med olika aspekter av livet ser vi att ungdomarna med ett lågt förtroende för vuxna och/eller politiker är mindre nöjda med sin fritid, skolan, utbildningen, sina kompisar, familjen, sin ekonomi och livet som helhet. Skillnaden är tydligast avseende ekonomin, vilket 78 % av de med ett lägre förtroende är nöjda med. Motsvarande andel bland övriga är 93 %.

Utsatthet för mobbning

Även vad gäller utsatthet för mobbning syns skillnader. Bland de unga som har ett lågt förtroende för vuxna och/eller politiker har 25 % utsatts för mobbning enstaka gånger eller en längre period under de senaste sex månaderna. Motsvarande andel bland övriga är 16 %. Unnga med ett lågt förtroende för vuxna och/eller politiker har även utsatts för orättvis behandling i högre grad - 45 %, jämfört med 31 % bland övriga.

E. Trygghet

På området "Trygghet" ställs några frågor om huruvida man utsatts för otrygga situationer, mobbning eller orättvis behandling och hur trygg man känner sig på olika platser i kommunen.

Att så många unga som möjligt får trygga uppväxtvillkor möjliggör en bra start i livet och goda möjligheter att utvecklas. Utsatthet för mobbning, kränkningar, trakasserier och våld påverkar såväl hälsan som känslan av trygghet hos unga. MUCF konstaterar att en av de faktorer som påverkar ungas hälsa i störst utsträckning är om man under den senaste tiden har blivit utsatt för någon form av mobbning, men även andra former av utsatthet tas upp (hot, misshandel, utnyttjande).¹ Otrygghet och utsatthet kan även påverka den utsattes möjligheter till kunskapsutveckling i skolan och således potentiellt påverka möjligheterna för individen i framtiden.

Enligt SCB så ökar mobbningen och otryggheten i skolan och detta gäller både pojkar och flickor.² Förutom ökad mobbning och otrygghet i skolan syns även en negativ utveckling vad gäller ungas rapportering av mobbning och hot på nätet.³ Att få bukt med denna typ av problem är därmed väldigt viktigt.

***”Bättre sätt att stoppa
mobbning och våld
i skolorna”***

– Svar på frågan om vad Falu kommun borde veta för att göra kommunen bättre för unga

¹ MUCF 2007: Fokus 07: En analys av ungas hälsa och utsatthet
² SCB 2020: Genomförandet av Agenda 2030 i Sverige
³ Statens medieråd: Ungar och medier 2019

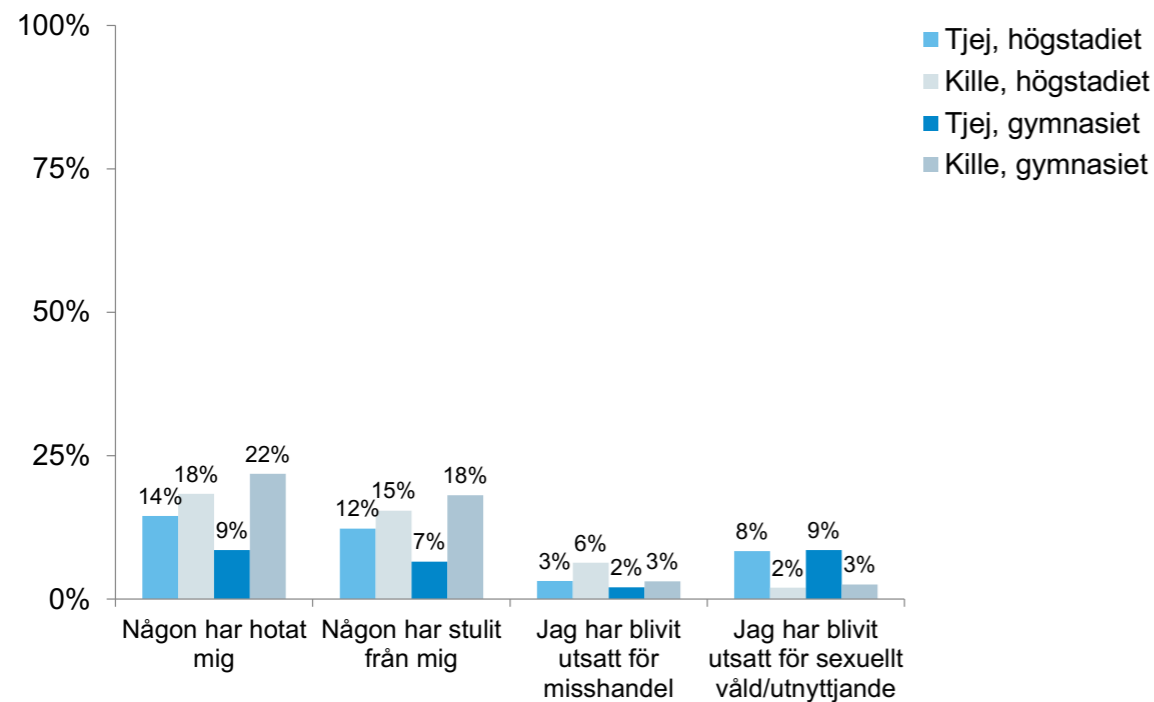
Utsatthet för brott och otrygga situationer

I enkäten ställdes en fråga om ifall man har blivit utsatt för någon otrygg situation de senaste sex månaderna. Störst andel av både högstadie- och gymnasieungdomarna svarar att de har utsatts för hot och stöld.

Det finns även skillnader mellan könen. Gymnasiekillarna svarar i klart högre grad än gymnasietjejerna att de utsatts för hot och stöld. Tjejer, både i högstadiet och gymnasiet, svarar däremot i högre grad än killarna att de utsatts för sexuellt våld/utnyttjande. Bland tjejerna svarar 8-9 % att de utsatts för sexuellt våld/utnyttjande, att jämföra med 2-3 % av killarna. En ytterligare sak som sticker ut är att högstadiekillarna i högre grad än övriga utsatts för misshandel, 6 % jämfört med 2-3 % av övriga.

Ungdomarna i Falu kommun har utsatts för hot, stöld, misshandel och sexuellt våld i liknande utsträckning som regionsnittet för Dalarna, se tabell E1a.

E1. Nu vill vi att du tänker tillbaka på de senaste sex månaderna. Har något av detta hänt dig? Andel som svarat "ja"

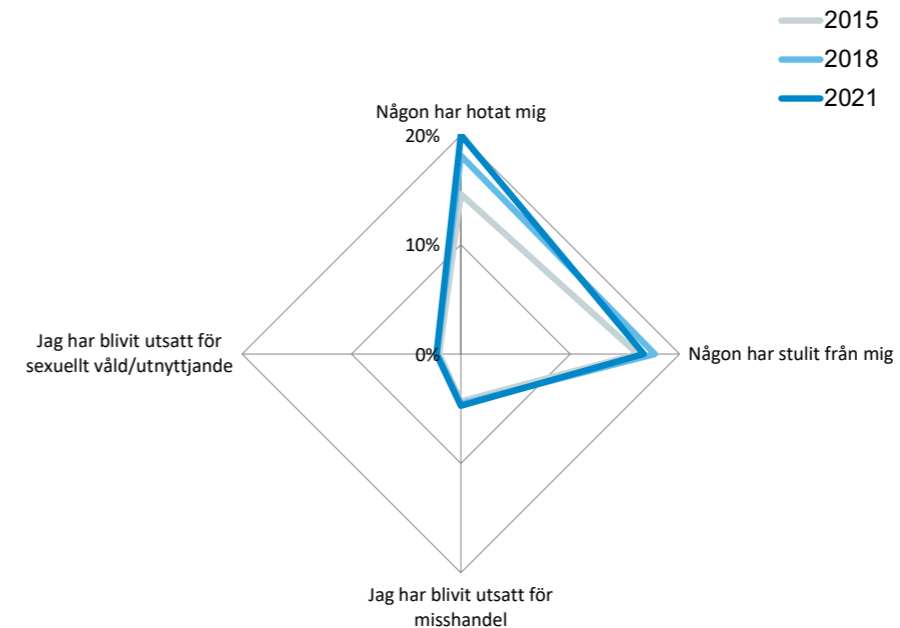

E1a. Har något av detta hänt dig? Andel som svarat "ja": Jämförelse med snittet i Dalarna

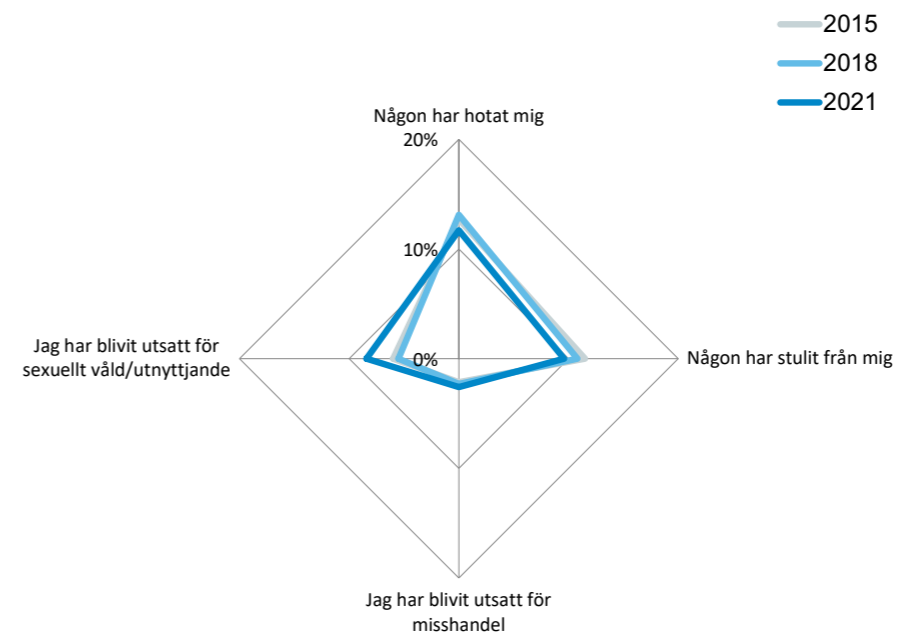
	Falu kommun högstadiet	Dalarna högstadiet	Falu kommun gymnasiet	Dalarna gymnasiet
Någon har hotat mig	16%	19%	16%	17%
Någon har stulit från mig	14%	14%	13%	12%
Jag har blivit utsatt för misshandel	4%	5%	2%	5%
Jag har blivit utsatt för sexuellt våld/utnyttjande	6%	6%	6%	6%

Över tid är resultatet för både tjejer och killar ungefär som år 2018, se diagram E1b och E1c nedan. Bland killar syns dock en tydlig ökning av hot sedan år 2015. Bland tjejer kan vi se en ökning av sexuellt våld/utnyttjande sedan år 2018.

E1b. Har något av detta hänt dig? Andel som svarat "ja": Jämförelse över tid, kille

E1c. Har något av detta hänt dig? Andel som svarat "ja": Jämförelse över tid, tjej

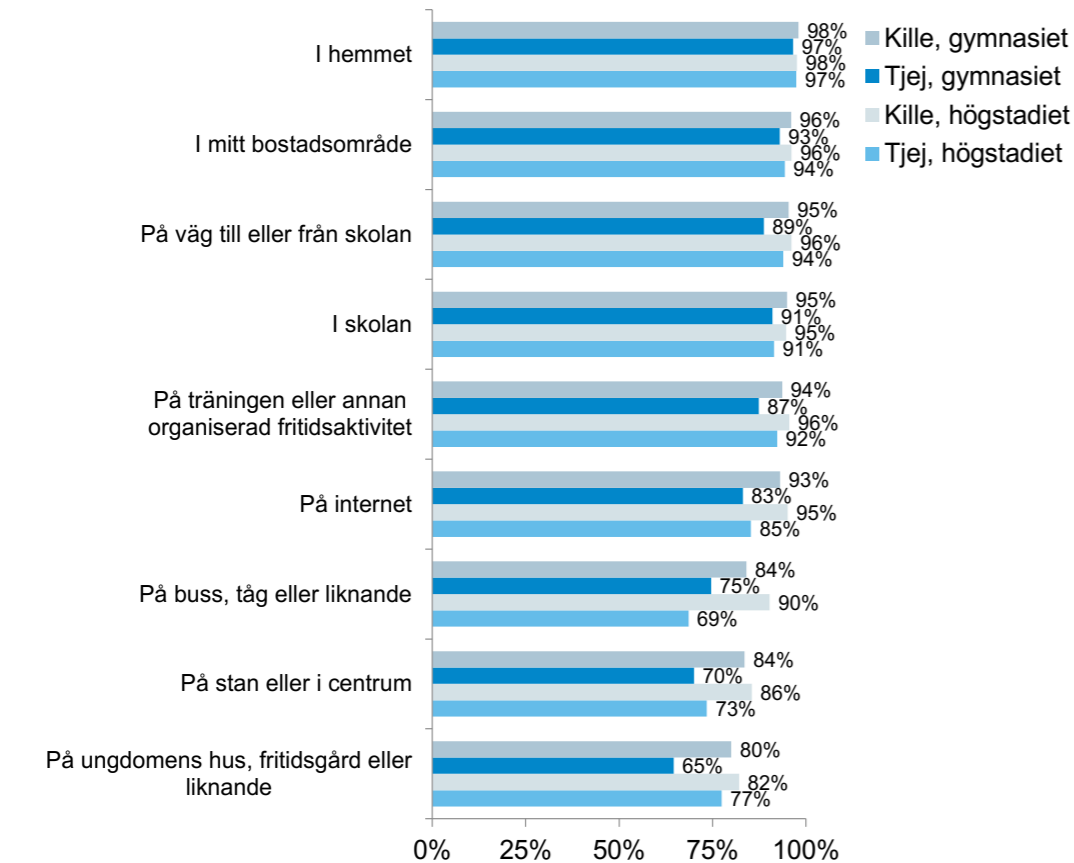

Trygghet

Ungdomarna fick svara på en fråga om hur trygga de upplever att de är på olika fysiska platser i kommunen och på internet. En stor majoritet svarar att de alltid eller oftast är trygga på de flesta platser och på internet. Bland tjejer är tryggheten dock lägre på stan/i centrum, i kollektivtrafiken och på fritidsgårdar eller liknande. Tjejer i högstadiet är minst trygga i kollektivtrafiken, 69 %. Motsvarande andel för högstadietkillar är 90 %. Tjejer i gymnasiet är minst trygga på fritidsgårdar eller liknande, 65 %, medan motsvarande andel bland gymnasiekillar är 80 %. I jämförelse med regionsnittet är ungdomar i Falu kommun lika eller något mer trygga, se tabell E2a.

E2. Hur ofta känner du dig trygg på följande ställen?*

Andel som svarat att de "alltid" eller "oftast" är trygga

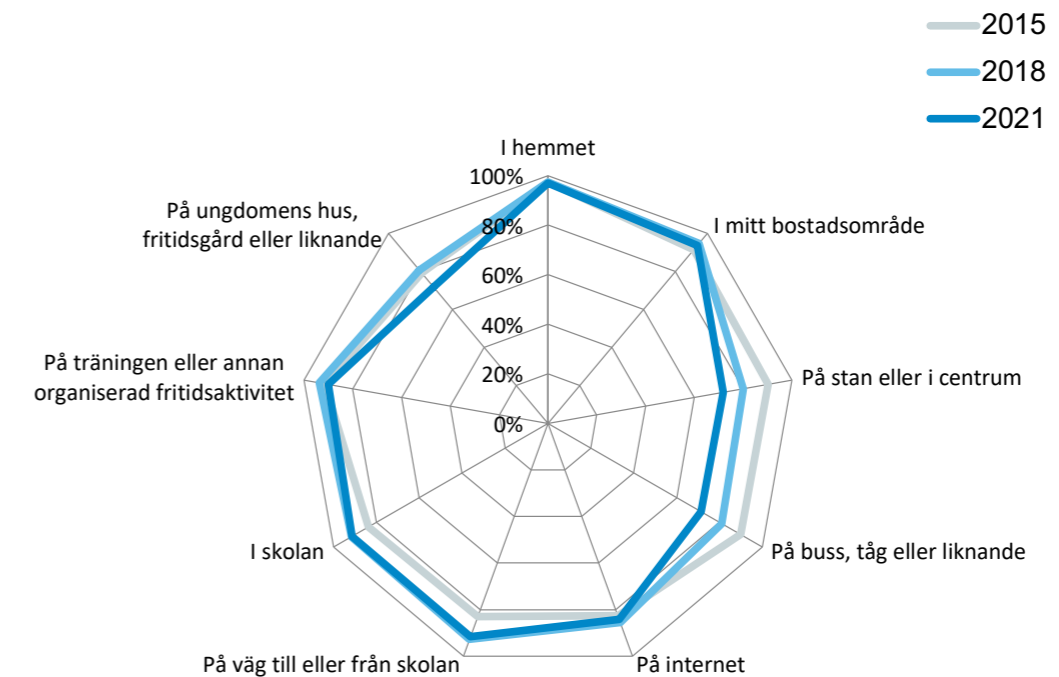
E2a. Andel som svarat att de oftast eller alltid känner sig trygga: Jämförelse med snittet i Dalarna*

	Falu kommun högstadiet	Dalarna högstadiet	Falu kommun gymnasiet	Dalarna gymnasiet
I hemmet	97%	97%	97%	96%
I mitt bostadsområde	94%	94%	95%	94%
På stan eller i centrum	79%	78%	76%	76%
På buss, tåg eller liknande	79%	75%	79%	76%
På internet	90%	88%	87%	86%
På väg till eller från skolan	94%	91%	92%	92%
I skolan	92%	86%	93%	93%
På träning eller annan organiserad fritidsaktivitet	94%	91%	91%	92%
På ungdomens hus, fritidsgård eller liknande	80%	81%	74%	76%

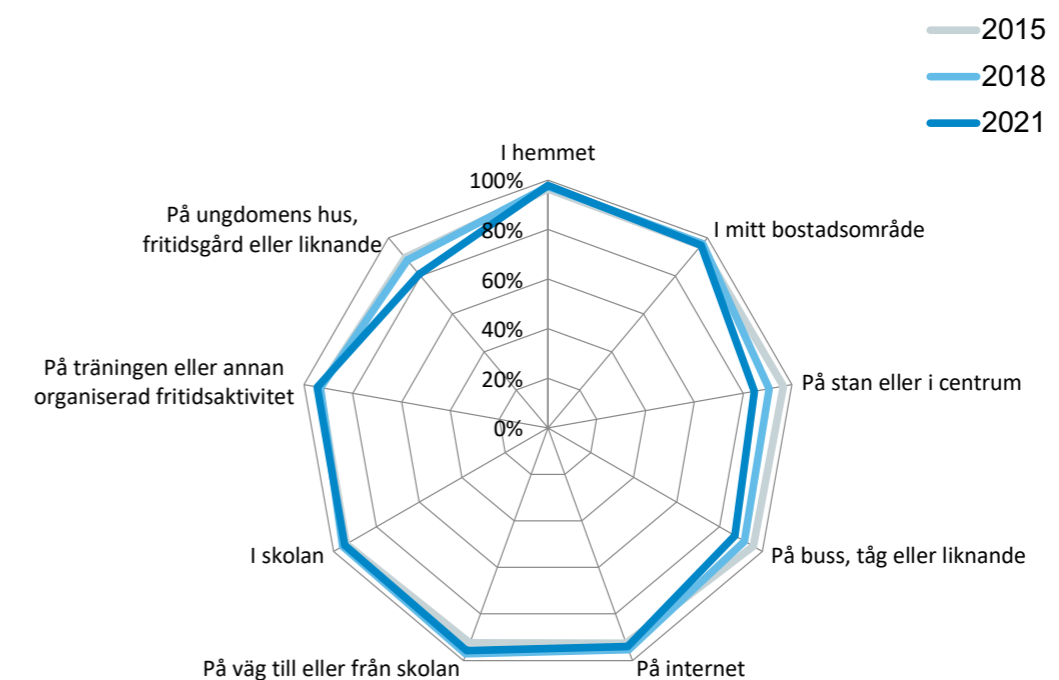
*Siffrorna i diagrammet och tabellen ovan visar endast de som svarat på frågan, d.v.s. svarsalternativet "ej aktuellt" är borträknat. Andelen som svarat "ej aktuellt" på fritidsgårdsalternativet varierar mellan 62-76 %. Andelen som svarat "ej aktuellt" på träning/fritidsaktivitet varierar mellan 20-25 %.

Över tid har andelen tjejer som känner sig trygga i kollektivtrafiken, på stan/centrum och på fritidsgårdar eller liknande minskat. Killar känner sig ungefär lika trygga på samtliga platser som föregående Lupp-undersökningar. En liten minskning gällande tryggheten i stan och på fritidsgårdar eller liknande synliggörs dock i diagram E2c.

E2b. Andel som svarat att de oftast eller alltid känner sig trygga: Jämförelse över tid, tjej*

E2c. Andel som svarat att de oftast eller alltid känner sig trygga: Jämförelse över tid, kille*

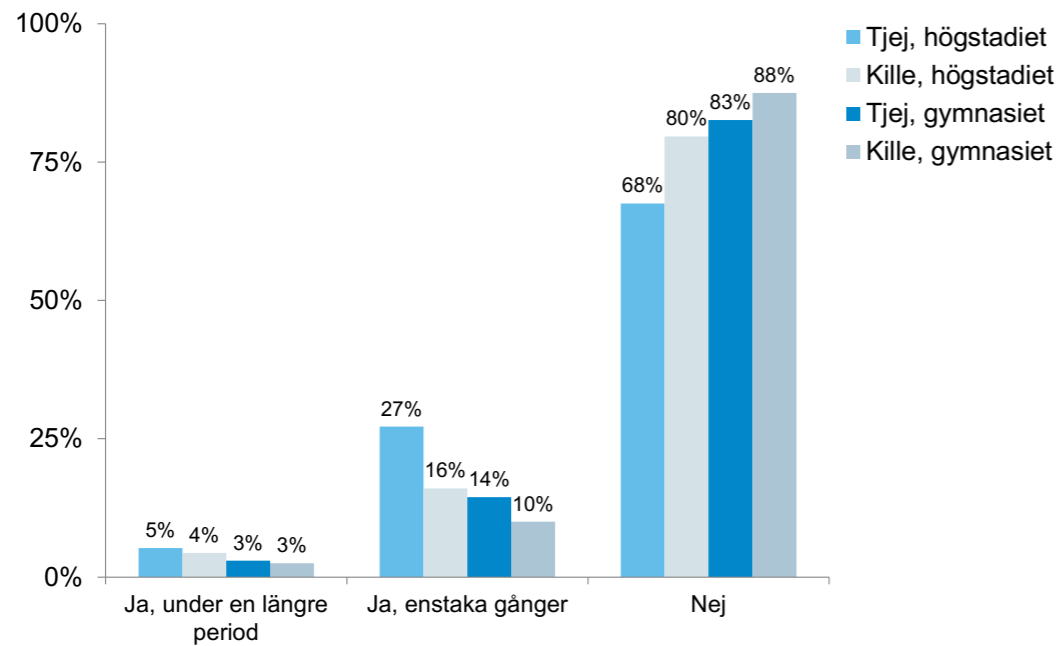

*Siffrorna i diagrammen ovan visar endast de som svarat på frågan, d.v.s. svarsalternativet "ej aktuellt" är borträknat. Andelen som svarat "ej aktuellt" på fritidsgårdsalternativet varierar mellan 62-76 %. Andelen som svarat "ej aktuellt" på träning/fritidsaktivitet varierar mellan 20-25 %.

Mobbning och trakasserier

I denna del redovisas frågor som rör utsatthet för mobbning och trakasserier. Vad som framgår är att en hög andel av högstadieungdomarna, och framförallt tjejerna, svarar att de utsatts för mobbning under en längre period eller enstaka gånger. Killarna i gymnasiet svarar i lägst grad att de utsatts. Högstadieungdomarna i Falu kommun har utsatts för mobbning i samma grad som snittet i Dalarna, se tabell E3a. Gymnasieungdomarna har utsatts i något lägre grad än snittet.

E3. Under de senaste sex månaderna, har du blivit mobbad, trakasserad eller utfryst?

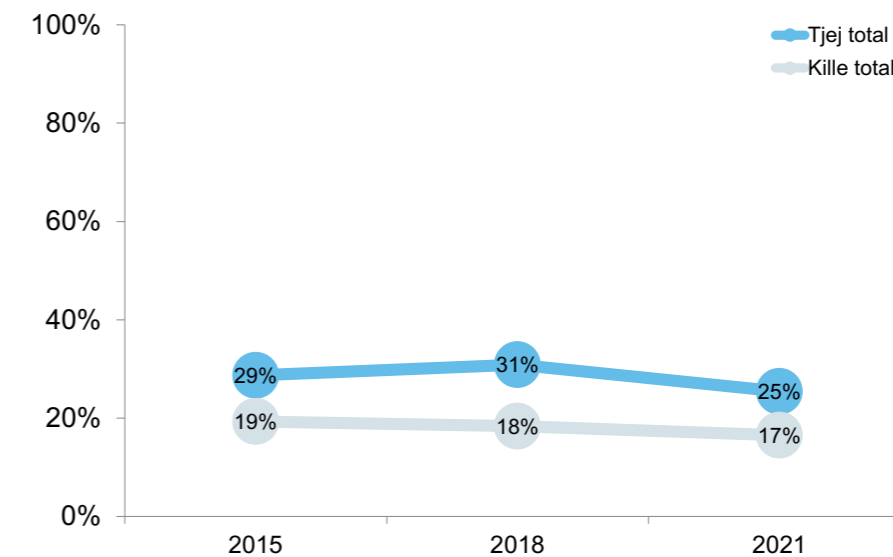
E3a. Andel som svarat "ja, längre period" eller "ja, enstaka gånger" på frågan om mobbning/trakasserier/utfrysning: jämförelse med snittet i Dalarna

Falu kommun högstadiet	Dalarna högstadiet	Falu kommun gymnasiet	Dalarna gymnasiet
27%	28%	16%	20%

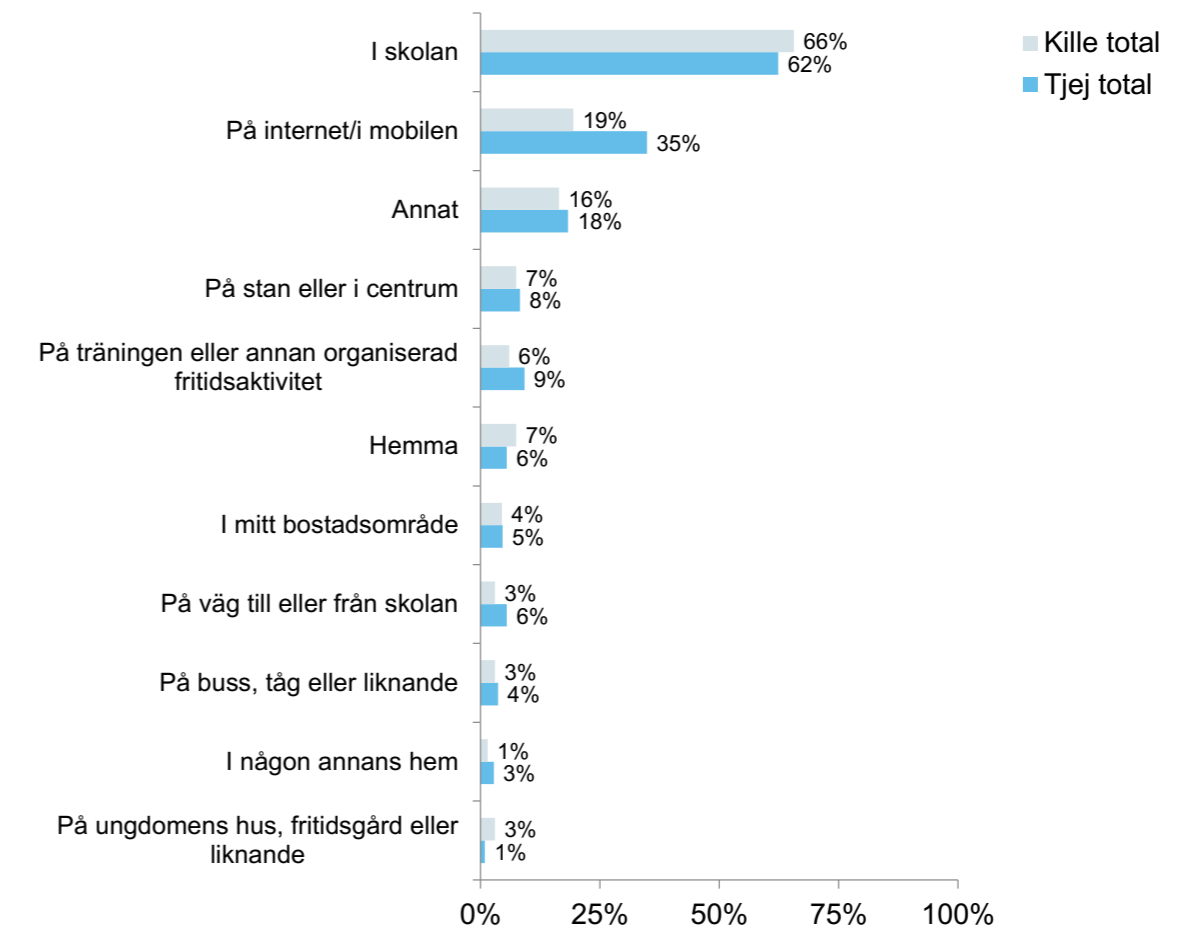
Jämfört med år 2018 har andelen tjejer som utsatts för mobbning minskat något, se diagram E3b. Killarna har utsatts i liknande grad som tidigare år.

I diagram E3c nedan framgår också att majoriteten av de som utsatts svarar att det skett i skolan (62-66%). 35% av tjejerna och 19% av killarna har utsatts på internet/mobilen.

E3b. Andel som svarat "ja, längre period" eller "ja, enstaka gånger" på frågan om mobbning/trakasserier/utfrysning: jämförelse över tid

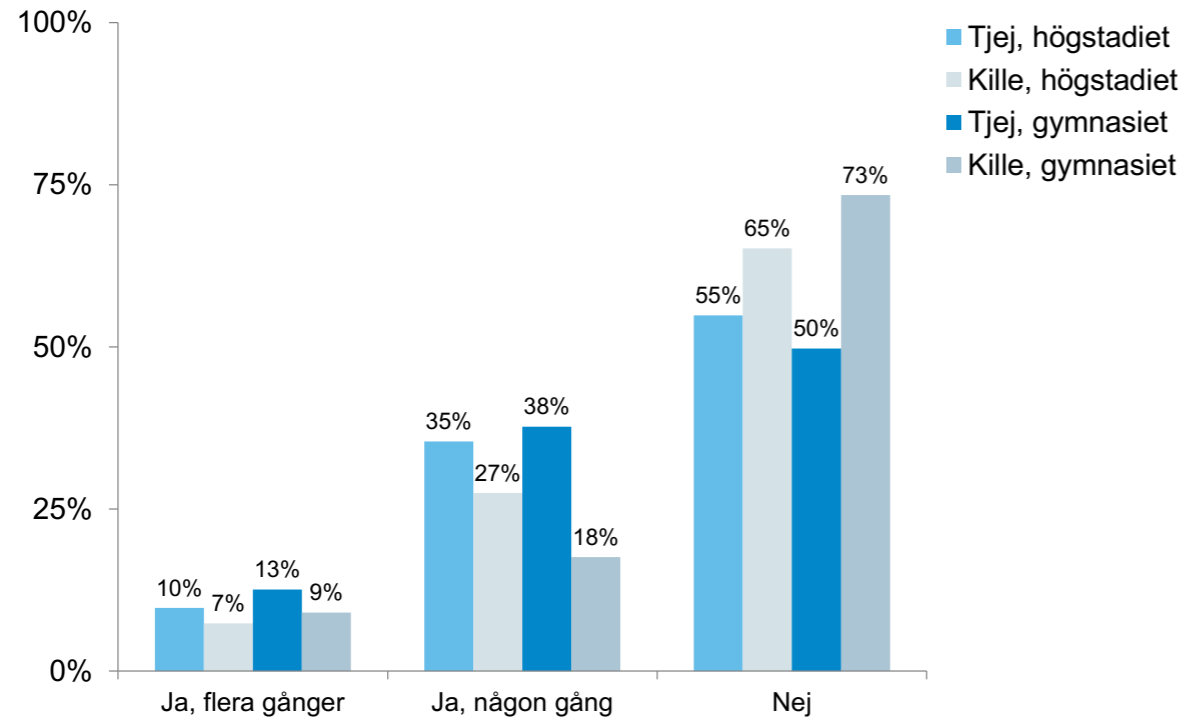
E3c. Var blev du mobbad, trakasserad eller utfryst? Besvarades endast av de som svarat att de utsatts för mobbning/trakasserier/utfrysning

Orättvis behandling

Ungdomarna fick även ange om de blivit orättvist behandlade på ett sätt som gjort att de mått dåligt. Här framgår att tjejer i både högstadiet och gymnasiet har blivit utsatta i högre grad än killar. 13 % av gymnasietjejerna anger att de utsatts flera gånger. Andelen som utsatts i Falu kommun är på liknande nivåer som regionsnittet.

E4. Har du, under de senaste sex månaderna, upplevt att du har blivit orättvist behandlad på ett sätt så att du har mått dåligt?

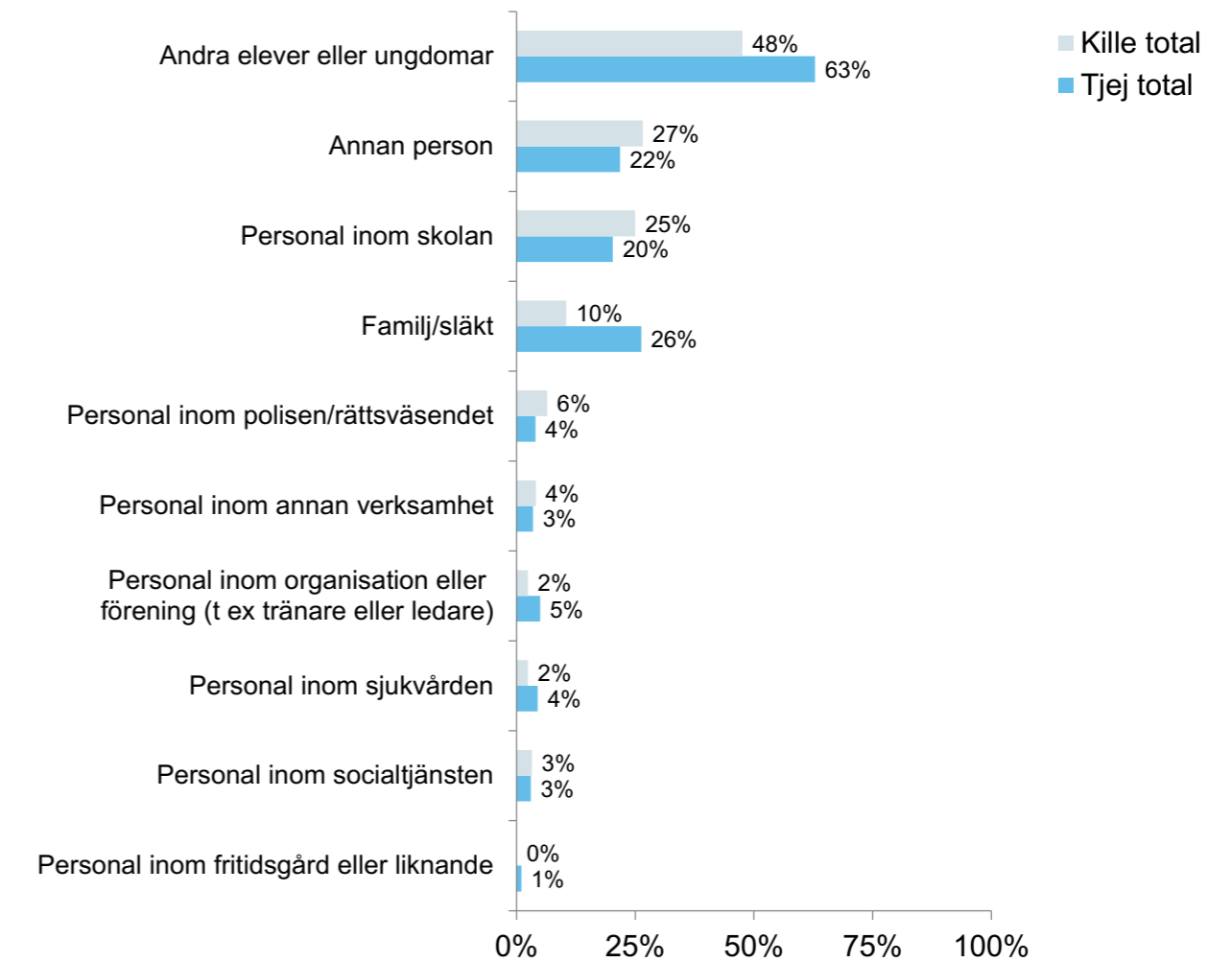

E4a. Andel utsatta för orättvis behandling flera gånger eller någon gång: Jämförelse med snittet i Dalarna

Falu kommun högstadiet	Dalarna högstadiet	Falu kommun gymnasiet	Dalarna gymnasiet
40%	40%	39%	40%

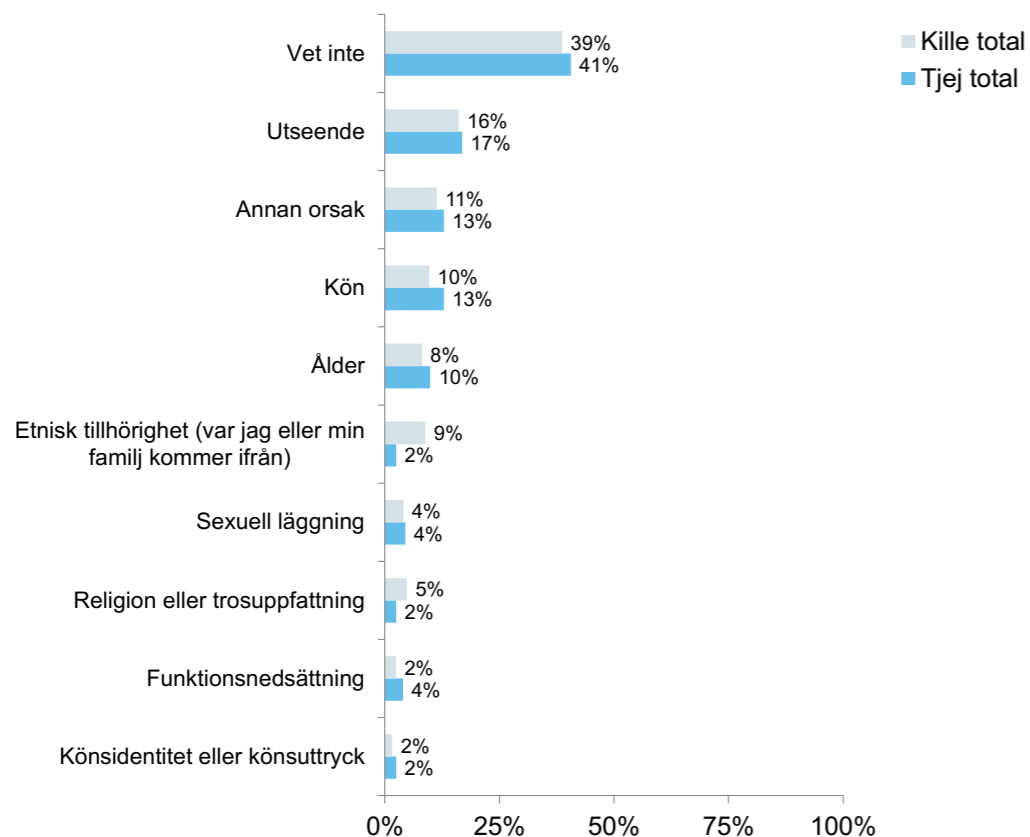
De ungdomar som utsatts för orättvis behandling fick även svara på en fråga om vem som utsatte dem. Det vanligaste är att ha utsatts av andra elever eller ungdomar. 48 % av killarna och 63 % av tjejerna uppger detta. Det är också vanligt att ha utsatts av någon annan person än de som listas, vilket 27 % av killarna och 22 % av tjejerna svarar. Flera ungdomar svarar även att de blivit utsatta av personal inom skolan, 20-25 %. En relativt stor andel av tjejerna, 26 %, har även utsatts av familj/släkt. Motsvarande andel bland killarna är 10 %.

E4b. Vem eller vilka har du känt dig orättvist behandlad av? Besvarades endast av de som svarat att de utsatts för orättvis behandling

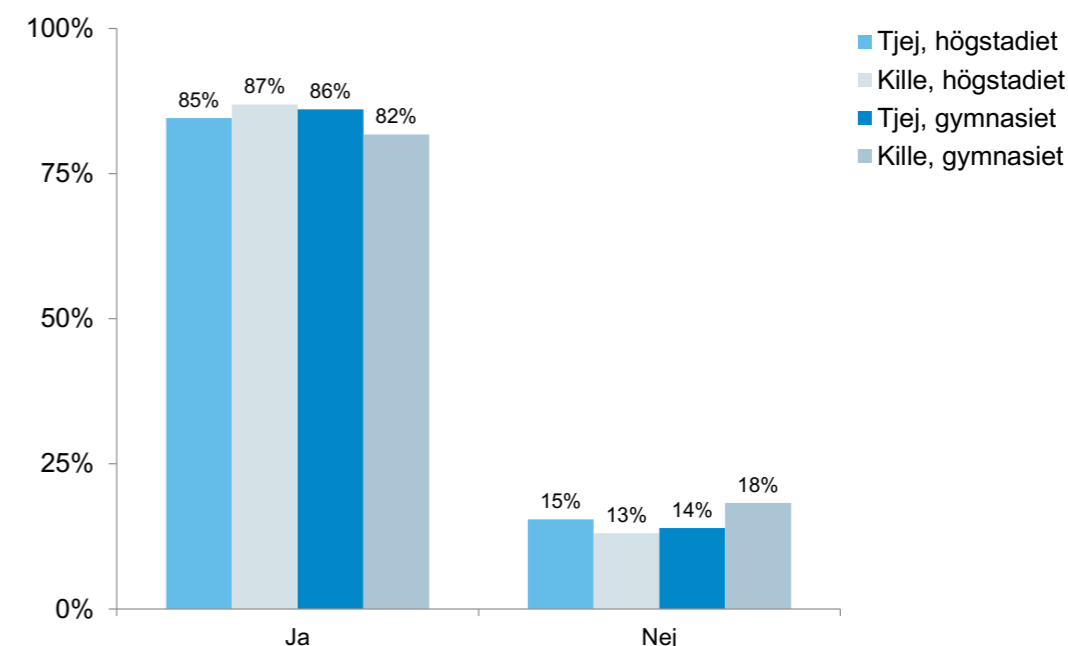
I diagrammet nedan framgår att 41 % av tjejerna och 39 % av killarna som utsatts för orättvis behandling inte vet varför de blivit utsatta. 16-17 % uppger att de blivit orättvist behandlade på grund av sitt utseende. Mellan 8-13 % av både tjejer och killar uppger att det beror på kön eller ålder. 9 % av killarna uppger att det beror på etnisk tillhörighet, jämfört med 2 % av tjejerna. 11 % av killarna och 13 % av tjejerna uppger att det beror på någon annan orsak.

**E4c. Av vilken eller vilka orsaker tror du att du blev orättvist behandlad?
Besvarades endast av de som svarat att de utsatts för orättvis behandling**

Ungdomarna fick även svara på en fråga om huruvida de vet vart de kan vända sig för att få stöd om de skulle bli illa behandlade eller må dåligt. I diagrammet nedan ser vi att majoriteten av ungdomarna vet vart de kan vända sig om de blir illa behandlade eller mår dåligt. Ungdomarna i Falu kommun vet vart de kan vända sig i liknande utsträckning som regionsnittet. Gymnasieungdomarna i Falu kommun har dock en något högre kännedom om vart de kan vända sig jämfört med regionsnittet, se tabell E5a.

E5. Vet du vart du kan vända dig för att få stöd om du skulle bli illa behandlad eller må dåligt?

E5a. Andel ja: Jämförelse med snittet i Dalarna

Falu kommun högstadiet	Dalarna högstadiet	Falu kommun gymnasiet	Dalarna gymnasiet
84%	82%	84%	80%

”Göra det lättare att skaffa psykisk hjälp. Eller till och med införa att det är obligatoriskt att prata med en kontakt person för att både förebygga och ta hand om problem innan de blir värre. För psykisk ohälsa är inget som jag tycker kompisar lösa.”

– Svar på frågan om vad Falu kommun borde veta för att göra kommunen bättre för unga

F. Hälsa

I Lupp-enkäten finns även ett avsnitt som rör ungas hälsa. Där ställs några frågor om hur ungdomarna mår, hur ofta de tränar och äter samt om deras alkohol-och tobaksanvändning.

En god hälsa tidigt i livet leder till att unga kan skapa goda sociala relationer och tillgodogöra sig utbildning. Detta påverkar i sin tur bland annat möjligheterna till trygghet, arbete och inkomst. Ungas hälsa är därför avgörande för flertalet andra aspekter senare i livet. Idag finns det dock stora skillnader i ungas hälsa, bland annat utifrån om man är kille eller tjej, vilken bakgrund man har och familjens ekonomiska situation. Det finns också hälsoskillnader mellan personer i särskilt utsatta situationer och den övriga befolkningen. Särskilt tydliga är dessa skillnader för personer med funktionsnedsättning, hbtq-personer och vissa nationella minoriteter.¹

Ungas hälsa, i synnerhet den psykiska hälsan, har uppmärksammats i ett flertal rapporter under de senaste åren. Det konstateras att de flesta ungdomar i Sverige mår bra, men att psykisk ohälsa och psykosomatiska besvär har ökat betydligt de senaste årtiondena, för att under de senaste åren ha stannat på en relativt hög nivå i jämförelse med resten av befolkningen.

Varför ungas psykiska hälsa försämrats verkar bero på flera olika orsaker. Folkhälsomyndigheten konstaterar i en rapport från 2019 att brister i skolans funktion troligen är en orsak till att psykosomatiska symtom ökat hos unga. De tar också upp att en större medvetenhet om de ökade krav som förändringarna på arbetsmarknaden medför kan vara en orsak till ökningen av ohälsa.² I en rapport från organisationen Mind tar man också upp en viktig sak, nämligen att det idag finns en större öppenhet för ohälsa och att detta även kan påverka hur den psykiska ohälsan ser ut över tid då unga idag är mer ärliga med hur de mår än vad tidigare generationer kanske varit.³

¹ SOU 2016:55, Mörk, Sjögren & Svaleryd 2014: Hellre rik och frisk – om familjebakgrund och barns hälsa

² Folkhälsomyndigheten 2018 ”Varför har den psykiska ohälsan ökat bland barn och unga i Sverige?”

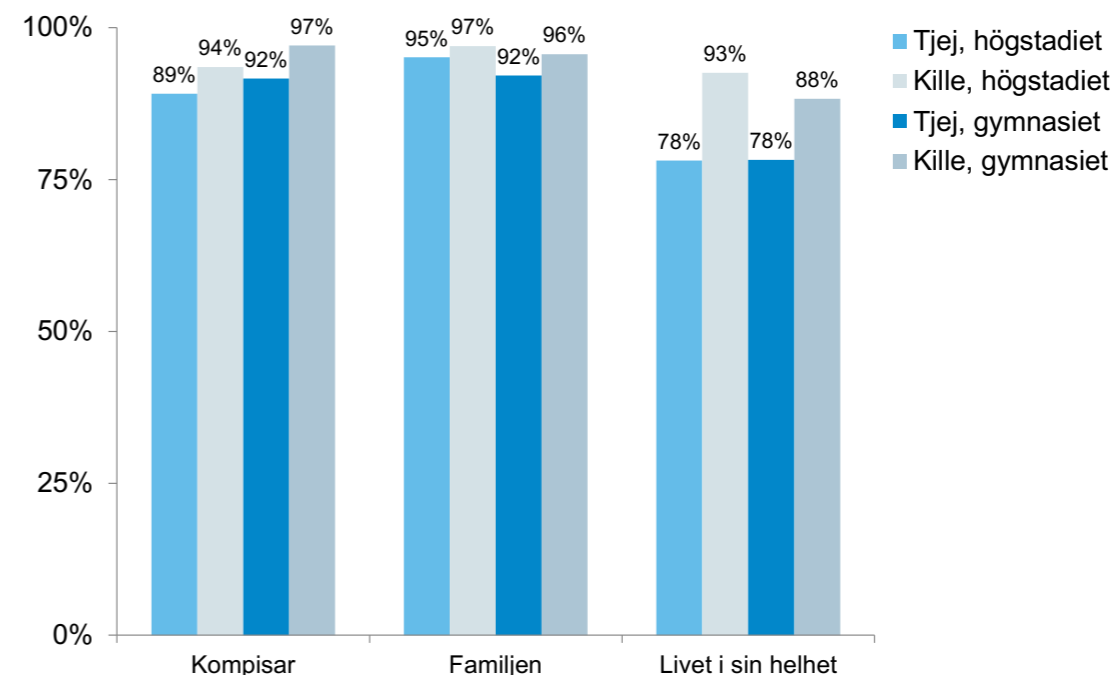
³ Mind 2018: En rapport om ungas psykiska hälsa

Relationer och nöjdhet med livet

Familje- och kompisrelationer samt andra sociala nätverk är faktorer som även påverkar en individs hälsa. Hur individen ser på livet som helhet är en fråga som ofta, med lite olika formuleringar, även används för att avspegla psykisk hälsa. En hög andel, mellan 89-97 %, av ungdomarna i Falu kommun är nöjda med kompisarna och familjen. När det gäller livet i sin helhet är nöjdheten något lägre, speciellt bland tjejerna. 78 % av tjejerna svarar att det är mycket eller ganska nöjda. Motsvarande andel bland killarna är 93 % i högstadiet och 88 % i gymnasiet.

Vad gäller jämförelser med regionsnittet finns inga större skillnader och unga i Falu kommun är ungefär lika nöjda som snittet för Dalarna när det kommer till livet, familjen och kompisarna, se tabell F0a.

F0. Hur nöjd är du med ditt liv när det handlar om följande? Andel som svarat ”mycket nöjd” eller ”ganska nöjd”

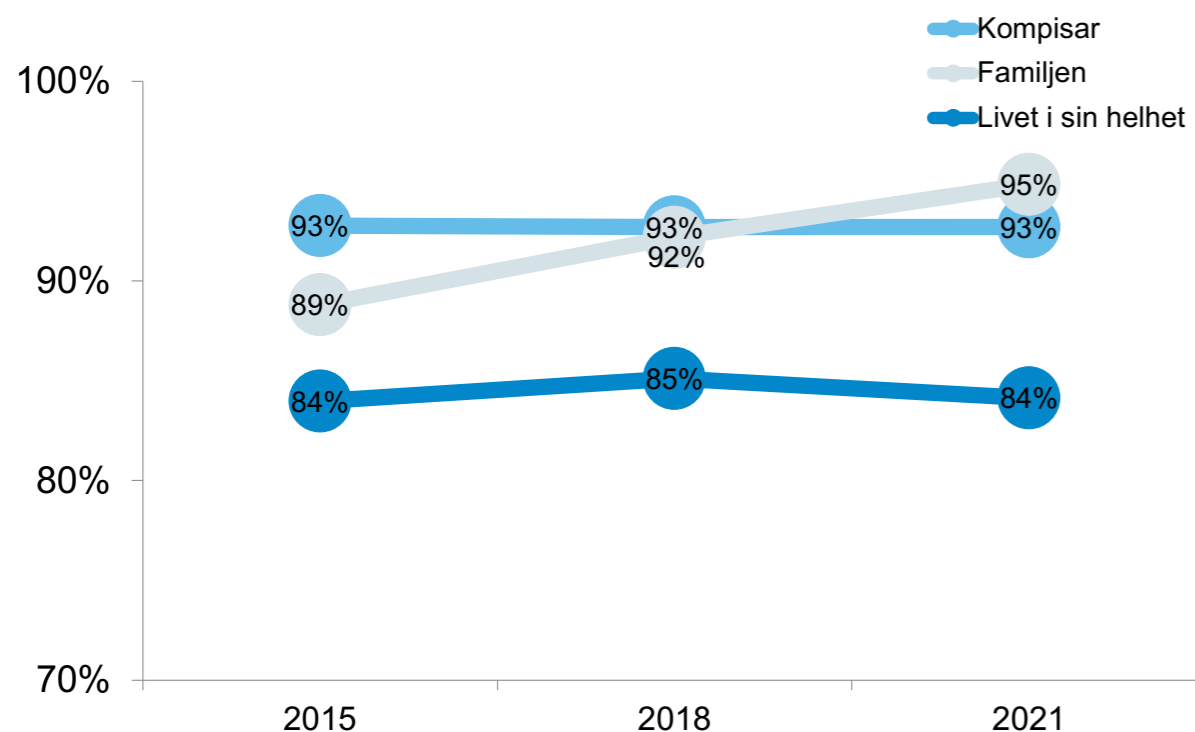

F0a. Andel nöjda med livet, familjen och kompisarna: Jämförelse med snittet i Dalarna

	Falu kommun högstadiet	Dalarna högstadiet	Falu kommun gymnasiet	Dalarna gymnasiet
Livet	85%	81%	83%	83%
Familjen	95%	94%	94%	94%
Kompisarna	91%	91%	94%	92%

Över tid kan vi i diagram F0b nedan se att andelen unga i Falu kommun som är nöjda med sin familj har ökat något sedan år 2015. I övrigt är resultaten på en liknande nivå som tidigare år.

F0b. Andel nöjda med livet, familjen och kompisarna: Jämförelse över tid

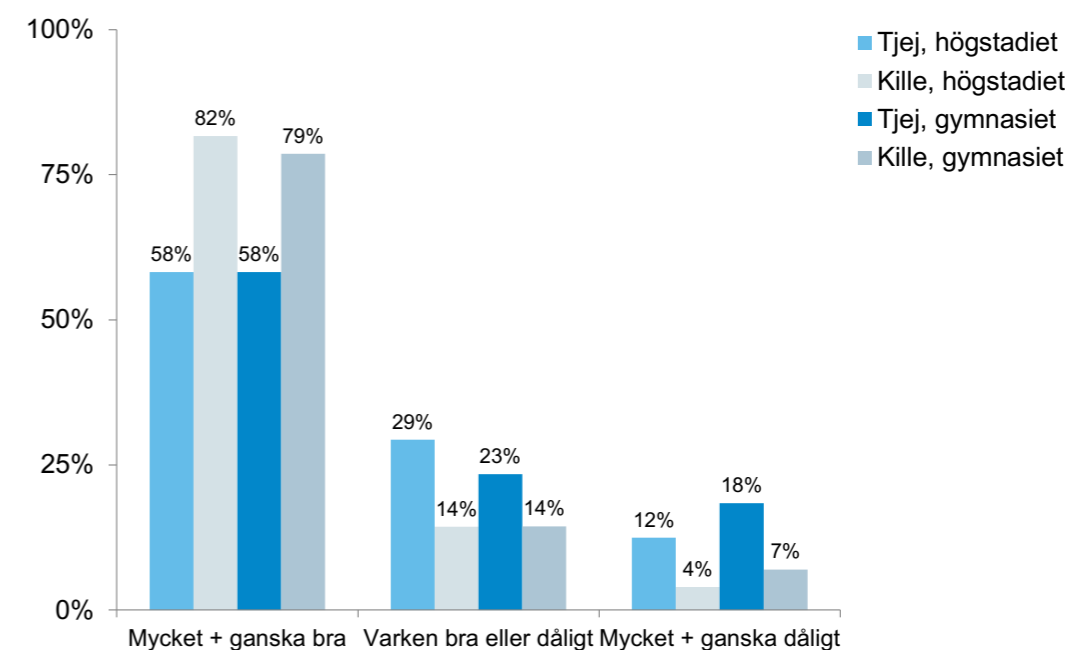
Självskattad hälsa

Självskattad hälsa innebär att individer ombeds att själva skatta sitt allmänna hälsotillstånd på en skala. Den självskattade hälsan är med andra ord ett subjektivt mått. Resultat av detta slag ifrågasätts ibland på grund av det subjektiva inslaget, men har visat sig stämma väl överens med mer objektiva och medicinska mått på hälsa.¹

I diagrammet nedan ser vi att andelen som svarar att de mår mycket eller ganska bra i Falu kommun är mycket lägre bland tjejer än bland killar. Tjejerna svarar också i högst grad att de mår mycket eller ganska dåligt. Gymnasietjejerna svarar i högst grad att de mår mycket/ganska dåligt, 18 %.

Vid en jämförelse med regionsnittet framgår det att högstadieungdomarna i Falu kommun bedömer sin hälsa som bra eller mycket bra i liknande grad, se tabell F1a. Gymnasieungdomar bedömer sin hälsa som mycket eller ganska bra i något högre grad än snittet.

F1. Under de senaste sex månaderna, hur bedömer du din hälsa, hur du mår eller känner dig?

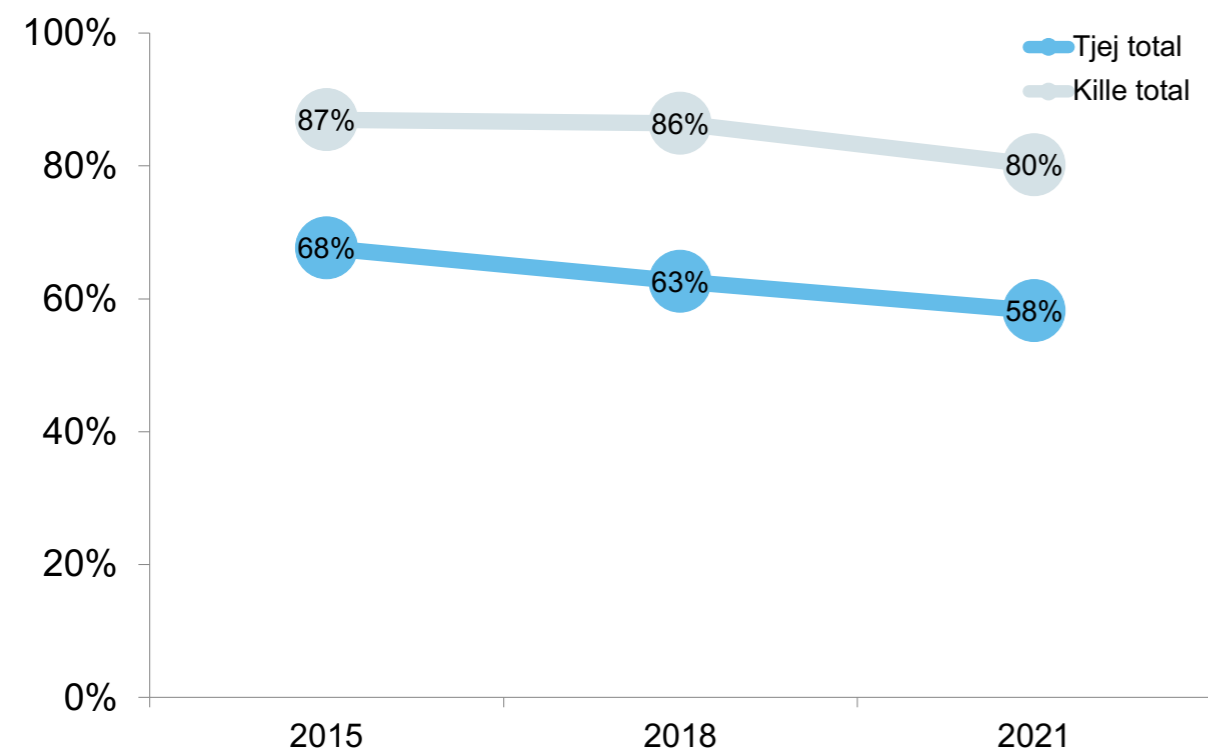
F1a. Andel som bedömer sin hälsa som mycket eller ganska bra: Jämförelse med snittet i Dalarna

Falu kommun högstadiet	Dalarna högstadiet	Falu kommun gymnasiet	Dalarna gymnasiet
68%	65%	68%	64%

¹ Folkhälsomyndigheten: Skolbarns hälsovanor i Sverige 2017-2018

Över tid kan vi se att andelen som mår bra minskat både bland killarna och tjejerna. Minskningen är ungefär lika stor bland båda könen. Könsskillnaden är således ungefär lika stor som år 2015.

F1b. Andel som bedömer sin hälsa som mycket eller ganska bra: Jämförelse över tid

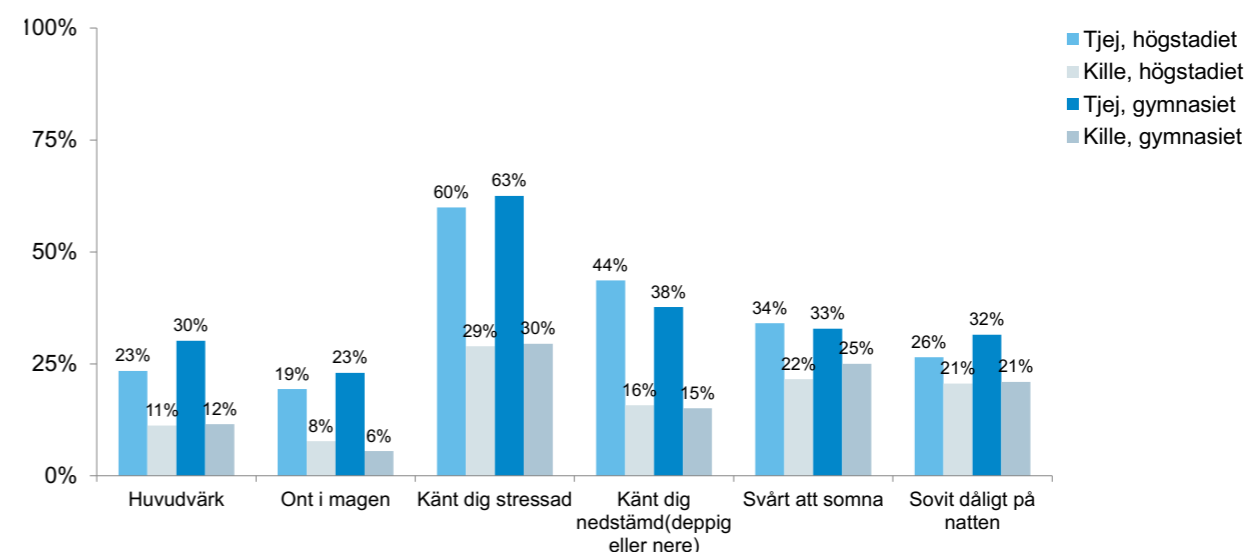
Psykiska och somatiska besvär

Ungdomarna fick också svara en fråga om hur ofta de upplever olika psykiska och somatiska besvär, så som stress, huvudvärk, ont i magen, sömnsvårigheter och nedstämdhet.

I diagram F2 redovisas andelen ungdomar som har de listade besvären regelbundet, det vill säga flera gånger i veckan eller oftare. Samtliga besvär upplevs i högre grad av tjejer än av killar. En stor andel av tjejerna, 60 % av högstadietjjejerna och 63 % av gymnasietjjejerna, svarar att de känner sig stressade flera gånger i veckan eller oftare. Andelen killar som gör detsamma är 29-30 %. Vad gäller nedstämdhet är det 38 % av gymnasietjjejerna och 44 % av högstadietjjejerna som svarar att de är nedstämda/deppiga flera gånger i veckan eller oftare. Bland killarna svarar 15-16 % detsamma.

Andelen ungdomar i Falu kommun som upplever psykosomatiska besvär är på en liknande eller något lägre nivå än regionsnittet avseende de flesta besvären.

F2. Hur ofta har du haft följande besvär under de senaste sex månaderna? Andel som svarat "flera gånger i veckan" eller oftare

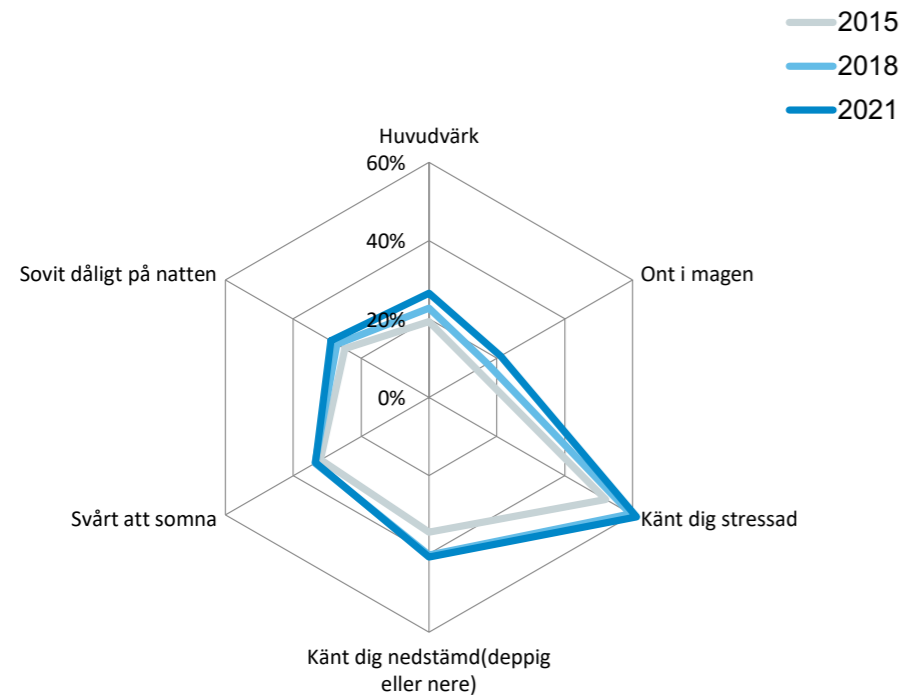

F2a. Andel som svarat att de har besvär flera gånger i veckan eller oftare: Jämförelse med snittet i Dalarna

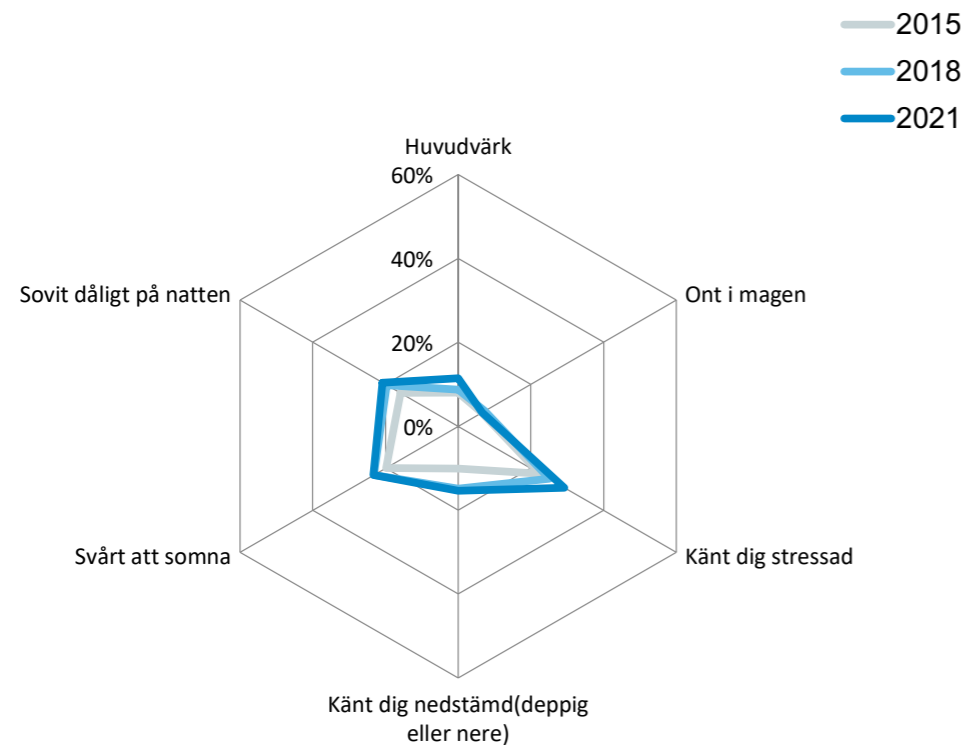
	Falu kommun högstadiet	Dalarna högstadiet	Falu kommun gymnasiet	Dalarna gymnasiet
Huvudvärk	19%	22%	21%	23%
Ont i magen	15%	17%	15%	18%
Känt dig stressad	46%	45%	46%	49%
Känt dig nedstämd, deppig eller nere	31%	32%	27%	31%
Svårt att somna	29%	33%	30%	32%
Sovit dåligt på natten	24%	28%	27%	28%

I diagrammen nedan framgår att andelen unga som upplever besvären är på en liknande nivå som år 2018. Vid jämförelse med år 2015 syns däremot vissa skillnader. Andelen som känner sig nedstämda har exempelvis ökat bland både tjejer och killar.

**F2b. Hur ofta har du haft följande besvär under de senaste sex månaderna?
Andel som svarat "flera gånger i veckan" eller oftare: jämförelse över tid, tjej**

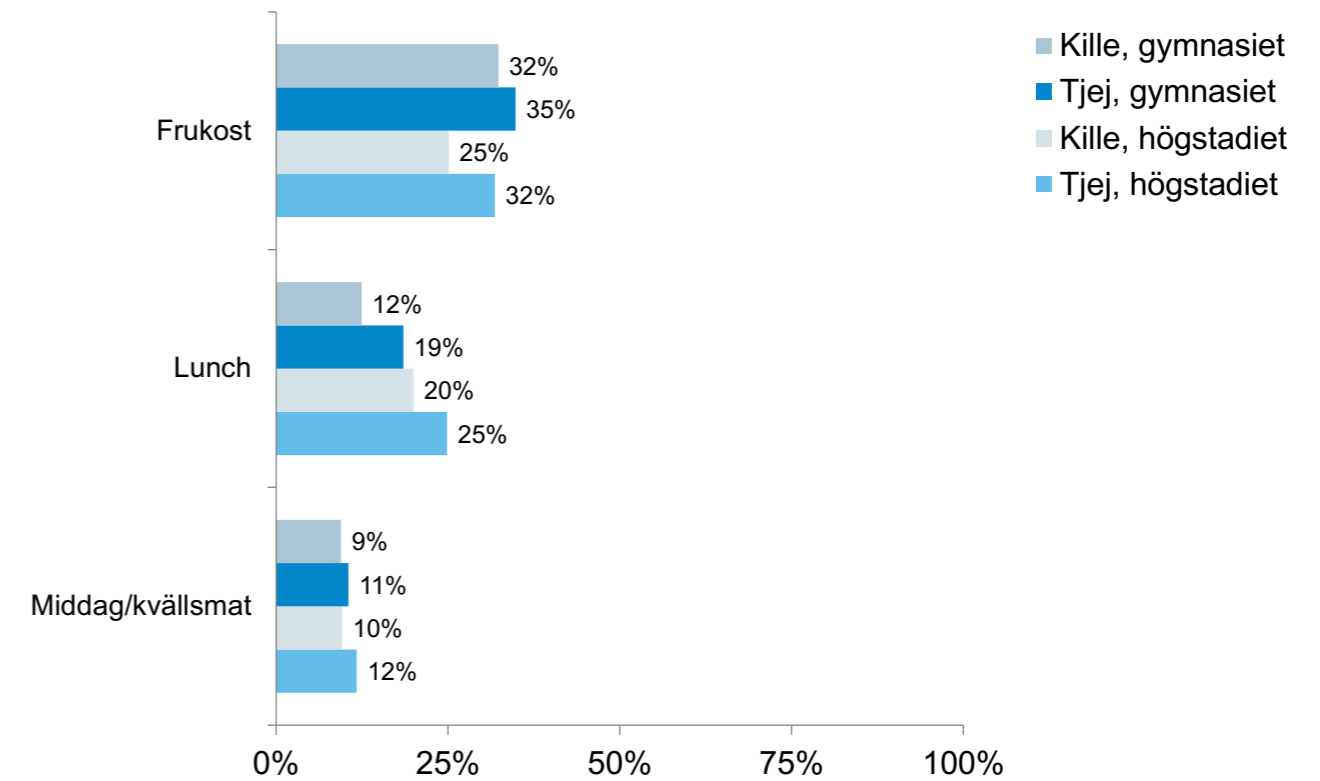
**F2c. Hur ofta har du haft följande besvär under de senaste sex månaderna?
Andel som svarat "flera gånger i veckan" eller oftare: jämförelse över tid, kille**

Hoppa över måltider

I diagram F3 nedan redovisas andelen ungdomar som svarat att de hoppar över måltider flera gånger i veckan eller oftare. Vanligast är att hoppa över frukosten, vilket 25-35 % uppger att de gör. Högstadiungdomar hoppar över lunch i något högre utsträckning än gymnasieungdomar, framför allt högstadietjerna. Killar i gymnasiet hoppar i lägst grad över lunchen.

**F3. Hur ofta händer det att du hoppar över följande måltider?
Andel som svarat "flera gånger i veckan" eller oftare**

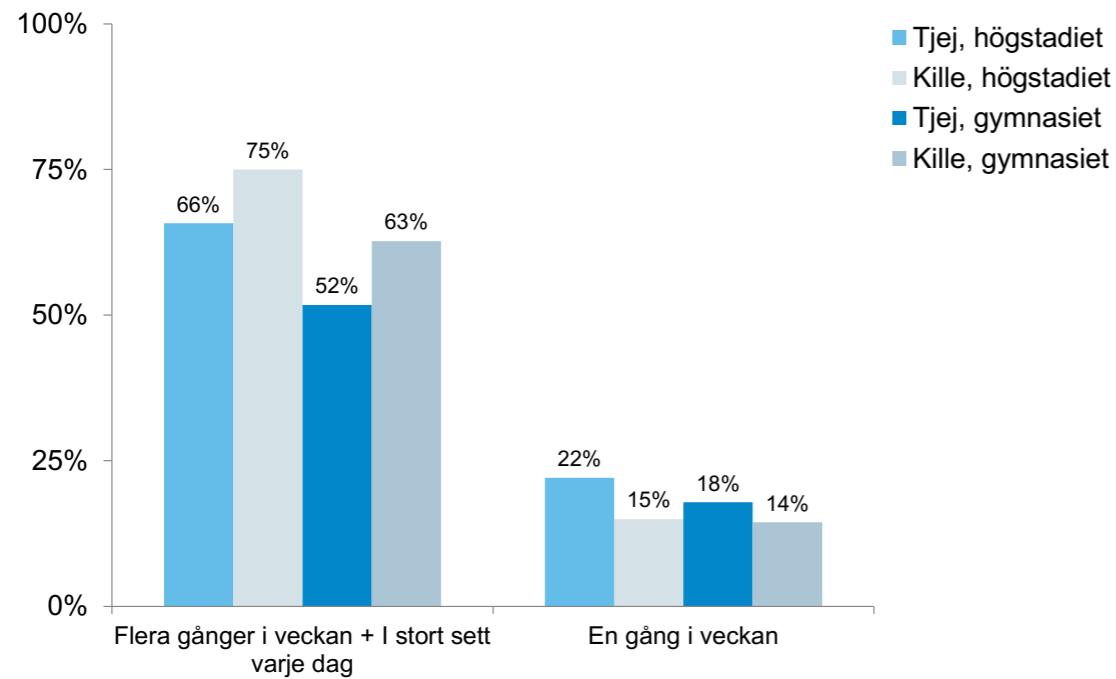

Träning och motion

Det ställs även en fråga om hur ofta ungdomarna tränar. Vad som framgår i diagram F4 är att en andel om 66-75 % av högstadiungdomarna och 52-63 % av gymnasieungdomarna svarar att de tränar flera gånger i veckan eller oftare. Andelen är högst bland killar i högstadiet och lägst bland tjejer i gymnasiet.

I en jämförelse med regionsnittet, se tabell F4a, framkommer att resultatet skiljer sig något för högstadiet, där fler ungdomar tränar flera gånger i veckan än regionsnittet. Gymnasieungdomarna i Falu kommun tränar ungefär lika mycket som snittet.

F4. Hur ofta brukar du träna så att du blir andfådd eller svettas? Andel som svarat "en gång i veckan" eller oftare

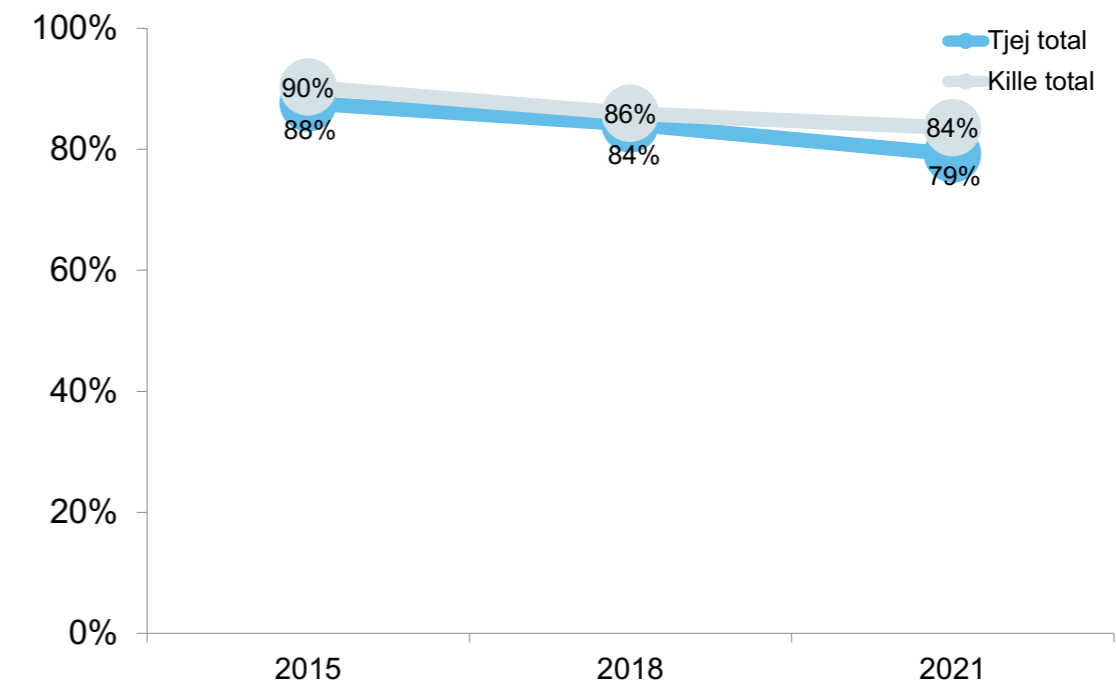

F4a. Andel som tränar en gång i veckan eller oftare: jämförelse med snittet i Dalarna

	Falu kommun högstadiet	Dalarna högstadiet	Falu kommun gymnasiet	Dalarna gymnasiet
En gång i veckan	18%	18%	16%	18%
Flera gånger i veckan + 1 stort sett varje dag	70%	64%	57%	55%

Sedan år 2018 har andelen tjejer som tränar minst en gång i veckan minskat. Skillnaden mellan könen har därmed ökat något, men är fortfarande liten.

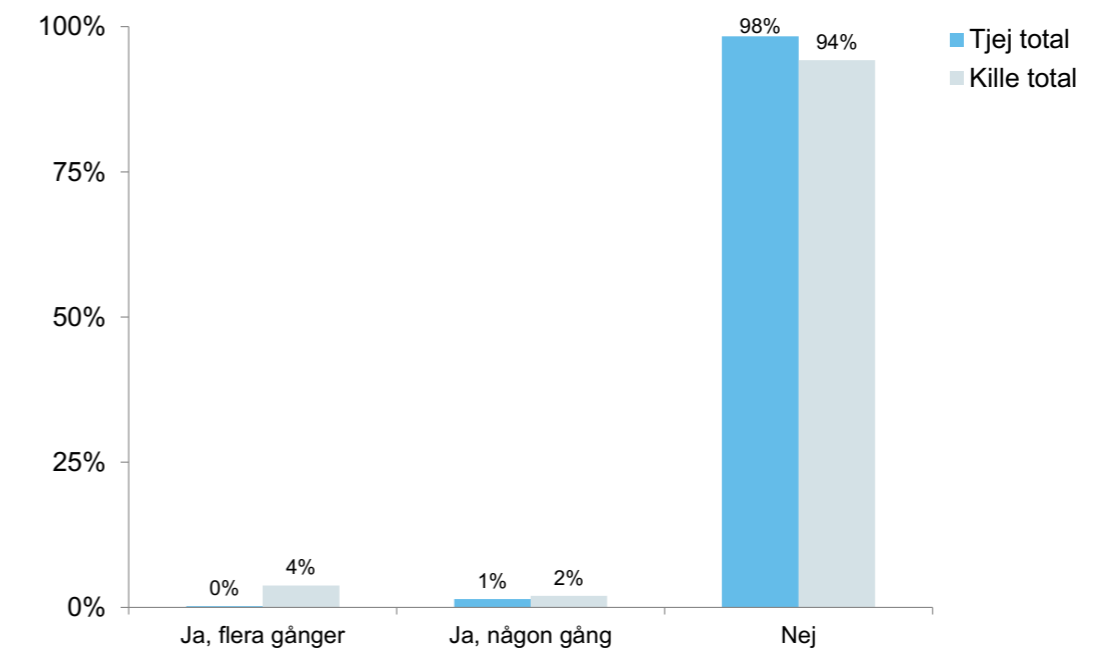
F4b. Andel som tränar en gång i veckan eller oftare: jämförelse över tid

Prestationshöjande medel

I Lupp-enkäten ställs en fråga om användningen av anabola steroider eller motsvarande medel. En andel om 6 % av killarna och 1 % av tjejerna svarar att de någon eller flera gånger använt denna typ av medel.

F5. Har du någon gång använt anabola steroider eller andra motsvarande prestationshöjande medel?

Alkohol, tobak och snus

Lupp-enkäten innefattar också frågor om hur ofta man röker, snusar och dricker alkohol. I tabell F6 nedan redovisas resultaten för dessa frågor.

I Falu kommun ser vi att gymnasiekillar är den grupp där störst andel snusar och röker cigaretter minst en gång per vecka. Även tjejer på gymnasiet snusar dock i relativt hög grad, 14 %. Det framgår också att en andel om 7 % av högstadieungdomarna och 39 % av gymnasieungdomarna dricker starköl/cider, vin eller sprit minst en gång per månad. Att minst en gång per månad dricka så mycket alkohol att man känner sig full är vanligare bland gymnasieungdomarna än bland högstadieungdomarna.

F6. Hur ofta brukar du...?

Röka Cigaretter?	Tjej högstadiet	Kille högstadiet	Tjej gymnasiet	Kille gymnasiet
Aldrig/Sällan/Någon eller några gånger i månaden	99%	97%	95%	93%
Minst en gång per vecka	1%	3%	5%	8%
Snusa?	Tjej högstadiet	Kille högstadiet	Tjej gymnasiet	Kille gymnasiet
Aldrig/Sällan/Någon eller några gånger i månaden	97%	97%	86%	83%
Minst en gång per vecka	3%	3%	14%	18%
Dricka folköl?	Tjej högstadiet	Kille högstadiet	Tjej gymnasiet	Kille gymnasiet
Aldrig/Sällan/Någon eller några gånger i månaden	99%	97%	100%	95%
Minst en gång per vecka	1%	3%	0%	5%
Dricka starköl, starkcider, alkoläsk, vin eller sprit?	Tjej högstadiet	Kille högstadiet	Tjej gymnasiet	Kille gymnasiet
Aldrig/Sällan/Någon eller några gånger i månaden	98%	96%	96%	92%
Minst en gång per vecka	2%	4%	4%	8%
Hur ofta dricker du så mycket alkohol att du känner dig full?*	Tjej högstadiet	Kille högstadiet	Tjej gymnasiet	Kille gymnasiet
Aldrig/Sällan/Någon eller några gånger i månaden	85%	69%	94%	90%
Minst en gång per vecka	15%	31%	6%	10%

*Obs! Av de som vid något tillfälle druckit alkohol

Vid en jämförelse med regionsnittet framgår det att ungdomarna i Falu kommun röker och snusar minst en gång i veckan i liknande utsträckning. De dricker även folköl och starköl, starkcider, alkoläsk, vin eller sprit minst en gång i månaden i liknande grad. Det syns heller ingen skillnad avseende andelen som dricker sig fulla varje månad av de som vid något tillfälle druckit alkohol.

Över tid kan vi se en ökning av andelen som snusar bland tjejer i Falu kommun sedan år 2018. Andelen som dricker alkohol har även ökat bland både tjejer och killar, framför allt andelen som dricker så de känner sig fulla av de som dricker, se tabell F6c.

F6b. Jämförelse med snittet i Dalarna

	Falu kommun högstadiet	Dalarna högstadiet	Falu kommun gymnasiet	Dalarna gymnasiet
Röker minst en gång per vecka	2%	4%	6%	9%
Snusar minst en gång per vecka	2%	5%	16%	19%
Dricker folköl minst en gång i månaden	4%	6%	15%	15%
Dricker starköl, starkcider, alkoläsk, vin eller sprit minst en gång i månaden	7%	11%	39%	42%
Dricker alkohol så att de känner sig fulla minst en gång per månad*	55%	53%	74%	75%

F6c. Jämförelse över tid

	Tjej 2021	Tjej 2018	Tjej 2015	Kille 2021	Kille 2018	Kille 2015
Röker minst en gång per vecka	3%	5%	5%	5%	5%	4%
Snusar minst en gång per vecka	8%	2%	1%	10%	10%	4%
Dricker folköl minst en gång i månaden	7%	5%	6%	13%	12%	7%
Dricker starköl, starkcider, alkoläsk, vin eller sprit minst en gång i månaden	24%	18%	13%	21%	17%	10%
Dricker alkohol så att de känner sig fulla minst en gång per månad*	71%	64%	58%	72%	58%	56%

*Obs! Av de som vid något tillfälle druckit alkohol

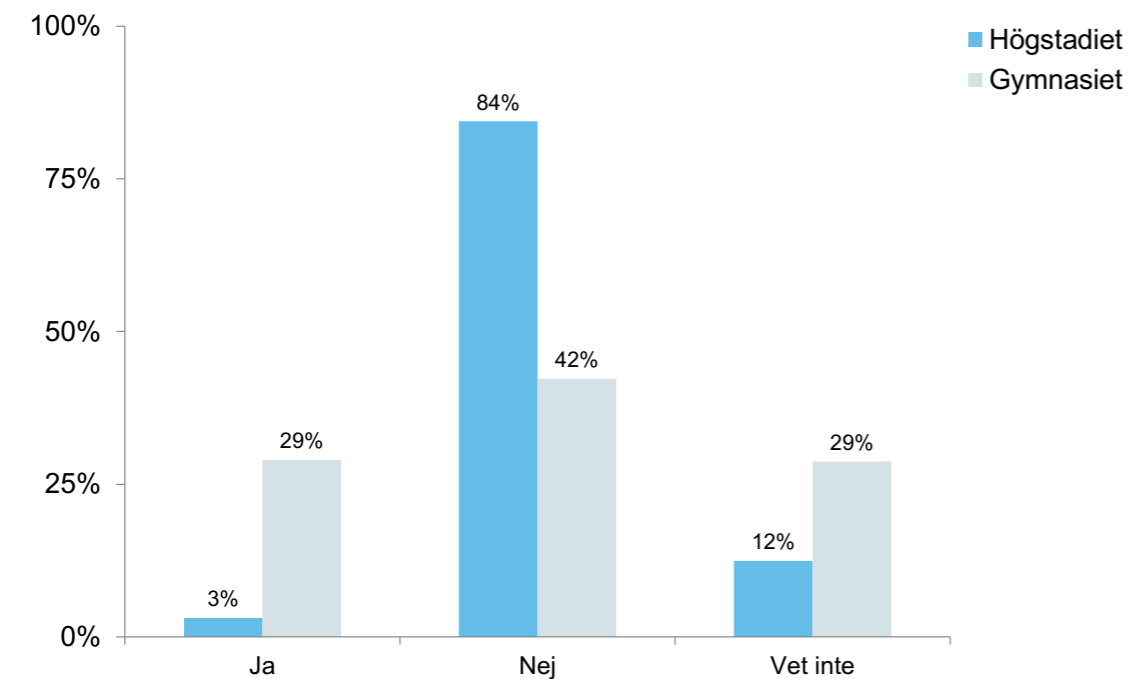
De flesta får tag i alkohol via kompisar, kompisars syskon eller partner eller från någon annan vuxen. Endast en liten andel, totalt 3 % av högstadieungdomarna, svarar att de får dricka alkohol för sina föräldrar. På gymnasiet är motsvarande andel högre, 29 %.

F6d. Hur får du oftast tag på alkohol?

Besvarades endast av de som någon gång druckit alkohol

Köper själv i affären	5%
Beställer på internet	2%
Handlar utomlands	1%
Tillverkar själv	3%
Får från mina föräldrar	10%
Tar från mina föräldrar utan att de vet om det	10%
Från syskon	8%
Från kompisar, kompisars syskon, flickvän/pojkvän/partner	51%
Från annan vuxen	34%
På annat sätt	27%

F7. Får du dricka alkohol för din/dina föräldrar?

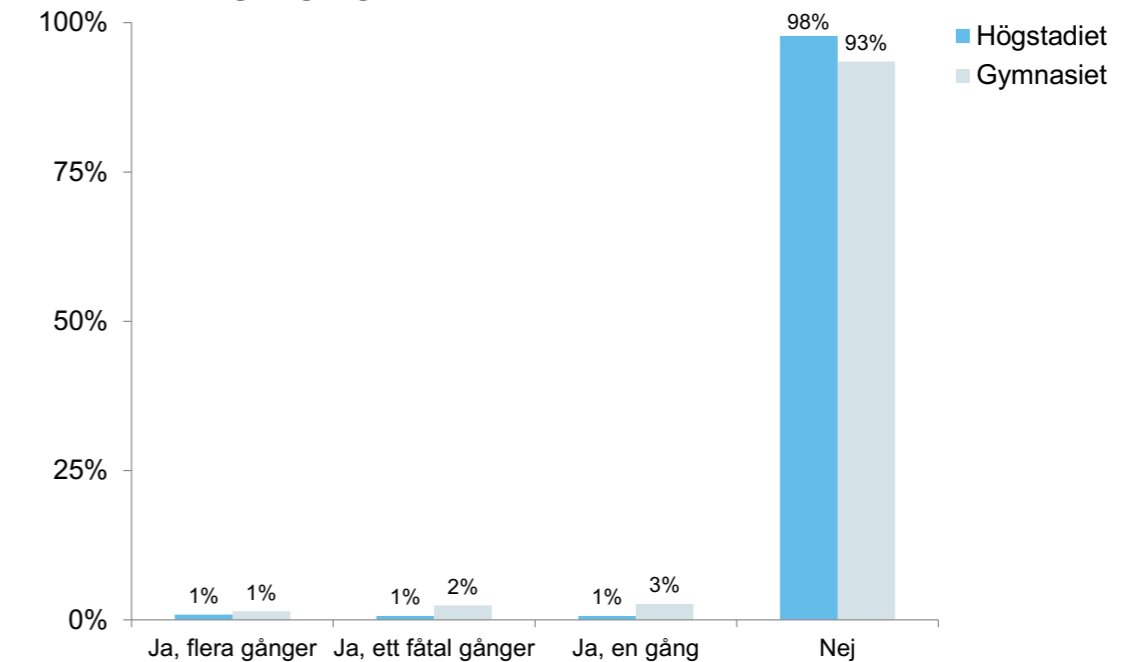

Narkotika

Lupp-enkäten innefattar även frågor om narkotikaanvändning. 2 % av högstadieungdomarna och 7 % av gymnasieungdomarna svarar att de en eller flera gånger har använt narkotika. I Falu kommun är det en liknande andel som regionsnittet som har använt narkotika.

Andelen gymnasieungdomar som använt narkotika har minskat över tid, se diagram F8b. Andelen högstadieungdomar som använt narkotika är däremot ungefär lika stor som tidigare.

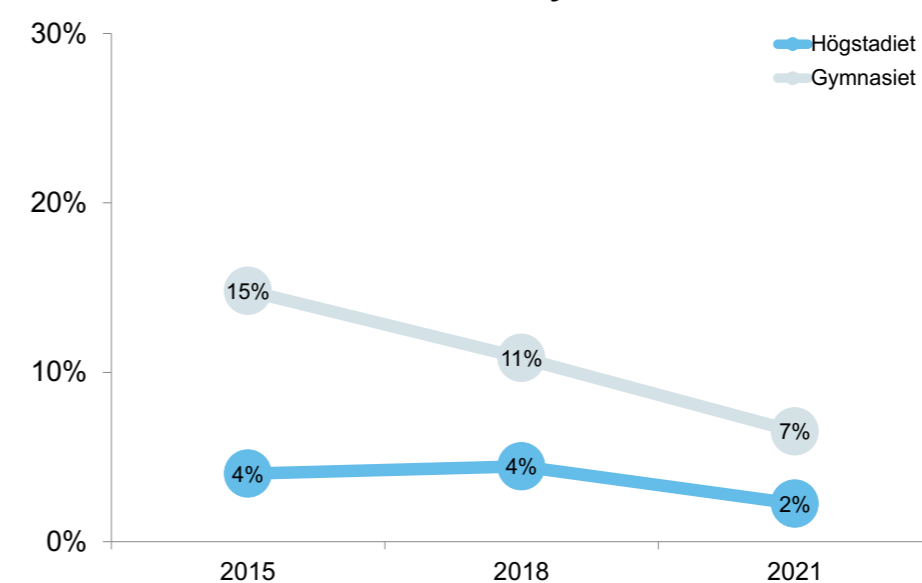
F8. Har du någon gång använt narkotika?

F8a. Andel som använt narkotika. Jämförelse med snittet i Dalarna

Falu kommun högstadiet	Dalarna högstadiet	Falu kommun gymnasiet	Dalarna gymnasiet
2%	3%	7%	8%

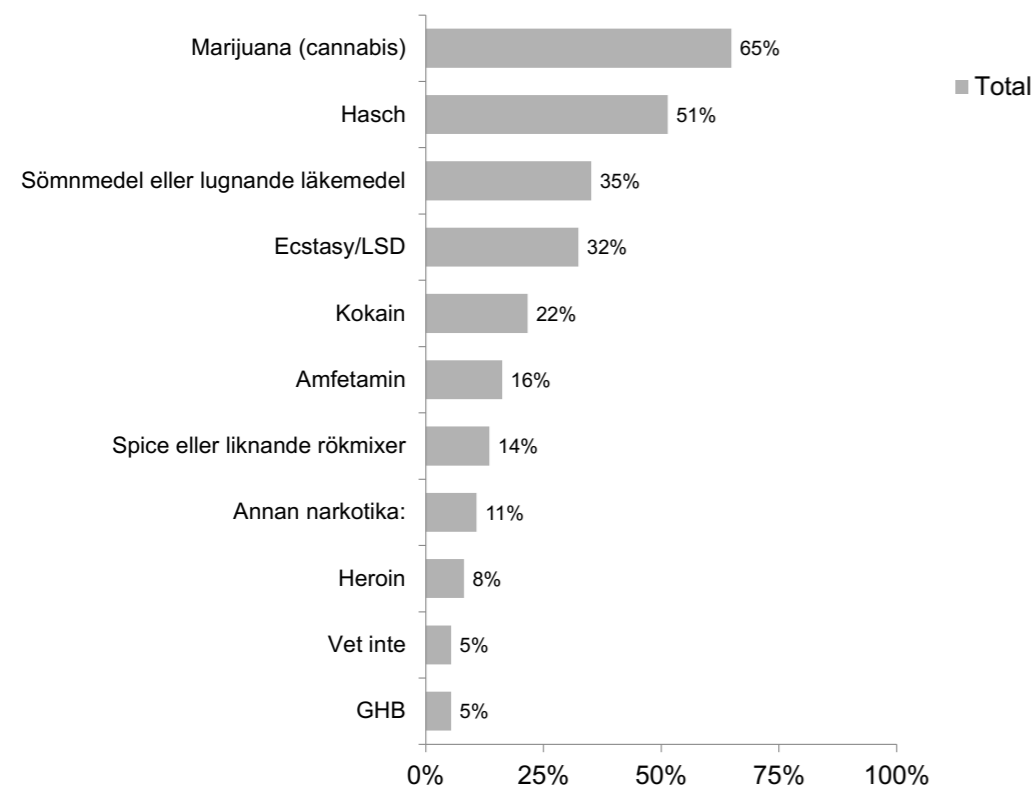
F8b. Andel som använt narkotika. Jämförelse över tid

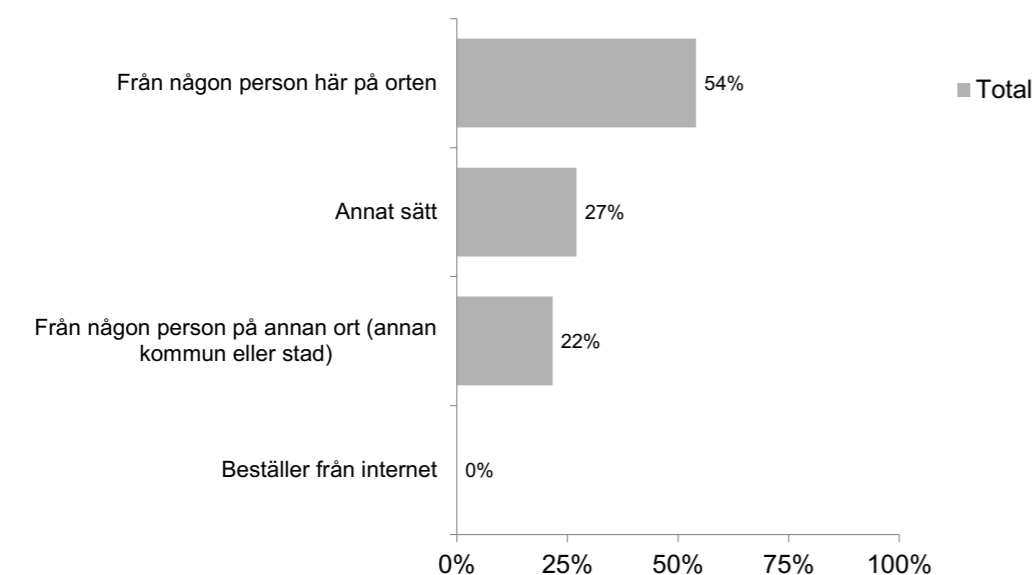
Som det framgår i diagram F8c nedan är marijuana den vanligaste drogsorten, följt av hasch, sömnmedel och Ecstasy/LSD.

54 % av de som använt droger har fått tag på det genom någon på orten där de bor, se diagram F8d.

**F8c. Vilken eller vilka typer av narkotika har du använt?
Besvarades endast av de som någon gång använt narkotika**

**F8d. Hur fick du/får du tag på narkotika?
Besvarades endast av de som någon gång använt narkotika**

Fördjupat om ungas hälsa

Det tredje valda fördjupningsområdet i Falu kommun handlar om ungas hälsa, och hör till kommunens målområde "God utbildning för alla". Målet lyder "Falu kommuns skolor håller en hög och likvärdig kvalitet". I detta område syftar insatsområdena till att minska social och ekonomisk utsatthet genom att främja god hälsa, medvetna utbildningsval och livslångt lärande. Kunskap och färdigheter som möter det hållbara samhällets och arbetslivets krav på kompetens ska även säkerställas.

I avsnittet om "Hälsa" såg vi att majoriteten av ungdomarna i Falu kommun mår bra, men också att det finns stora könsskillnader i ungas hälsa. Vad som framgår är att tjejer både skattar sin hälsa som sämre än killar, och i högre grad har regelbundna psykiska och somatiska besvär. Andelen unga i Falu kommun som skattar sin hälsa som ganska eller mycket bra har även minskat över tid både bland tjejer och bland killar, och andelen som känner sig stressade och nedstämda flera gånger i veckan eller oftare är högre än år 2015. Detta är dock inte unikt för Falu kommun, utan även forskning och tidigare publikationer visar att den psykiska hälsan och förekomsten av psykosomatiska besvär bland unga i Sverige ökar. En förklaring till detta som tas upp är en ökad skolstress, bland annat utifrån den reformerade grundskolan. Det finns även studier där ungdomar själva uttrycker att skolan är en viktig anledning till att de känner sig stressade och mår dåligt. Även där lyfts skolarbetet som en källa till stress, och särskilt gäller detta tjejer.¹

I en rapport från Folkhälsomyndigheten konstateras också att det finns en ömsesidig relation mellan skolprestationer och psykisk ohälsa. En direkt konsekvens av psykiska besvär tidigt i livet kan vara sämre skolresultat, samtidigt som skolprestationer också kan påverka risken att unga utvecklar internaliserade problem (som depression oro, ångest eller andra former av inåtvända beteenden). Rapporten belyser även könsskillnader i ungas hälsa. Bland annat tar man upp att det är mer vanligt med psykosomatiska symptom bland tjejer än bland killar - samtidigt som tjejer presterar bättre i skolan, får bättre betyg och bättre resultat i prov som mäter kunskapsnivån. Det innebär att sambandet mellan skolprestationer och psykisk ohälsa är komplext och påverkas av många olika faktorer.²

I rapporten lyfts även ett antal faktorer som kan påverka könsskillnader i skolresultat och psykiska ohälsa. Dessa är biologiska faktorer, strukturella faktorer och förväntningar knutna till kön. Till strukturella faktorer hör bland annat utvecklingen på arbetsmarknaden och ökade utbildningskrav. För flera kvinnodominerade yrken är nämligen kraven på utbildning högre än tidigare. Folkhälsomyndigheten skriver att detta kan påverka ungas syn på framtiden, engagemang i skolan och upplevelsen av stress. Förväntningar knutna till kön handlar om att flickor och pojkar ställs inför olika möjligheter och hinder i sin vardag och att de hanterar detta olika.³

Vi vet också att befolkningens hälsa varierar beroende på bakgrund och ekonomiska förutsättningar. Som nämnt i avsnittet "Hälsa" finns det också hälsoskillnader mellan personer med funktionsnedsättning, hbtq-personer och vissa nationella minoriteter jämfört med den övriga befolkningen.⁴ I Statens offentliga utredning "Det handlar om

¹ SOU 2009:64, SOU 2010:80, Folkhälsomyndigheten 2016: Skolprestationer, skolstress och psykisk ohälsa bland tonåringar, Folkhälsomyndigheten: Skolbarns hälsovanor i Sverige 2013/2014

² Folkhälsomyndigheten 2018: Varför har den psykiska ohälsan ökat bland barn och unga i Sverige?

³ Barnombudsmannen 2015: Könsskillnader i skolresultat och psykisk ohälsa. Temarapport Max18

⁴ SOU 2016:55, Mörk, Sjögren & Svaleryd 2014: Hellre rik och frisk - om familjebakgrund och barns hälsa

jämlik hälsa” konstateras det att ojämlikhet i hälsa inte enbart kan lösas genom insatser för bättre levnadsvanor eller inom hälso- och sjukvården. Problem i skolan och arbetslöshet handlar i många fall om olika typer av ojämlikhet i förutsättningar, resurser och möjligheter.⁵

En ytterligare faktor som i stor utsträckning påverkar ungas hälsa är, som nämnt i avsnittet "Trygghet", utsatthet för mobbning och otrygga situationer. Även andra former av utsatthet, såsom hot, misshandel och utnyttjande, påverkar ungas hälsa.⁶

För att ta reda på vad som samvarierar med en sämre psykisk hälsa bland unga i Falu kommun har vi i fördjupningen plockat ut den grupp unga som svarar att de lider av samtliga psykosomatiska besvär flera gånger i veckan eller i stort sett varje dag. Framöver kallar vi denna grupp för riskgruppen. Riskgruppen utgörs av förhållandevis få unga, vilket kan vara bra att vara medveten om. Totalt 3 % av ungdomarna i Falu kommun ingår i riskgruppen. Gruppen består främst av tjejer, 74 % tjejer och 13 % killar, medan de fördelas lika mellan högstadiet och gymnasiet.

För att få ytterligare insikter i vad som samvarierar med ungas hälsa i Falu kommun har vi utöver att titta på riskgruppen även tittat på gruppen unga som svarar att de har en sämre självskattad hälsa (varken bra eller dålig, ganska dålig eller mycket dålig). Bland dessa tillhör 7 % riskgruppen, jämfört med 1 % bland de som skattar sin hälsa som mycket eller ganska bra. Vi ser också att 91 % av de med en sämre självskattad hälsa har minst ett psykosomatiskt symptom varje vecka - att jämföra med 47 % bland de med en bättre självskattad hälsa. Den självskattade hälsan samvarierar alltså med förekomsten av psykiska och somatiska besvär.

Bakgrund

När det kommer till födelse-land ser vi att en lika stor andel unga som är födda i Sverige som utrikes tillhör riskgruppen. Det syns heller ingen tydlig skillnad utifrån födelse-land avseende den självskattade hälsan. Tittar vi på gruppen unga som själva är födda utanför Sverige och/eller har minst en förälder som är det syns inte heller några tydliga skillnader, varken vad gäller riskgruppen eller den självskattade hälsan.

Socioekonomi

Gällande socioekonomi har vi återigen tittat på två frågor där den ena är i vilken grad ungdomarna känner sig oroliga för sin egen ekonomi och den andra vilken sysselsättning de uppgett att deras föräldrar har. Här ser vi inga större skillnader i de två frågorna var för sig, men däremot ser vi att de ungdomar som ingår i riskgruppen i högre grad än de som inte gör det svarat antingen att en förälder är utanför arbets-

En direkt konsekvens av psykiska besvär tidigt i livet kan vara sämre skolresultat, samtidigt som skolprestationer kan påverka risken att unga utvecklar internaliserade problem

Folkhälsomyndigheten 2018

marknaden eller att de oroar sig för sina föräldrars ekonomi. Bland unga i riskgruppen svarar 25 % att något av dessa två alternativ stämmer, jämfört med 11 % av de som inte tillhör riskgruppen. En ytterligare skillnad som syns är att unga som är oroliga för sina föräldrars ekonomi i högre grad än de som inte är det har minst ett psykosomatiskt symptom flera gånger i veckan eller oftare. Bland de som oroar sig har 82 % minst ett psykosomatiskt besvär flera gånger i veckan eller oftare, jämfört med 60% bland de som inte oroar sig. En mindre sådan skillnad gäller även de unga som har minst en förälder utanför arbetsmarknaden. Vidare ser vi att unga som oroar sig för sina föräldrars ekonomi skattar sin hälsa som sämre övriga: 59 % av de som oroar sig har en sämre självskattad hälsa, jämfört med 30 % bland de som inte oroar sig.

Funktionsnedsättning eller långvarig sjukdom

Vad gäller funktionsnedsättning eller långvarig sjukdom syns också vissa skillnader. Av de som svarar att de har en nedsatt funktion eller långvarig sjukdom tillhör 7 % riskgruppen. Motsvarande andel bland de som svarar att de inte har någon nedsatt funktion eller långvarig sjukdom är 2 %. Vi ser också att ungdomarna som har någon nedsatt funktion eller långvarig sjukdom även har en sämre självskattad hälsa än de som inte har det. Bland de med en nedsatt funktion skattar 50 % sin hälsa som sämre, att jämföra med 28 % bland de som inte har någon nedsatt funktion/sjukdom. Vi ser också att unga med en nedsatt funktion eller långvarig sjukdom har minst ett psykosomatiskt symptom flera gånger i veckan eller oftare i högre grad (72 %) än de som inte svarat att de har någon nedsatt funktion eller långvarig sjukdom (59 %).

Föreningsmedlemskap

Vad gäller föreningsmedlemskap syns en mindre skillnad mellan de som är med i riskgruppen och de som inte är det. 52 % av de som tillhör riskgruppen är föreningsmedlemmar, medan motsvarande andel bland de som inte tillhör riskgruppen är 57 %. Däremot framgår en tydligare skillnad när det kommer till ungdomarnas självskattade hälsa. Bland de med en bättre självskattad hälsa är 62 % föreningsmedlemmar, jämfört med 45 % bland de som skattar sin hälsa som sämre.

Drog, tobaks-och alkoholvanor

Totalt 5 % av ungdomarna i Falu kommun har någon gång använt narkotika. Vad som framgår är att unga som tillhör riskgruppen i högre grad än de som inte gör det vid något tillfälle använt narkotika. 76 % av ungdomarna i riskgruppen svarar att de aldrig använt narkotika, jämfört med 96 % bland övriga. De svarar även i lägre grad att de sällan eller aldrig röker cigaretter och dricker alkohol. Det rör sig dock om ett fåtal individer inom riskgruppen som använt narkotika och som röker, dricker och snusar någon gång i månaden eller oftare.

Det syns även skillnader utifrån självskattad hälsa när det kommer till drog-och alkoholvanor. De som mår sämre svarar i lägre grad än de som mår bra att de sällan eller aldrig dricker snusar och röker cigaretter. 84-85 % av de med en sämre självskattad hälsa snusar och röker sällan eller aldrig, jämfört med 90-94 % bland de som mår bättre. De svarar även i lägre grad att de aldrig eller sällan dricker alkohol - 72 % jämfört med 81 % bland de som mår bättre. Vad gäller narkotikaanvändning syns också en mindre skillnad. Bland de som mår sämre har 93 % aldrig använt narkotika, medan andelen bland de som mår bra är 97 %.

⁵ SOU 2016:55: Det handlar om jämlik hälsa

⁶ MUCF 2007: Fokus 07: En analys av ungas hälsa och utsatthet

Nöjdhet med livet

När det kommer till nöjdhet med olika aspekter av livet ser vi att riskgruppen är mindre nöjda än övriga med sin fritid, skolan, familjen, sin ekonomi och livet som helhet. Även utifrån självskattad hälsa syns tydliga skillnader. Även unga med en sämre självskattad hälsa är mindre nöjda med samtliga aspekter av livet: skolan, utbildningen, kompisarna, familjen, sin ekonomi och livet som helhet.

Utsatthet för mobbning

Totalt 22 % av ungdomarna i Falu kommun har enstaka gånger eller under en längre period utsatts för mobbning, trakasserier eller blivit utfrysta. Högstadietjejer har i högst grad utsatts. Här ser vi också att unga inom riskgruppen utsatts i högre grad än de som inte tillhör riskgruppen. Bland de unga som tillhör riskgruppen har 60 % utsatts för mobbning enstaka gånger eller en längre period under de senaste sex månaderna, medan motsvarande andel bland de som inte tillhör riskgruppen är 20 %. Unga i riskgruppen har även utsatts för orättvis behandling i högre grad - 68 %, jämfört med 39 % bland övriga.

Vi ser därutöver att de unga med en sämre självskattad hälsa utsatts för mobbning i högre grad än de med en bra hälsa. Bland unga som mår sämre har 35 % utsatts för mobbning och 59 % för orättvis behandling. Motsvarande andel bland unga som mår bra är 15 % vad gäller mobbning och 30 % vad gäller orättvis behandling.

Förtroende för vuxna och politiker

Vad gäller förtroendet för vuxna i allmänhet och för politiker ser vi att unga som tillhör riskgruppen har ett lägre förtroende både för vuxna och för politiker. 88 % av de unga i riskgruppen har ett mycket eller ganska litet förtroende för politiker, och 76 % har ett mycket eller ganska litet förtroende för vuxna. Motsvarande andel bland de som inte tillhör riskgruppen är 52 respektive 26 %. Liknande mönster syns när det kommer till skillnader i självskattad hälsa - unga som mår bra har ett högre förtroende för både vuxna och politiker jämfört med de unga som mår sämre.

Trivsel och trygghet i skolan

För att ta reda på mer om hur hälsa samvarierar med trivsel i skolan har vi även skolfrågorna analyserats fördjupat. Vad som framgår är att unga i riskgruppen i högre grad än de som inte tillhör riskgruppen är missnöjda med skolan. Bland unga i riskgruppen är 44 % missnöjda med skolan, jämfört med 17 % bland övriga. De känner sig även trygga i skolan i lägre grad, och har en lägre instämmandegrad i frågorna om trivsel och stämning. De svarar också i högre grad att olika problem förekommer i skolan (våld, mobbning, rasism, sexuella trakasserier).

Tittar vi på gruppen unga med en sämre självskattad hälsa syns också tydliga samband. Unga som mår sämre är i högre grad missnöjda med skolan och känner sig något mindre trygga i skolan. De trivs även med stämningen i lägre grad, och anser i lägre grad att elever och lärare bemöter varandra med respekt och att lärare behandlar killar och tjejer lika. De instämmer även i frågorna om inflytande i skolan i lägre grad. De anser exempelvis i lägre grad än de som mår bra att skolan uppmuntrar till aktivt deltagande i elevrådet och att eleverna fått veta vad de kan ha inflytande över.

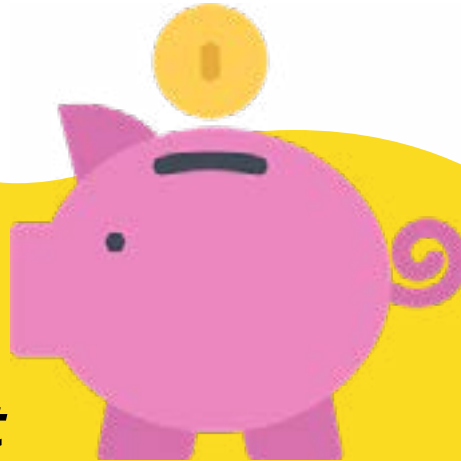
G. Arbete

I detta avsnitt ställs några frågor om arbete och företagande.

Arbetsmarknaden har de senaste åren förändrats och detta har påverkat unga i stor grad. Etableringsåldern har ökat och likaså har kraven på kompetens och utbildning kraftigt ökat. Enligt Folkhälsomyndigheten är en ökad medvetenhet bland unga om dessa krav och svårigheter något som påverkar ungas hälsa. Enligt flera studier oroar sig även många unga över framtiden och möjligheten att få ett arbete.¹

En fullföljd gymnasieutbildning är det viktigaste för att unga senare ska få ett arbete.² En annan sak som även kan vara viktig för kommunen är att arbeta för att fler ungdomar får möjligheten till arbetserfarenhet via extrajobb och sommarjobb, vilket också kan öka chanserna för en senare etablering på arbetsmarknaden.

I rapporten "Unga röster 2016" framkommer det också att många ungdomar efterfrågar mer praktik, mer information från skolan om hur arbetsmarknaden fungerar, mer studiebesök och möjligheten att få träffa olika personer som berättar om sina yrken.³

"Ge fler möjligheter till jobb så att unga kan få pengar och ha ett syfte utöver studier."

– Svar på frågan vad Falu kommun borde veta för att göra kommunen bättre för unga

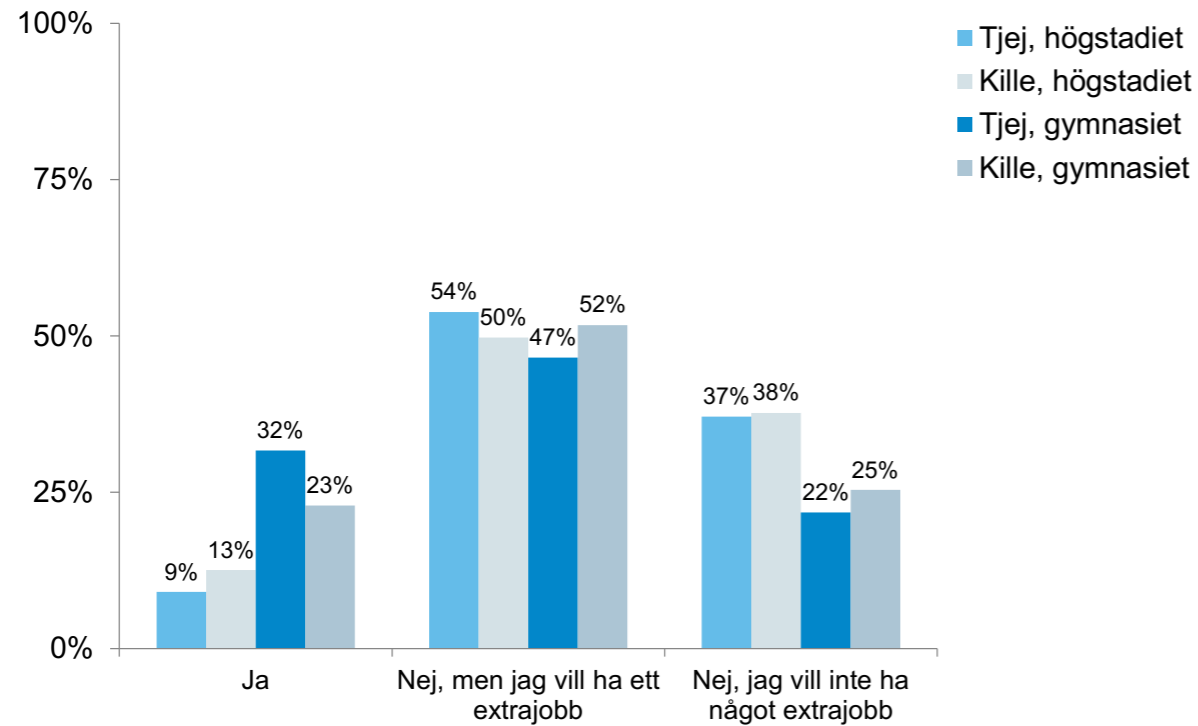
¹ Se exempelvis: Linneuniversitet 2016 "Sveriges ungdomar om framtiden." eller Mentor & Ungdomar.se "Unga röster 2016."

² Folkhälsomyndigheten 2018 "Varför har den psykiska ohälsan ökat bland barn och unga i Sverige?"

³ Mentor & Ungdomar.se "Unga röster 2016."

En andel om 10 % av högstadieungdomarna och 27 % av gymnasieungdomarna har ett extrajobb. Runt hälften svarar att de skulle vilja ha ett extrajobb. Tjejer i högstadiet är de som i högst grad svarar att de skulle vilja ha ett extrajobb medan tjejer i gymnasiet i högst grad redan har ett extrajobb. Vid en jämförelse med regionsnittet framgår det att andelen med extrajobb är på en liknande nivå i Falu kommun. Andelen gymnasieungdomar med extrajobb har ökat sedan år 2018. Skillnaden mellan årskurserna har därmed ökat.

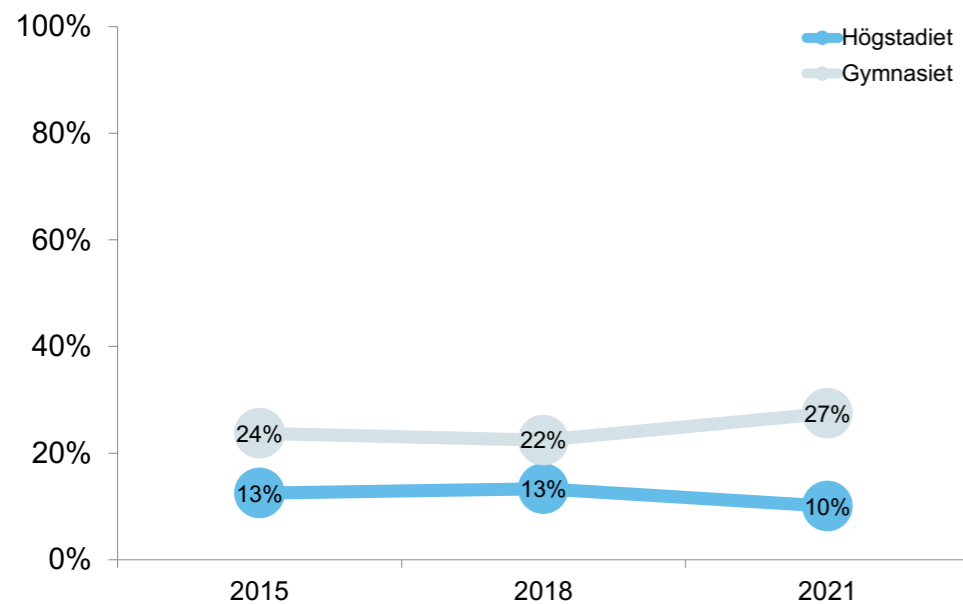
G1. Har du något extrajobb just nu?

G1a. Andel med extrajobb just nu: Jämförelse med snittet i Dalarna

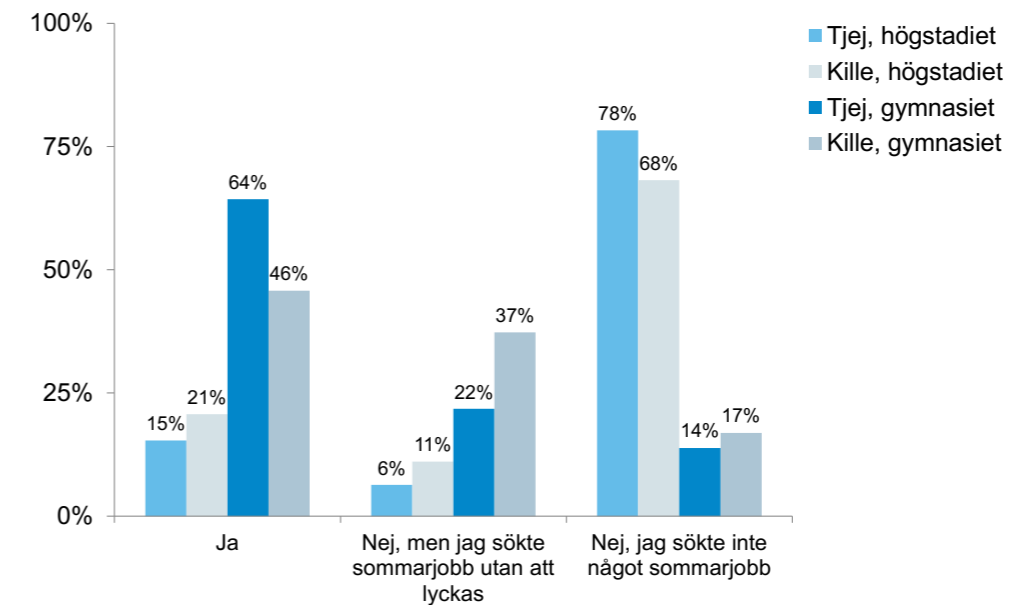
Falu kommun högstadiet	Dalarna högstadiet	Falu kommun gymnasiet	Dalarna gymnasiet
10%	12%	27%	30%

G1b. Andel med extrajobb just nu: Jämförelse över tid

Andelen högstadieungdomar som har haft ett sommarjobb den senaste sommaren är 17 %. Detta är lägre än regionsnittet för Dalarna men på en liknande nivå som år 2018 och år 2015. Andelen gymnasieungdomar som hade ett sommarjobb i somras, 55 %, är klart högre än för högstadieungdomarna. Detta är dock lägre än snittet för Dalarna, men på en liknande nivå som år 2015 och år 2018.

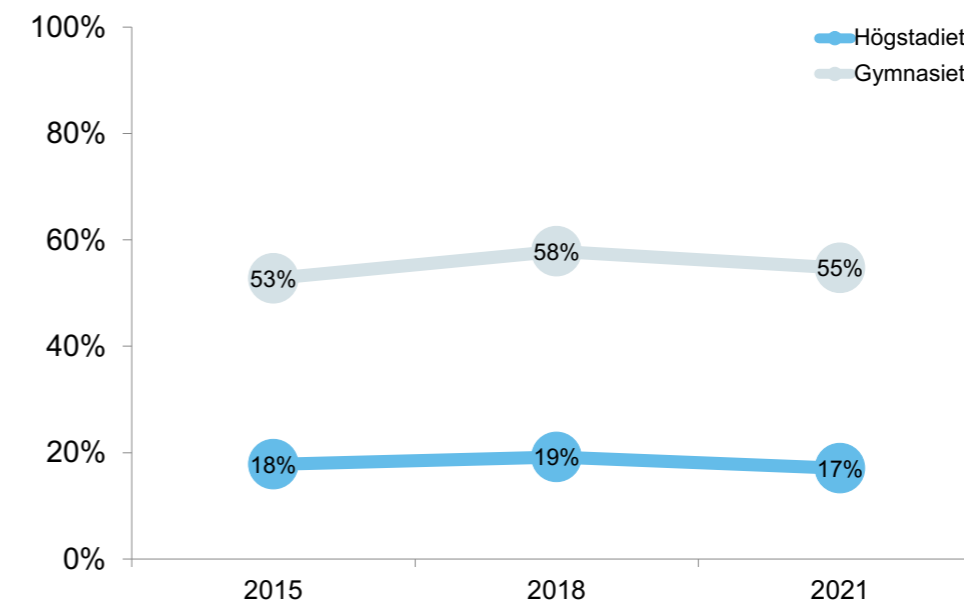
G2. Hade du ett sommarjobb i somras?

G2a. Andel med sommarjobb den senaste sommaren: Jämförelse med snittet i Dalarna

Falu kommun högstadiet	Dalarna högstadiet	Falu kommun gymnasiet	Dalarna gymnasiet
17%	22%	55%	68%

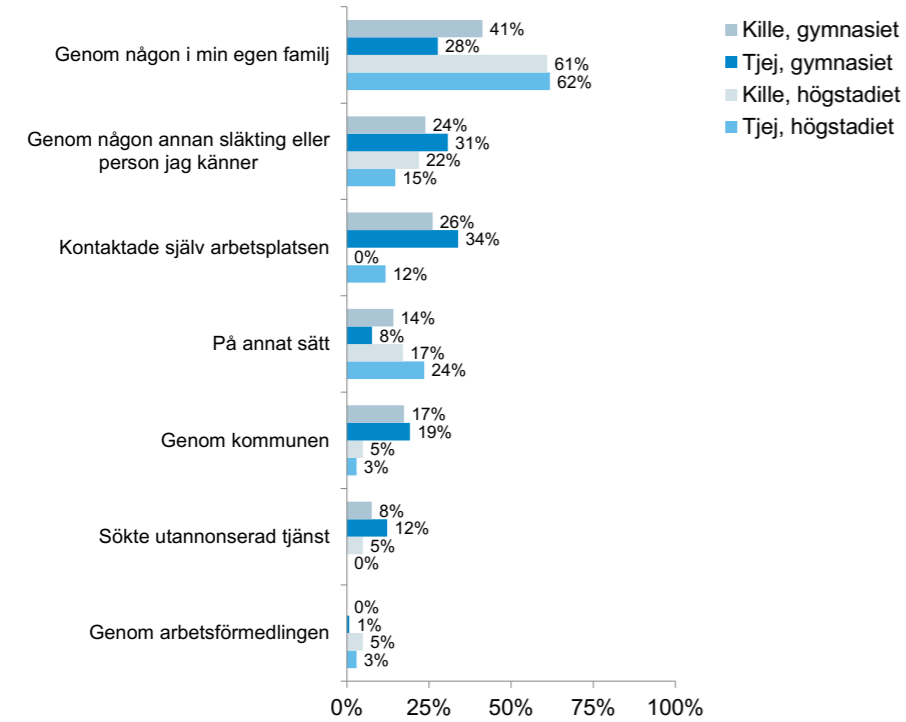
G2b. Andel med sommarjobb den senaste sommaren: Jämförelse över tid

Vanligast bland högstadieungdomarna är att ha fått sitt sommarjobb genom någon i den egna familjen, se G2c på följande sida. Det vanligaste svaret bland gymnasieungdomarna är att man fått jobbet genom att själv kontakta arbetsplatsen eller genom någon i familjen/släkten.

G2c. Hur fick du ditt sommarjobb?

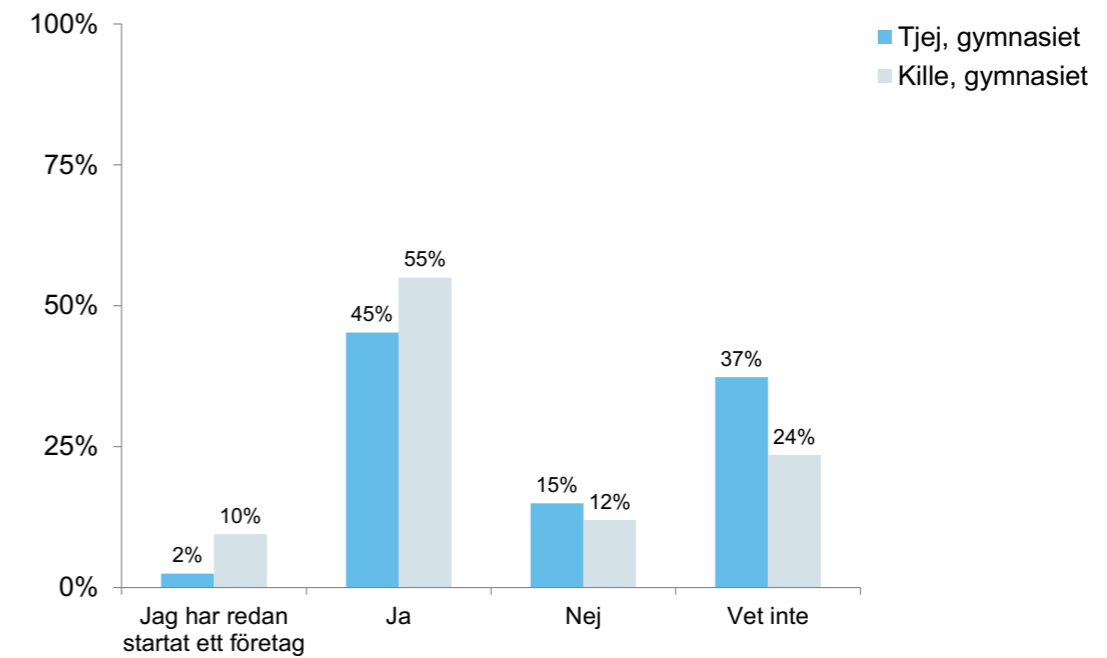
Besvarades endast av de som hade ett sommarjobb i somras

Inställning till eget företagande

Gymnasieungdomarna fick svara på en fråga om deras inställning till att starta eget företag. 45 % av tjejerna och 55 % av killarna svarar att de skulle kunna tänka sig att starta eget i framtiden. Därutöver svarar 10 % av killarna och 2 % av tjejerna att de redan har ett företag. Andelen unga i Falu kommun som kan tänka sig starta företag är på en något lägre nivå än regionsnittet.

G3. Skulle du kunna tänka dig att starta eget företag i framtiden?

G3a. Skulle du kunna tänka dig att starta eget företag i framtiden? Andel "Ja" Jämförelse med snittet i Dalarna

Falu kommun gymnasiet	Dalarna gymnasiet
50%	55%

"Jag vill att skolan ska bli bättre. (...) Vi lär oss saker som att lösa avancerade matteproblem men inte hur man betalar skatt, får pengar eller får jobb"

– Svar på frågan om vad Falu kommun borde veta för att göra kommunen bättre för unga

H. Framtid

I det sista avsnittet i Lupp-enkäten ställs frågor om hur ungdomarna ser på framtiden, vad de vill göra och huruvida de planerar att flytta från kommunen.

Som tidigare nämnts i avsnittet om arbete så oroar sig många ungdomar över framtiden. I rapporten "Unga röster 2016" svarar hela 4 av 10 att de känner oro för framtiden. I samma studie framkommer det att oron ökar i takt med ungdomarnas ålder.¹ Flertalet studier påvisar att ungas oro inför framtiden är kopplat till bland annat studieresultat och jobbmöjligheter.

Även förändrade förutsättningar kopplat till rådande pandemi och klimatförändringarna är två ytterligare aspekter som kan bidra till oro bland unga, vilket bland annat tas upp i Bris rapport "Hållbara liv: Om barnets rättigheter, barns uppväxtvillkor och samhällets ansvar". I rapporten konstateras också att relationer, existentiella frågor och identitet är aspekter som kan skapa oro för framtiden bland unga. Även oro över att hitta en bostad lyfts som en sak som kan bidra till att unga oroar sig för framtiden.²

¹ Mentor & Ungdomar.se "Unga röster 2016."

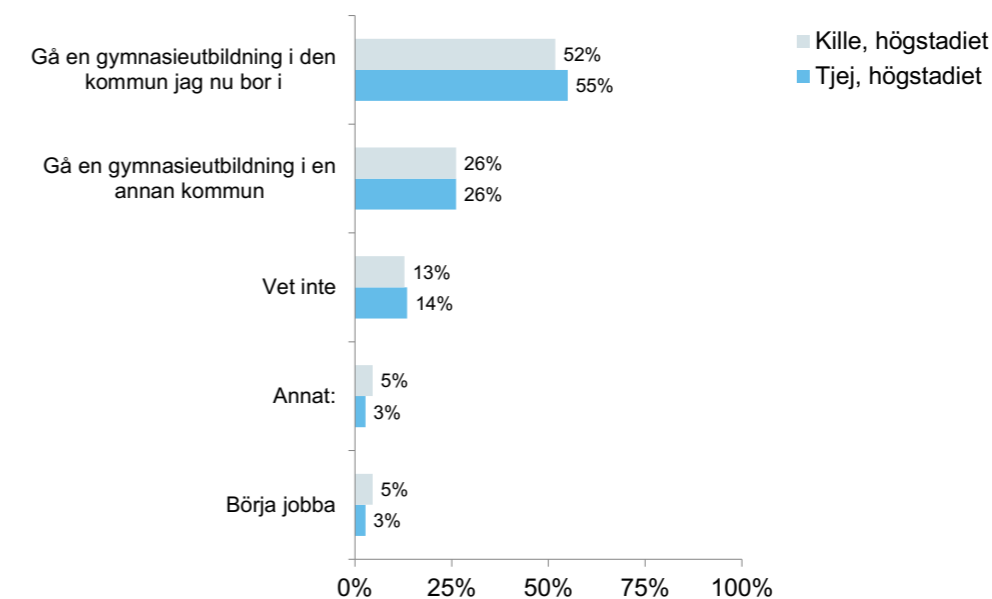
² Bris 2020: "Hållbara liv: Om barnets rättigheter, barns uppväxtvillkor och samhällets ansvar"

Vad unga i högstadiet vill och tror de kommer göra

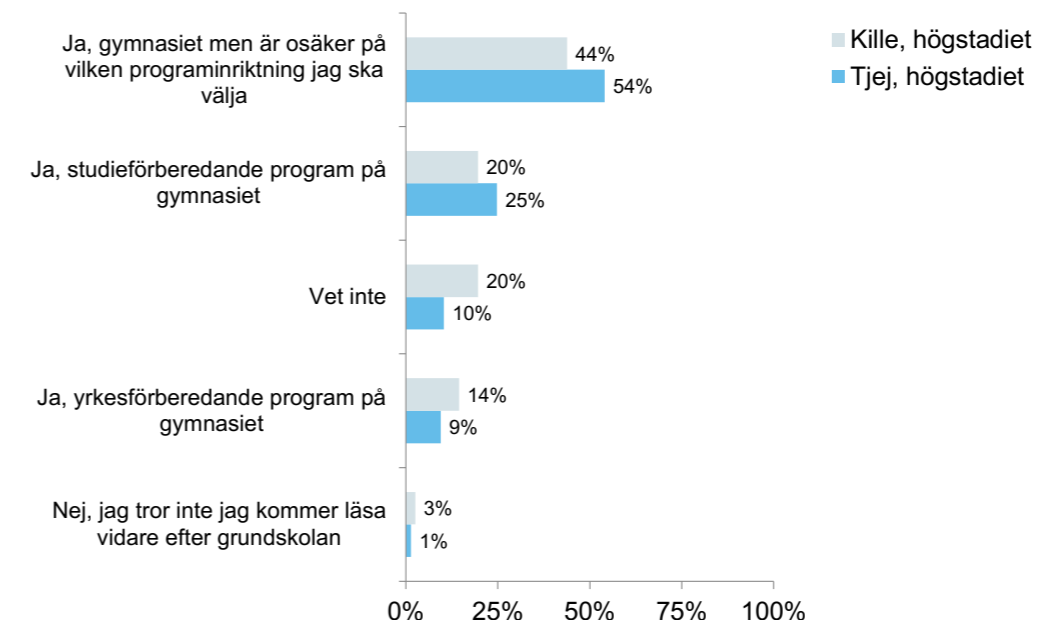
En stor majoritet av ungdomarna i högstadiet skulle helst gå en gymnasieutbildning (i kommunen eller på annan ort) efter grundskolan, se diagram H1a. En mycket liten andel, 3-5 %, vill helst börja jobba.

Som det framgår i diagram H1b svarar en stor majoritet av högstadieungdomarna att de tror att de kommer läsa vidare på gymnasiet, direkt eller senare. 20 % av killarna och 10 % av tjejerna vet inte om de kommer läsa vidare efter grundskolan. 1-3 % tror inte att de kommer läsa vidare.

H1a. Vad skulle du helst vilja göra direkt efter grundskolan?

H1b. Tror du att du kommer läsa vidare efter grundskolan (direkt eller senare)?

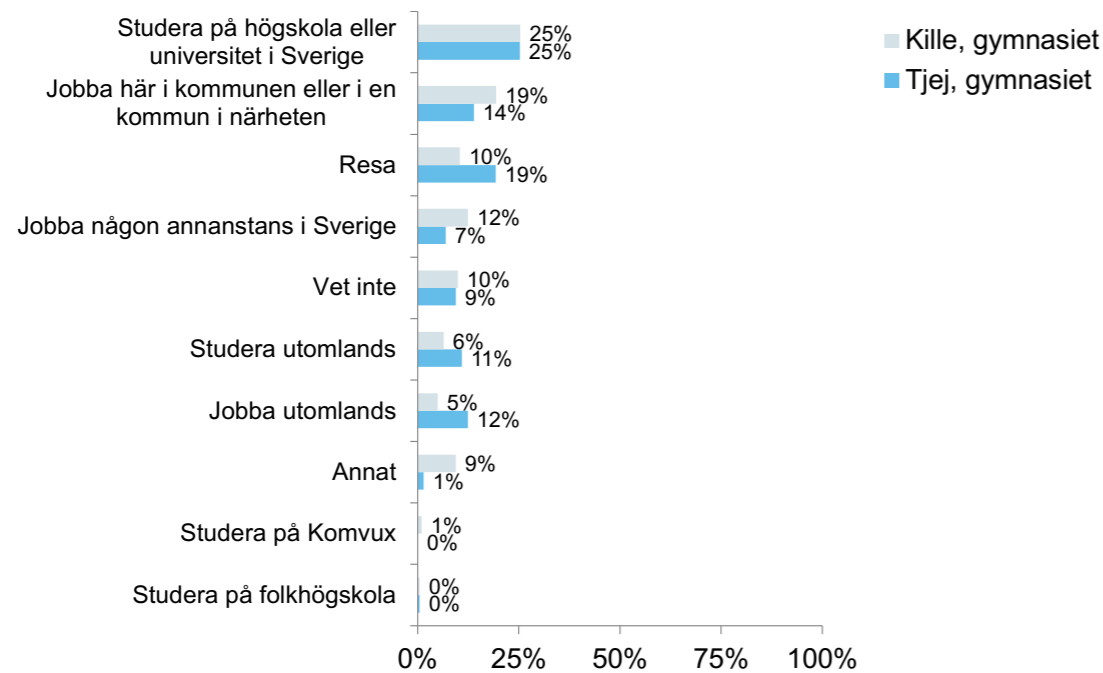

Vad unga i gymnasiet vill och tror de kommer göra

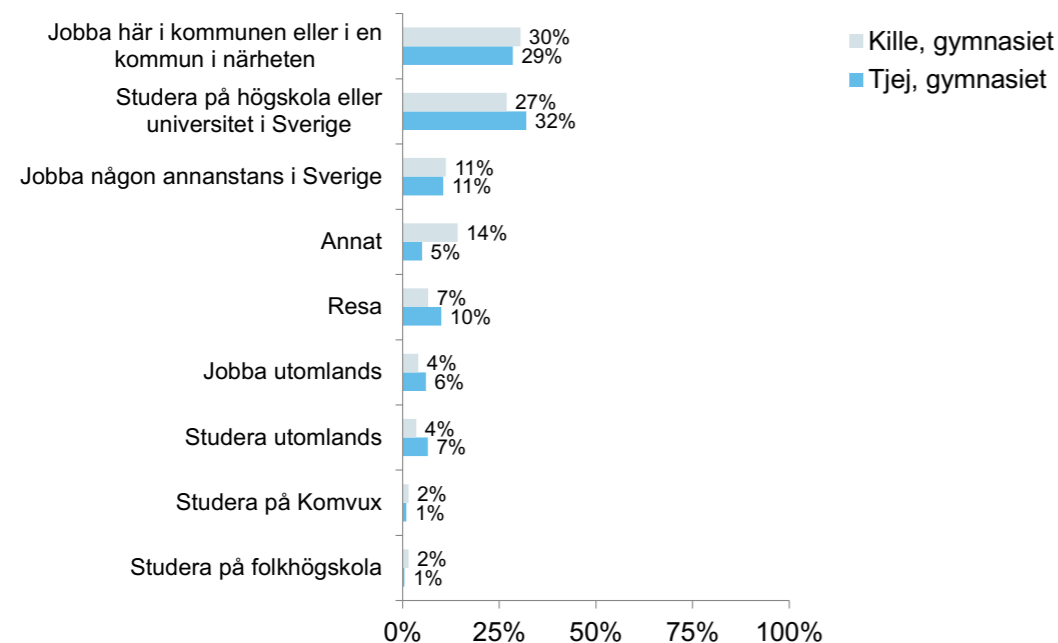
De flesta gymnasieungdomarna, 25 %, vill helst studera på högskola eller universitet i Sverige direkt efter gymnasiet. Killar vill i något högre grad än tjejer börja jobba i kommunen, i en närliggande kommun eller någon annanstans i Sverige, medan tjejer i högre grad än killar vill resa samt studera och jobba utomlands.

29-30 % av gymnasieungdomarna tror att de kommer att jobba i kommunen eller i en kommun i närheten direkt efter gymnasiet, se diagram H1d. En liknande andel, 27-32 %, tror att de kommer studera på högskola eller universitet i Sverige.

H1c. Vad skulle du helst vilja göra direkt efter gymnasiet?

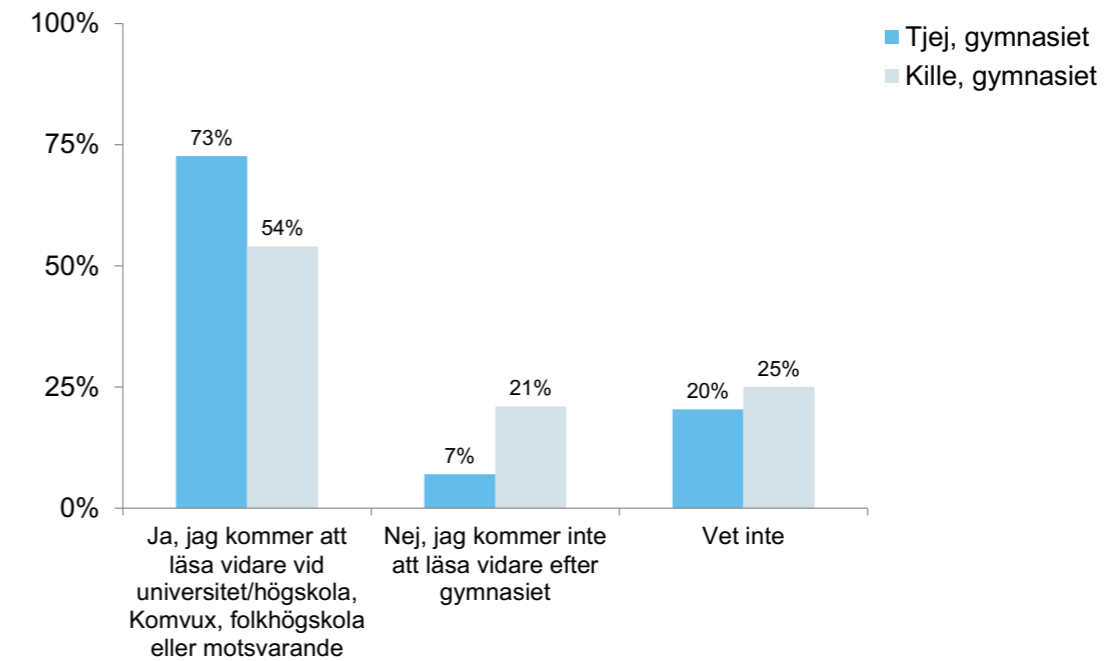

H1d. Vad tror du att du kommer göra direkt efter gymnasiet?

73 % av gymnasietjejerna och 54 % av gymnasiekillarna svarar att de tror att de kommer att läsa vidare efter gymnasiet, direkt eller senare. Andelen som tror att de kommer läsa vidare har minskat bland killar sedan 2018, se diagram H2b. Skillnaden mellan könen har därmed ökat. Jämfört med regionsnittet tror unga i Falu kommun i högre grad att de kommer läsa vidare, se tabell H2a.

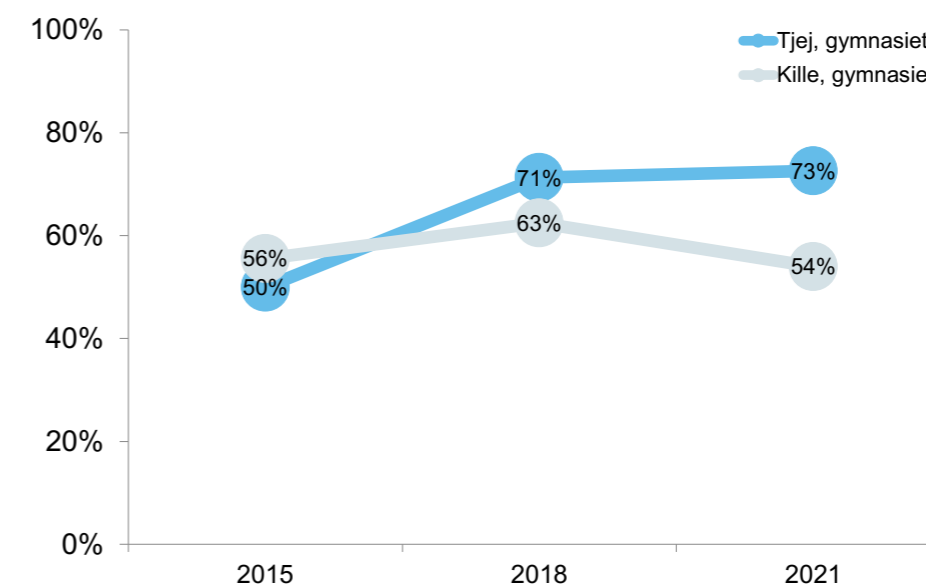
H2. Tror du att du kommer läsa vidare efter gymnasiet, direkt eller senare?

H2a. Tror du att du kommer läsa vidare? Jämförelse med snittet i Dalarna

	Falu kommun gymnasiet	Dalarna gymnasiet
Ja	63%	54%
Nej	14%	20%
Vet inte	23%	25%

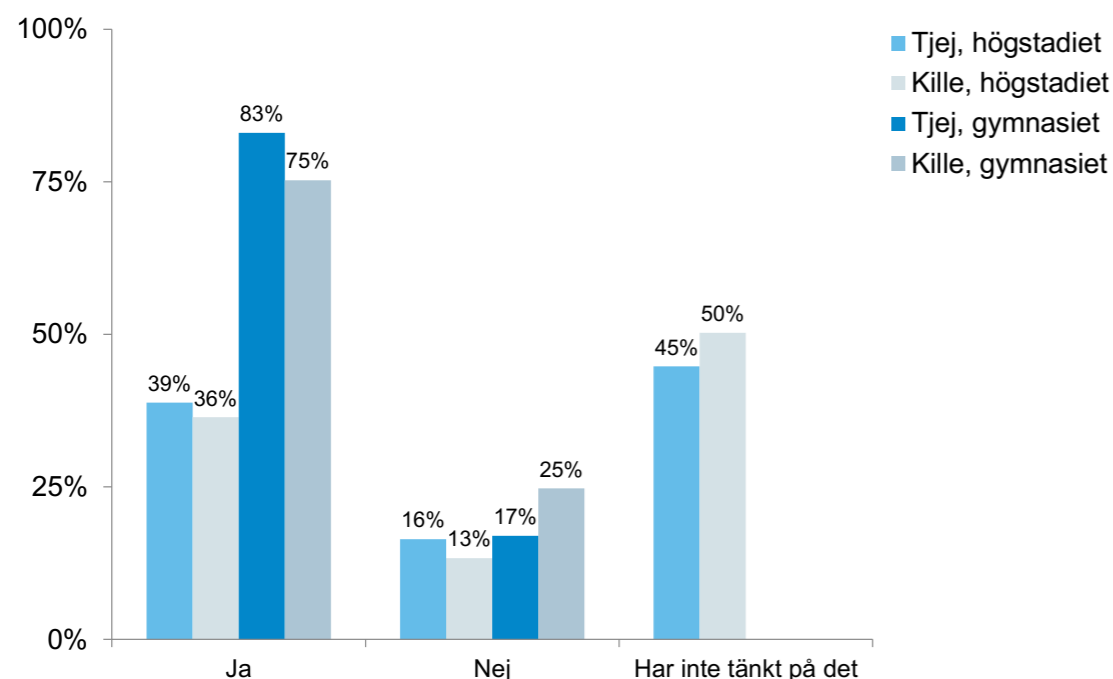
H2b. Andelen som tror de kommer läsa vidare: Jämförelse över tid

Flytta eller stanna i kommunen

Andelen som tror att de kommer att flytta från kommunen där de bor är högst bland gymnasieeleverna, 79 % totalt. 39 % av högstadieungdomarna tror att de kommer att flytta. Gymnasietjejerna tror i högst grad att de kommer flytta. Andelen högstadieungdomar i Falu kommun som tror att de kommer flytta är lägre än Dalarnas regionsnitt och på en liknande nivå som år 2018. För gymnasiet är resultatet mer likt rikssnittet, men andelen som tror att de kommer flytta från kommunen är högre än år 2018.

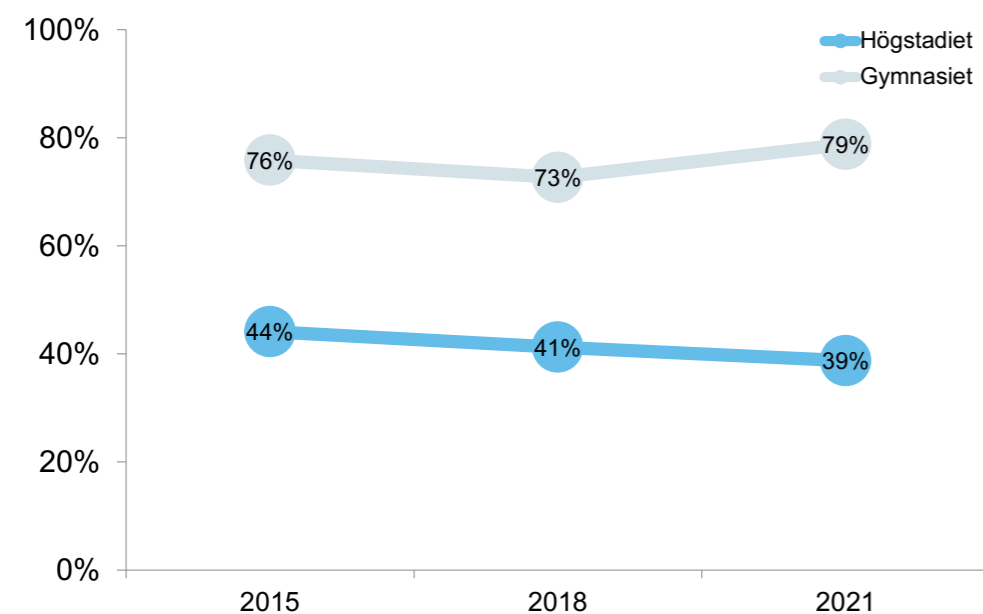
H4. Tror du att du kommer att flytta från kommunen där du bor?

H4a. Andelen som tror de kommer flytta: Jämförelse med snittet i Dalarna

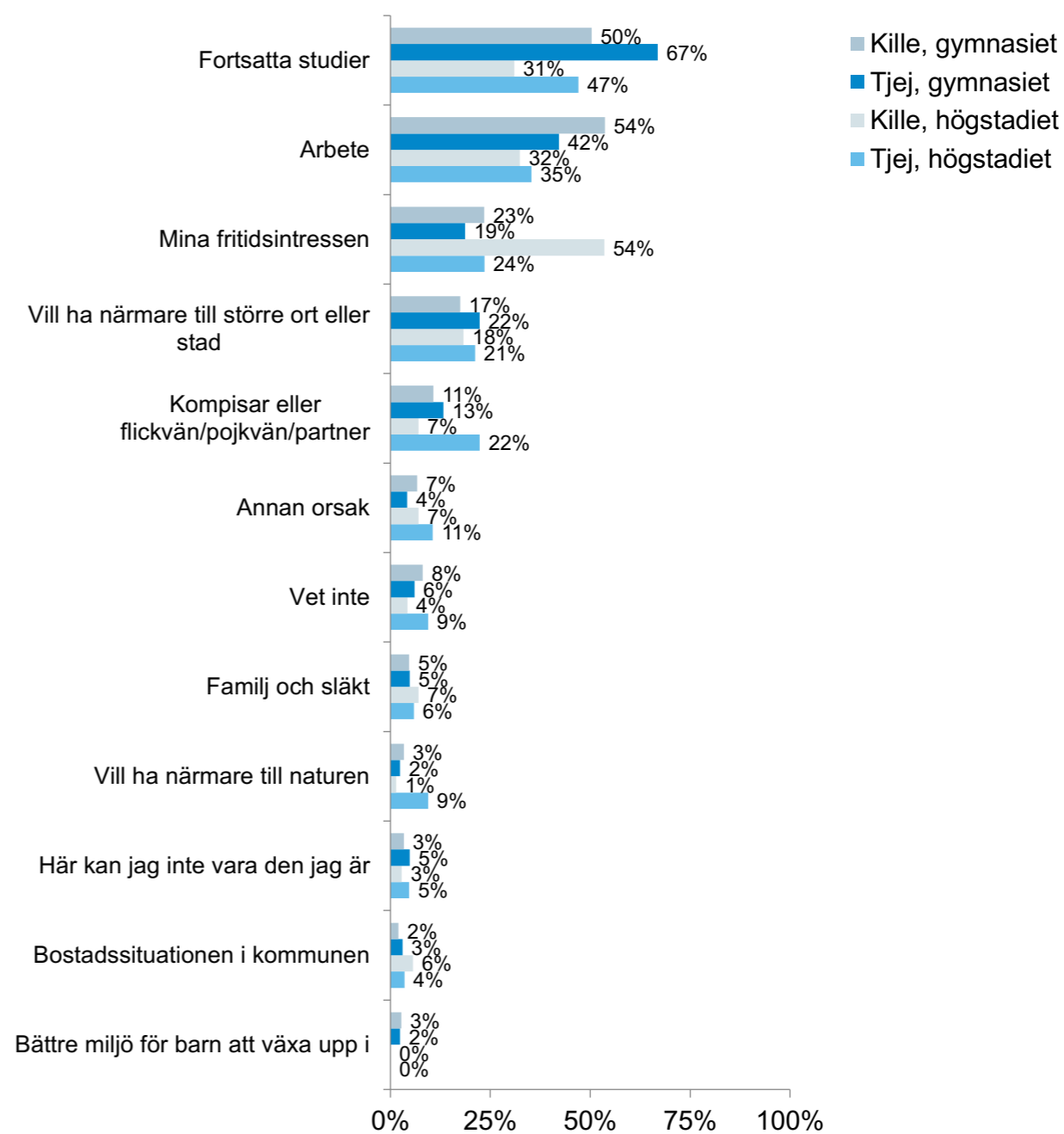
Falu kommun högstadiet	Dalarna högstadiet	Falu kommun gymnasiet	Dalarna gymnasiet
39%	45%	79%	75%

H4b. Andelen som tror de kommer flytta: Jämförelse över tid

De som svarade att de tror att de kommer flytta fick svara på en följdfråga om varför. Många anger att de tror de kommer flytta på grund av arbete eller fortsatta studier. Bland gymnasieungdomarna tror hela 50-67 % att de kommer flytta på grund av studier. Över hälften av högstadiekillarna, 54 %, tror även att de kommer flytta för sina fritidsintressen. 22 % av högstadietjejerna tror att de kommer flytta för sina kompisar eller partner.

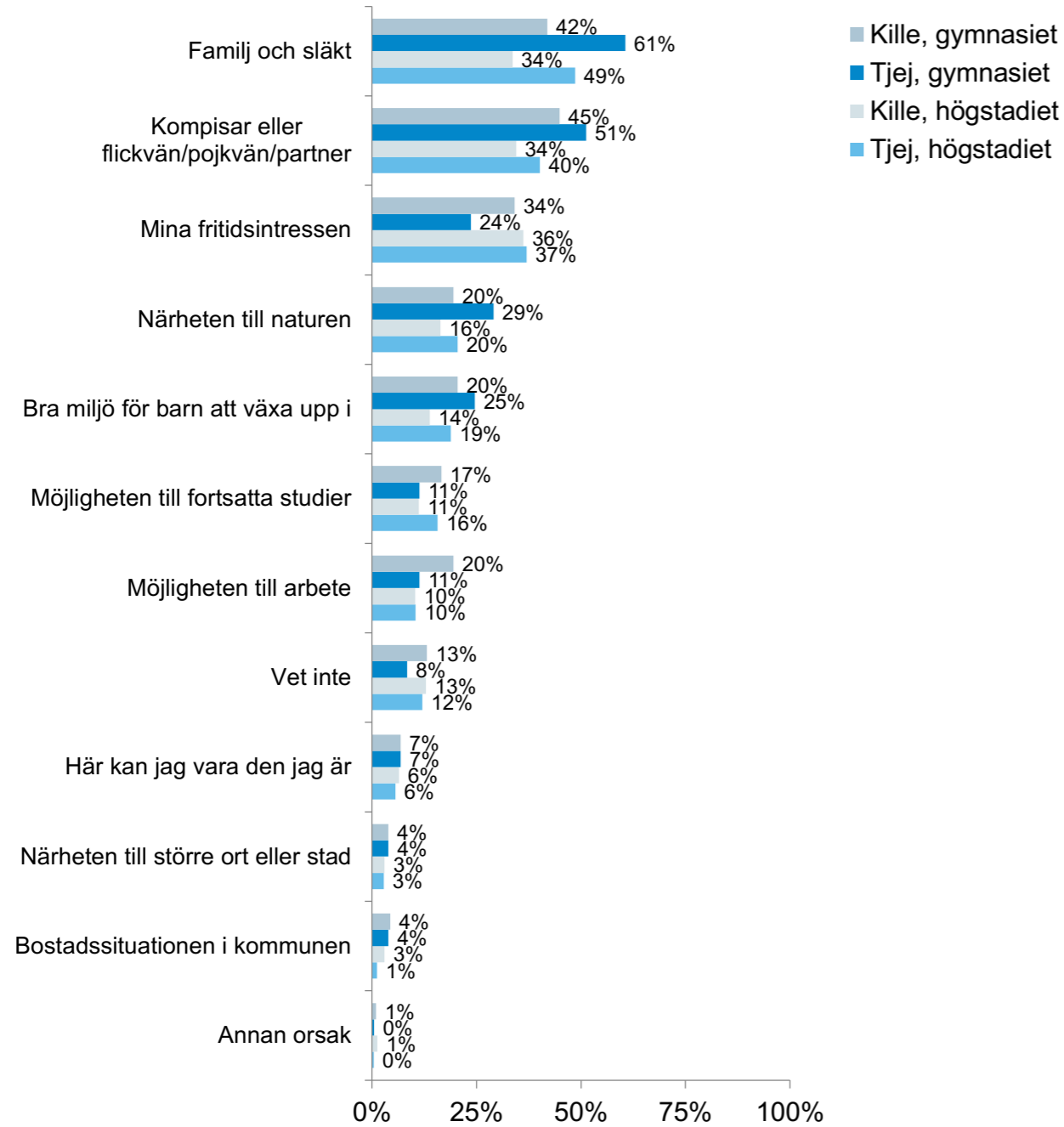
H4c. Av vilken anledning tror du att du kommer flytta från kommunen? Besvarades endast av de som tror de kommer flytta

Det bästa med kommunen

I Lupp-enkäten ställdes en fråga om vad som är det bästa med att bo i kommunen. Familj och släkt samt kompisar och partner är det som störst andel anger. Fritidsintressen är ett ytterligare skäl som många nämner, i högst grad killarna och högstadietjejrna. 20 % av gymnasiekillarna svarar "Möjligheten till arbete".

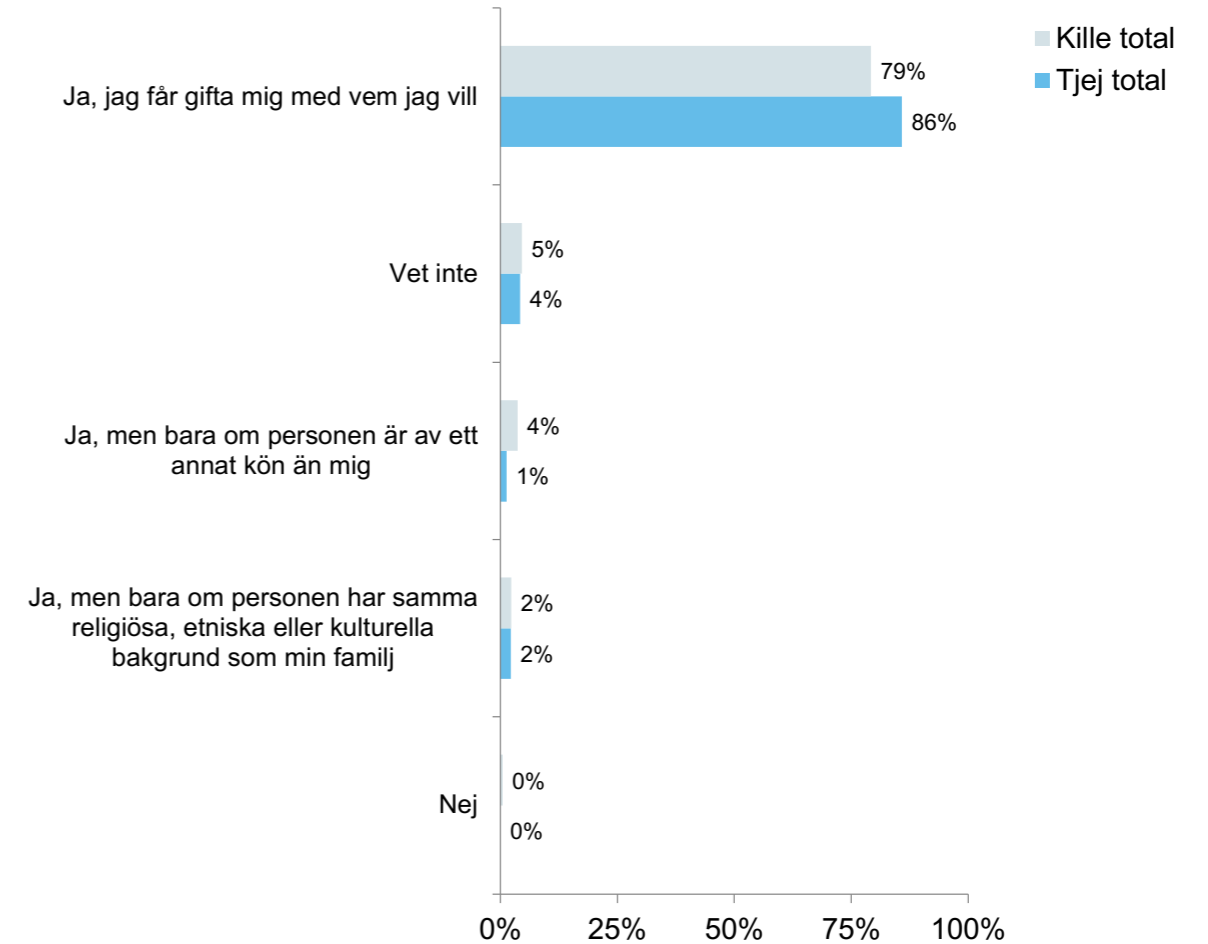
H5. När du tänker på hur det är att bo i din kommun, markera det eller de alternativ som du tycker är det bästa med att bo i din kommun?

Vilka unga får gifta sig med

I enkäten ställdes även en fråga om huruvida ungdomarna får gifta sig med vilka de vill. 79 % av killarna och 86 % av tjejerna svarar att de får det, se diagram H6 nedan.

H6. Får du gifta dig med vem du vill?

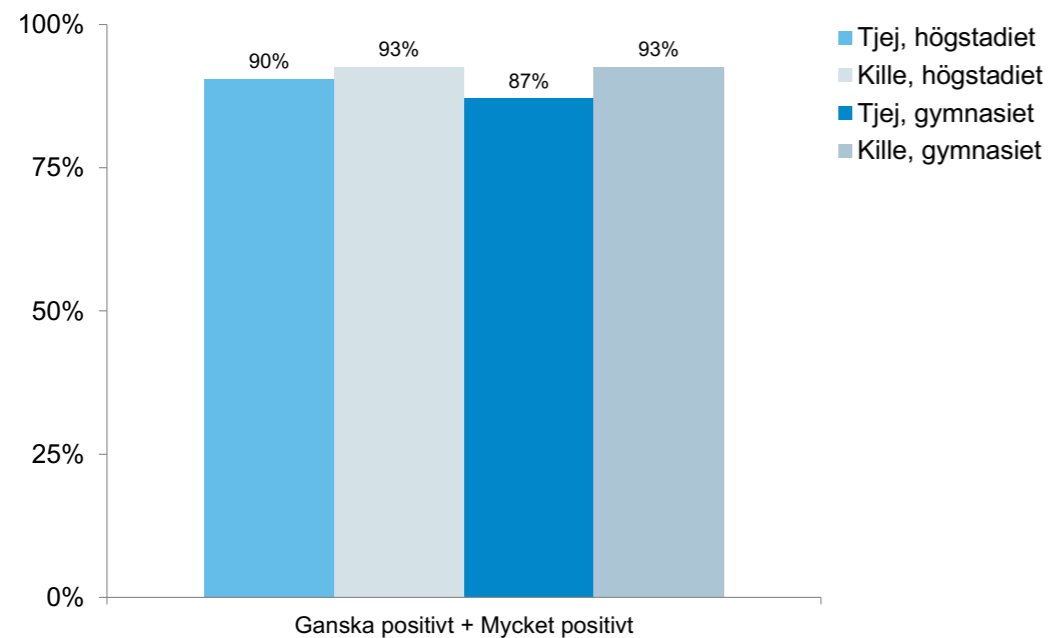
Framtid

Som framgår nedan svarar en stor andel, 90-91 %, av både högstadieungdomarna och gymnasieungdomarna att de ser mycket eller ganska positivt på framtiden. Resultatet ligger på en liknande nivå som regionsnittet för Dalarna, se tabell H7a.

Bland tjejerna har andelen med en positiv framtidssyn minskat något över tid. Andelen killar med positiv framtidssyn är däremot oförändrad.

H7. Hur ser du på framtiden?

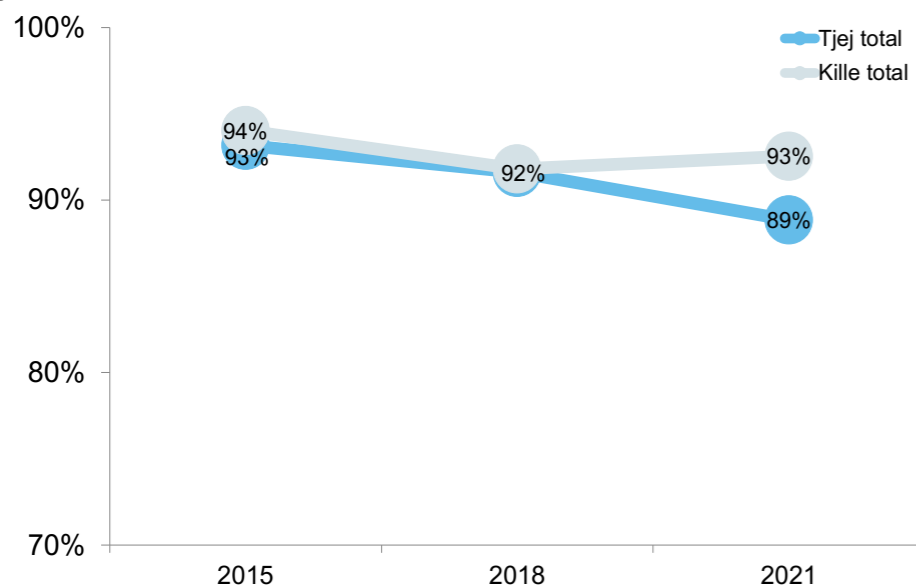
Andel som svarat ganska positivt och mycket positivt

H7a. Hur ser du på framtiden? Jämförelse med snittet i Dalarna

	Falu kommun högstadiet	Dalarna högstadiet	Falu kommun gymnasiet	Dalarna gymnasiet
Mycket + ganska positivt	91%	88%	90%	89%

H7b. Hur ser du på framtiden? Andel mycket + ganska positivt. Jämförelse över tid

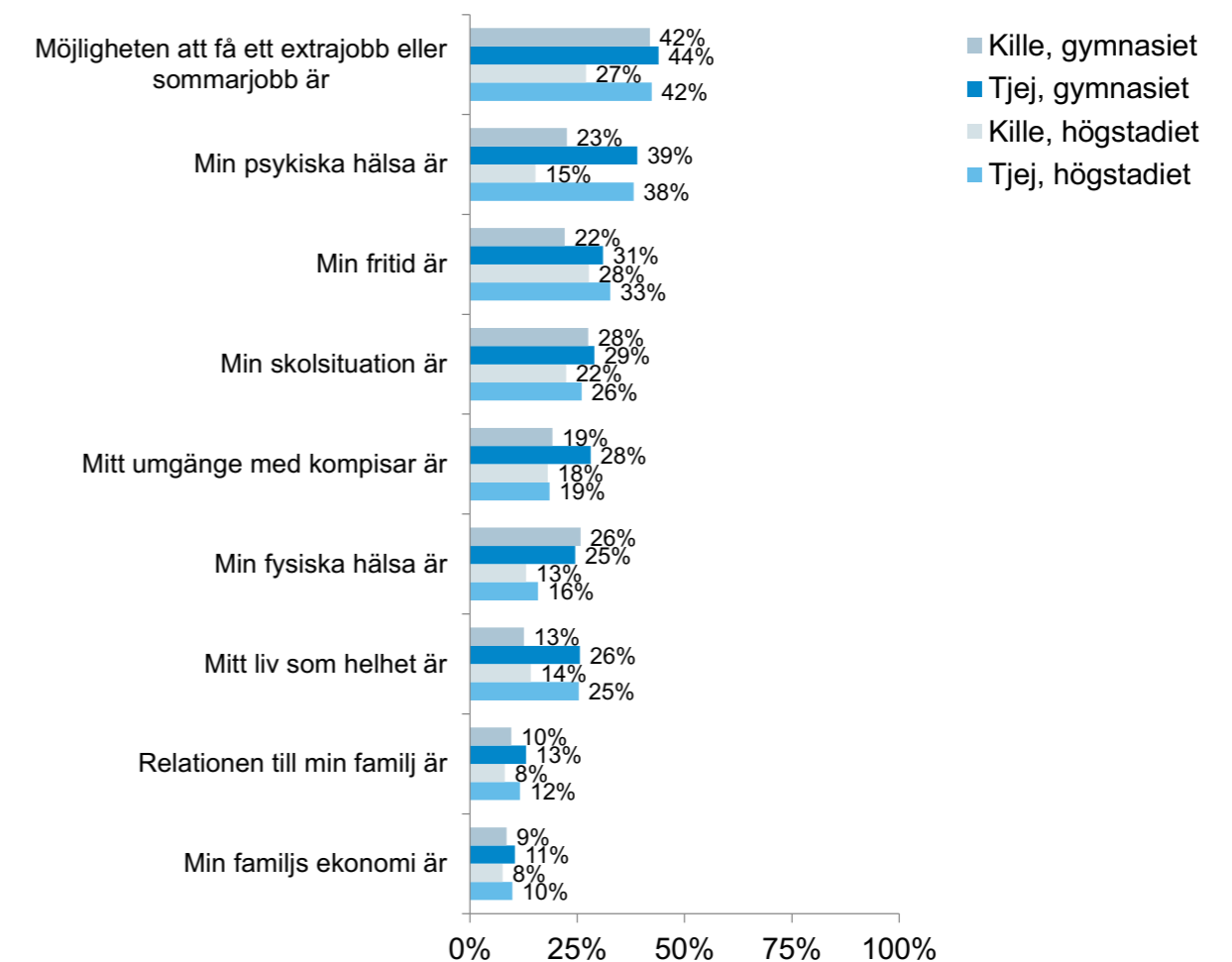

Corona-pandemin

I årets Lupp-enkät ställdes även en fråga för att kunna se hur ungdomarna har påverkats av Corona-pandemin.

Utifrån diagrammet nedan kan vi se att många unga tycker att möjligheten att få ett extrajobb eller sommarjobb har blivit sämre på grund av pandemin, speciellt tjejerna och gymnasiekillarna. Många unga svarar även att deras psykiska hälsa påverkats negativt på grund av pandemin. Tjejer svarar i högre grad än killar att deras psykiska hälsa påverkats negativt. Tjejer svarar även i högre grad än killar att livet som helhet blivit sämre. Gymnasieungdomar svarar i högre grad än högstadieungdomar att deras fysiska hälsa påverkats negativt.

H8. Om du tänker på hur det är nu och hur det var innan Corona-pandemin började – På vilket sätt har ditt liv förändrats på grund av Corona-pandemin? Andel som svarat "Lite sämre" eller "Mycket sämre".

H9. Vill du tillägga något om hur Corona-pandemin har påverkat dig?

"Har inte kunnat träffa någon utanför skolan, fick inte ta med någon hem fick bara träffa dom på skolan och träningar."

- Tjej, högstadiet

"Att det har påverkat min psykiska hälsa så hårt vilket jag inte trodde att det skulle göra."

-Tjej, gymnasiet

"Onlinestudier hjälpte mig till skillnad från andra att plugga mer och effektivare och jag fick mycket mer motivation till att göra saker"

- Kille, högstadiet

"Ja kan inte köra så många matcher fotbollsmatcher för corona"

-kille, högstadiet

"Jag har ibland känt mig rastlös, känt som att jag inte haft personer att träffa, som att jag har varit begränsad, även om jag vet att det bara var för allas bästa"

-Tjej, gymnasiet

Referenslista

- Amnå Erik, Ekström Mats & Stattin Håkan 2016: Ungdomars politiska utveckling
- Barnombudsmannen 2015: Könsskillnader i skolresultat och psykisk ohälsa. Temarapport Max18
- Bris 2020: "Hållbara liv: Om barnets rättigheter, barns uppväxtvillkor och samhällets ansvar"
- Brottsförebyggande rådet 2009: Grövre våld i skolan
- Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning: Skolelevers drogvanor 2018
- Folkhälsomyndigheten 2014: Skolbarns hälsovanor i Sverige 2013/2014
- Folkhälsomyndigheten 2016: Skolprestationer, skolstress och psykisk ohälsa bland tonåringar
- Folkhälsomyndigheten 2018: Skolbarns hälsovanor i Sverige 2017-2018
- Folkhälsomyndigheten 2018: Varför har den psykiska ohälsan ökat bland barn och unga i Sverige?
- Kommittédirektiv 2014:111. Demokratisk delaktighet och inflytande över det politiska beslutsfattandet
- Länsstyrelsen Västerbotten 2015: Idrott och normer
- Mentor & Ungdomar.se 2016: Unga röster 2016. Tema: integration
- Mind 2018: En rapport om ungas psykiska hälsa
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2007: Fokus 07: En analys av ungas hälsa och utsatthet
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2010: Fokus 10: Om ungas inflytande
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2013: Fokus 13: Unga och jämställdhet
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2014: Fokus 14 - Om ungas fritid och organisation
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2019: Fokus 19: Ungas möjlighet till inflytande på lokal nivå
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor: Ung idag 2020: Ungas rätt till en meningsfull fritid
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2021: Fokus 21: Om ungas samhällsengagemang
- Mörk, Sjögren & Svaleryd 2014: Hellre rik och frisk - om familjebakgrund och barns hälsa
- Regeringens proposition 2013/14:191. Med fokus på unga - en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande
- Rädda Barnen 2008: Vems röst väger mest? Barn och vuxna om elevinflytande i skolan
- SCB 2020: Genomförandet av Agenda 2030 i Sverige
- Skolinspektionen 2010: Framgång i undervisningen
- Skolinspektionen 2020: Grundskolors arbete med jämställdhet
- Skolverket 2009: Grövre våld i skolan
- Skolverket 2011: Utvärdering av metoder mot mobbning
- SOU 2009:64 Flickor och pojkar i skolan - hur jämställt är det?
- SOU 2010:80 " Skolan och ungdomars psykosociala hälsa"
- SOU 2016:5: "Låt fler forma framtiden" del A
- SOU 2016:55: "Det handlar om en jämlik hälsa"
- Statens medieråd: Ungar och medier 2019
- Stockholms stad 2015: Jämlik fritid, bättre framtid: Om unga stockholmarnas fritidsvillkor
- Sveriges Kommuner och Landsting 2014: Ungas inflytande och delaktighet
- Sveriges Kommuner och Landsting 2015 Utbildning - Nyckeln till arbete
- Sveriges Kommuner och Landsting 2018: Maskulinitet och jämställd skola: Arbete för ökad trygghet och bättre studieresultat.
- Sveriges Ungdomsråd 2012, Medborgarprojektet: Ni kan bättre

